

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 35 · 11. januar
Sesjonen 2021–2022

Møte tirsdag den 11. januar 2022 kl. 10

President: Svein Harberg

Dagsorden (nr. 35):

1. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2022 under Kommunal- og distriktsdepartementet (midlertidige endringer i bostøtten, ekstra utbetaling til mottakere av bostøtte som hjelp til å dekke høye strøm-utgifter i perioden januar til mars, og økt rammetilskudd til kommunene)
(Innst. 104 S (2021–2022), jf. Prop. 46 S (2021–2022))
2. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mímir Kristjánsson, Seher Aydar, Hege Bae Nyholt, Tobias Drevland Lund og Sofie Marhaug om å forby bemanningsbransjen, fjerne den generelle adgangen til midlertidige ansettelser og skjerpe arbeidstakerbegreper og arbeidsgiveransvaret
(Innst. 88 S (2021–2022), jf. Dokument 8:15 LS (2021–2022))
3. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mímir Kristjánsson, Seher Aydar, Hege Bae Nyholt, Tobias Drevland Lund og Sofie Marhaug om å forby bemanningsbransjen, fjerne den generelle adgangen til midlertidige ansettelser og skjerpe arbeidstakerbegreper og arbeidsgiveransvaret
(Innst. 87 L (2021–2022), jf. Dokument 8:15 LS (2021–2022))
4. Interpellasjon fra representanten Trond Helleland til samferdselsministeren:
«Regjeringen har stanset den pågående konkurransen om trafikkpakke 4 og 5. Østlandet er regnet som den mest attraktive delen av jernbanen i Norge. Det er anslått en netto gevinst på ca. 12 mrd. kroner i perioden 2014–2028 av jernbanereformen, og netto-gevinsten så langt er ca. 1 mrd. kroner. Konkurransetsettingen av trafikkpakkene utgjør en stor del av gevinsten. Regjeringen ønsker en bedre jernbane for alle, og de har som mål å gi passasjerene et bedre togtilbud. Man kan spørre seg hvordan statsråden skal få til dette uten å realisere milliardgevinster og uten å bevilge ekstra penger til jernbane. Ifølge pressemeldingen mener statsråden "tydelig statlig styring vil være best for å utnytte den begrensede kapasiteten på jernbanen i hovedstadsområdet". Hva er begrunnelsen for at statsråden mener det vil gi et bedre tilbud for de reisende å direktetildele det heller enn å sette det ut på konkurranse?»
5. Interpellasjon fra representanten Liv Kari Eskeland til samferdselsministeren:

«Skal vi få til ei omlegging til grøn skipsfart, må vi bruke den offentlige innkjøpsmakta. Her er både fylke og stat viktige aktører. Solberg-regjeringa har hatt sterkt fokus på grøn maritim skipsfart. Noreg har i desse åra teke på seg ei leiarkappe internasjonalt, der vi har lagt vekt på reine hav i vid forstand, og vårt arbeid opp mot IMO for ambisiøse målsettingar innan grøn skipsfart har bore frukter, eit påtrykk vi har hatt saman med næringa sjølv. Det har vore breie satsingar og program, verkemiddelapparatet er teke i bruk, og offentlig anskaffing er nytta for å få fortgang i arbeidet.

Basert på regjeringa si budsjetteinighet med SV, der det vert lagt til grunn at ein gjennom offentlig innkjøp skal bestille nullutslepp for ferje og hurtigbåtar, og at fylka skal kompensera for dette, korleis ser statsråden for seg at prosessen og kostnadsutviklinga for eit slikt vedtak vil bli?»

6. Interpellasjon fra representanten Margret Hagerup til kunnskapsministeren:
«Ifølge Statistisk sentralbyrå vil det fram mot 2035 mangle nesten 90 000 fagarbeidere hvis det ikke tas ytterligere grep i årene som kommer. NHOs kompetansebarometer melder om at 6 av 10 bedrifter i næringslivet mangler arbeidstakere med riktig kompetanse. Høyre i regjering har bidratt til å løfte yrkesfagernes status og har gjort fagene mer tilpasset og relevante for arbeidslivet. Lærekandidaten vil møte. Vi må fortsette å gjøre utdanningene mer relevante for arbeidslivet og sørge for at flere elever blir forberedt for yrkesfag på ungdomsskolen. Hvordan vil statsråden følge opp Solberg-regjeringens satsing for fortsatt å øke rekrutteringen til yrkesfaglige utdanningsprogrammer og sørge for at flere fullfører med fag- eller svennebrev, og at flere voksne får muligheten til å ta fagbrev på jobb eller et nytt fagbrev, i tråd med kompetansereformen Lære hele livet?»
7. Interpellasjon fra representanten Kari-Anne Jønnes til kunnskapsministeren:
«Storberget-utvalgets rapport "Du er henta!" har skapt stort engasjement i barnehagesektoren. Forslagene berører 140 000 barnehagebarn og 500 000 mennesker som alle har et nært forhold til en privat barnehage, enten som barn, forelder, ansatt eller eier. Flertallet i utvalget tar til orde for grep som vil endre grunnlaget for driften av private barnehager. Regjeringen har sammen med SV blitt enige om en rekke punkter som vil få store konsekvenser for private barnehager, både de små enkeltstående og kjedene. Dette skaper uro i en sektor som trenger forutsigbarhet.

Ønsker regjeringen et mangfold i barnehage tilbud som også omfatter private barnehager, og hvordan skal det i så fall sikres, eller er det et mål å fase ut slike tilbud?»

8. Interpellasjon fra representanten Kari-Anne Jønnes til kunnskapsministeren:

«I juni 2021 ble Innst. 622 S (2020–2021), jf. Meld. St. 18 (2020–2021) Oppleve, skape, dele – Kunst og kultur for, med og av barn og unge behandlet i Stortinget. Kapittel 8 handler om kulturskolen og inneholder store ambisjoner for styrking av den kommunale kulturskolen. Spesielt viktig er det å realisere visjonen om en kulturskole for alle og at alle barn og unge – uavhengig av hvor de bor, økonomi og bakgrunn – skal ha tilgang til et kulturskoletilbud av høy kvalitet. Kulturskolen betyr mye for mange, men som meldingen også fastslår, holdes mange i praksis utenfor fordi det er for dyrt, eller fordi tilbudet som gis, ikke er relevant. Regjeringen skriver i Hurdalserklæringen at de vil "Arbeide for at alle barn og unge skal ha mogleghet til å få undervisning på kulturskolen".

Hvilke tiltak har statsråden tenkt å sette i verk for å legge til rette for dette?»

9. Referat

Presidenten: Presidenten vil foreslå at publikumsgalleriet av smittevern hensyn holdes stengt under dagens møte. – Det anses vedtatt.

Representanten Ragnhild Male *Hartviksen*, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Fra Senterpartiets stortingsgruppe foreligger søknad om permisjon etter Stortingets forretningsorden § 5 annet punktum for representanten Siv *Mossleth* fra og med 11. januar og inntil videre.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Vararepresentanten, Hans Gunnar *Holand*, innkalles for å møte i permisjonstiden.

Presidenten: Hans Gunnar Holand er til stede og vil ta sete.

Statsråd Bjørn Arild Gram overbrakte 1 kgl. proposisjon (se under Referat).

Presidenten: Representanten Mudassar Kapur vil framsette et representantforslag.

Mudassar Kapur (H) [10:02:04]: På vegne av representantene Helge André Njåstad, André N. Skjelstad og meg selv vil jeg fremme et forslag om endringer i folketryktdloven for utbetalinger ved ekstraordinære tilfeller.

Så håper vi at den relevante komiteen kan behandle saken raskt når de får den.

Presidenten: Representanten Frank Edvard Sve vil framsette et representantforslag.

Frank Edvard Sve (FrP) [10:02:33]: Eg har gleda av å fremje eit representantforslag på vegner av Marius Arion Nilsen og underteikna om å innføre makspris på straum for norske forbrukarar.

Presidenten: Representanten Bjørnar Moxnes vil framsette et representantforslag.

Bjørnar Moxnes (R) [10:03:12]: Jeg vil på vegne av meg selv og Sofie Marhaug fremme forslag om å innføre både makspris på og toprissystem for strøm.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:03:28]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2022 under Kommunal- og distriktsdepartementet (midlertidige endringer i bostøtten, ekstra utbetaling til mottakere av bostøtte som hjelp til å dekke høye strømuttergifter i perioden januar til mars, og økt rammetilskudd til kommunene) (Innst. 104 S (2021–2022), jf. Prop. 46 S (2021–2022))

Presidenten: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [10:04:38] (ordfører for saken): Kommunal- og moderniseringsdepartementet foreslår i proposisjonen å øke bevilgningen til bostøtten i 2022 for å avhjelpe situasjonen med høye strømpriser for personer med lave inntekter. Forslaget innebærer å videreføre ekstrapåbetalingen fra desember 2021 samt å utvide bostøtteordningen, slik at om lag 50 000 nye mottakere midlertidig kan komme inn i ordningen. Endringene skal gjelde for bostøtteutbetalinger i perioden januar til og med mars 2022.

Regjeringen foreslår å styrke rammetilskuddet til kommunene med 300 mill. kr for å dekke økt utbetaling av sosialhjelp som følge av høye strømpriser.

Komiteen står sammen om å øke bostøtten og viser til at de norske kraftprisene har vært uvanlig høye gjennom 2021. Fram mot vinteren har prisene vært økende og er nå svært høye og har vært det over tid. Det er forventet at kraftprisen vil holde seg på et høyt nivå gjennom vinteren. Utviklingen er likevel usikker og avhenger av værforholdene og kraftsituasjonen i landene rundt oss. Forbruket av strøm er høyest om vinteren, og en samlet komité ser at situasjonen kan bli belastende, særlig for mange vanskeligstilte husholdninger.

Jeg vil også vise til veilederen for behandling av saker om økonomisk stønad under pandemien, som er besluttet videreført til og med 30. juni 2022. Av veilederen framkommer det bl.a. at kommunene bør være tilbakeholdne med å stille vilkår om avhending av bolig, bil eller andre eiendeler for å få innvilget sosialhjelp, da behovet antakelig vil være kortvarig.

Høye strømpriser er sosialt urettferdig og øker forskjellene mellom folk. Vi har normalt et veldig effektivt kraftsystem i Norge, men det har ingen sosial fordelingsprofil. Det er den politiske oppgaven, og den tar regjeringen grep for nok en gang. Sikringsordningen regjeringen la fram i desember, og som et samlet storting stemte for, går ut på at når markedsprisen på kraft i gjennomsnitt går over 70 øre per kilowatttime for en måned, vil staten kompensere en del av regningen. Dette kompensasjonsnivået oppjusteres nå fra regjeringen – fra 55 pst. til 80 pst. Den delen staten betaler, blir trukket direkte fra på regningen fra nettselskapet eller fra strømleverandører. Folk trenger altså ikke å foreta seg noe for å få støtte.

Strøm er et fellesgode som alle i et mørkt og kaldt land som Norge er avhengig av. Målet til regjeringen er å redusere forskjeller og gjøre hverdagen for vanlige folk i hele landet enklere.

Mudassar Kapur (H) [10:07:37]: Det er ingen tvil om at de store utslagene i strømprisen de siste månedene har vært en belastning for veldig mange, både enkeltpersoner, familier og husstander. Derfor har det vært viktig for fellesskapet å stille opp, og særlig for de svakeste gruppene. Vi vet at veldig mange av dem sliter. Mange av de gruppene som sliter mest, er de som allerede har svak økonomi. Denne saken gjelder i utgangspunktet personer som mottar bostøtte. Kommunalkomiteen har på kort tid nå hatt tre slike saker, og jeg vil takke komiteen for godt samarbeid. Det går fort når man skal behandle slike saker, og i forbindelse med denne saken vil jeg gjerne takke både komitélederen og ikke minst saksordføreren for god tilrettelegging. Jeg vil også sende en ekstra takk til statsråden for å svare raskt på våre henvendelser. Det betyr mye i en sak som skal behandles raskt.

Selv om denne saken handler om bostøtte, er det også andre grupper som sliter i samfunnet vårt. Derfor har vi i Høyre, sammen med Fremskrittspartiet og Rødt – jeg vet at vi kommer til å få støtte fra Venstre i hvert fall – foreslått å utbetale 1 000 kr ekstra til alle som er ledige, permitterte eller mottok arbeidsavklaringspenger ved utgangen av desember 2021, ved neste utbetaling. Det er ikke noen tvil om at dette er en gruppe som hadde det ganske tøft, og har det ganske tøft, særlig på grunn av koronakrisen. De opplever stor usikkerhet. Jeg synes det er synd at vi ikke får støtte til dette forslaget. Særlig hadde vi satt vår lit til SV i denne saken, som kunne vært med på å vippe dette flertallet i favør av dem som trenger disse pengene.

Jeg må også påpeke at i den situasjonen som vi har vært i, har dessverre regjeringen flere ganger vært bakpå og kommet sent på banen. Jeg skulle ønske at regjeringen hadde jobbet med disse tingene allerede da regjeringspartiene satt i forhandlinger med SV. Dette er ikke en ukjent problemstilling, og jeg håper at man nå vil følge tett med på situasjonen videre.

Jeg fremmet tidligere i dag et lovendringsforslag på vegne av Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre. Det er også nødvendig for å kunne få til denne typen utbetalinger som ligger i vårt forslag, forslag nr. 1, i denne saken.

I desember fikk komiteen informasjon om at det skulle komme en større strømkrisepakke. Den gangen var vi bekymret for at bostøttemottakerne, som skulle få penger i desember, ikke ville få hjelp til å betale regningene sine, som forfalt da. Det fikk vi faktisk rett i. Men vi er glade nå for at regjeringen kommer tilbake med bostøtte for de neste tre månedene, og vi støtter det forslaget. Vi håper at regjeringen vil følge tett med på situasjonen framover.

Avslutningsvis tar jeg opp forslag nr. 1, som Høyre er en del av.

Presidenten: Representanten Mudassar Kapur har tatt opp det forslaget han refererte til.

Kathrine Kleveland (Sp) [10:10:53]: Velferdssamfunnet Norge har sikkerhetsnett som skal ivareta oss når vi trenger det. Bostøtteordningen er et slikt sikkerhetsnett. De høye kraftprisene har gitt mange høye utgifter til oppvarming av boligen. Dette rammer spesielt folk med lav inntekt.

I dag viderefører vi ekstra utbetalingen fra desember, pluss utvider bostøtteordningen så rundt 50 000 flere midlertidig kommer inn i ordningen. Det handler rett og slett om å lage enda tettere masker i sikkerhetsnettet vi vedtok før jul. 300 mill. kr til kommunene til økt sosialhjelp, som vi vedtar i dag, vil gi mange en bedre hverdag i denne ekstraordinære perioden. I tillegg kom regjeringen i helgen med løfte om økt strømstøtte. 80 pst.

i stedet for 55 pst. av regningen av årets tre første måneder blir dekket når kilowattprisen overstiger 70 øre. SV har lovet støtte til forslaget, så dette blir enda et kraftfullt tiltak Velferds-Norge kan gi oss som innbyggere.

En viktig grunn til at landet Norge ble et velferds-samfunn, er nasjonal kontroll over energipolitikken vår – vannkraft, konsesjonslover eller at vi stilte krav i oljealderens spede begynnelse, slik vi så i sesong én av NRKs serie Lykkeland. Hvordan kom vi i denne situasjonen med så skyhøye strømpriser, og hvordan kan vi unngå det igjen?

Senterpartiet vil sikre suveren norsk kontroll over alle avgjørelser med betydning for energisikkerheten i Norge og for videre utbygging av norsk kraft og energimiks. Offentlig eierskap må ligge fast. Beslutninger om eventuelle, nye mellomlandsforbindelser til utlandet må fortsatt tas av norske myndigheter. I Hurdalsplattformen står det at det ikke skal bygges nye mellomlandsforbindelser til Norge i denne fireårsperioden.

Fjoråret var ekstraordinært. Lave fyllingsgrader i kraftmagasinene kombinert med europeiske forhold som påvirker norsk kraftpris, har gitt oss uholdbare strømpriser. Senterpartiet mener vi bør se på handlingsrommet i konsesjonene for mellomlandsforbindelsene, spesielt sjøkablene. Hvordan påvirker norsk krafteksport norsk forsyningssikkerhet og norske strømpriser?

Rimelig, fornybar kraft har vært et gode for folk og næringsliv i Norge i lang tid. I kalde Norge er rimelig strøm et velferdsgode og en nødvendighet for folk. For næringsliv og industri er rimelig strøm et konkurransefortrinn. Dette vil Senterpartiet beholde.

Jeg er glad for at vi i dag vedtar å øke bostøtten og midler til sosialhjelp.

Helge André Njåstad (FrP) [10:14:10]: Etter å ha hørt innlegget fra foregående talar fra Senterpartiet, er det freistande å seia at dei kanskje bør revurdera kven dei skal samarbeida med, viss dei ønskjer at låg straumpris skal vera eit gode for befolkninga. Så bør ein iallfall sjå på dei forslaga som ligg i Stortinget, og kanskje stemma for det ein er for, og mot det ein er mot.

Mitt parti har sett fram gode forslag som ville ha kome norske innbyggjarar, vanlege folk, til gode, dei seinare månadene. Me starta med å føreslå å fjerna elavgifta, fjerna momsen og ha ei betre straumstøtteordning, og seinast i dag har representanten Sve føreslått å setja makspris. Det er gode forslag, men diverre har me sett at det i denne salen ofte er slik at når Framstegspartiet føreslår noko, blir det nedstemt, men så føreslår ein ei justering, eller ei forbetring, av eigne forslag etterpå. Det såg me seinast i førre veke, då me ikkje fekk lov å votera over vårt forslag, men det gjekk berre nokre få dagar før regjeringa justerte sitt forslag. Det er litt ironisk å lesa

denne innstillinga, som refererer til eit forslag frå regjeringa og eit forlik med SV som allereie er gått ut på dato. Det er ikkje lenger den gjeldande politikken frå dei fleirtalspartia, fordi dei har måtta justera si eiga straumpakke etter at denne gjekk i trykken. Det viser kor bakpå ein er, og kor lite frampå ein har vore i denne situasjonen.

Når det kjem til denne saka, støttar me sjølvsagt at ein skal styrkja bustøtta òg for rekninga som kom denne månaden, som gjaldt for straumen i desember. Det skulle berre mangla at ein ikkje gjer det, sjølvsagt, men me meiner at det er på langt nær nok. Me bør gjera dei tiltaka som Framstegspartiet har føreslått, både med reduserte avgifter, med auka refusjon og med makspris. Me bør gjera meir, og det trur eg dei aller fleste innbyggjarar ser, og forhåpentlegvis vil fleire parti koma oss i møte og sjå det, dei òg.

I denne saka fremja, som representanten Kapur sa, Høgre, Venstre, Raudt og Framstegspartiet eit forslag om å gje 1 000 kr til nokre grupper som me veit har det spesielt vanskeleg, dei som er ledige, dei som er permitterte, og dei som er på arbeidsavklaringspengar. Det er eit forslag som vil vera ei viktig handsrekking, og når dei partia som eg refererte, står bak, betyr det at ein treng berre eitt parti til for å ha fleirtal. Då kviler det eit stort ansvar på SV, som sit på vippen, som kan stemma for det forslaget og gje ei handsrekking, eller dei kan stemma imot og visa med all tydelegheit at dei er eit støttehjul for regjeringa – og ikkje støttar det dei er for, og stemmer imot det dei er imot. Så eg er veldig spent på neste innlegg frå SV, om dei vil danna fleirtal for det forslaget, som vil gje ein tusenlapp meir til dei gruppene som eg refererte.

Då tek eg opp forslaget frå Framstegspartiet og Raudt.

Presidenten: Da har representanten Helge André Njåstad tatt opp det forslaget han refererte til.

Grete Wold (SV) [10:17:30]: Ordet «krise» er noe vi har brukt mye fra denne talerstolen i høst og i vinter, og kanskje er det også blitt brukt noe mer enn nødvendig. Det er ikke krise for alle om strømregningen blir doblet en vinter, eller om vi må sitte på hjemmekontor en periode til. Men på samme måte som pandemien har tvunget oss til å lære digitale løsninger å kjenne, har rekordhøye strømregninger tvunget oss til å spare på strømmen. Det har vi ikke hatt for vane her i landet, og vi kan vel med fordel si at det var på tide med begge deler.

Det er krevende, og det skaper vansker for mange; det er det ingen tvil om. En så høy strømregning som venter oss denne og trolig også de neste månedene, vil gi utfordringer for mange. For en del er ikke dette bare utfordrende; det er faktisk en krise. Det er grupper som allerede lever på et minste minimum, og enhver økning i

regningsbunken velter et allerede for tungt lass. Derfor er det behov for klare støtteordninger fortsatt.

I den ordningen vi behandler i dag, er det nettopp de med lav inntekt og høye boutgifter, og som med det også har krav på bostøtte, som får en forlenget og etterlengtet ordning. Det at vi får utvidet målgruppen med anslagsvis 50 000 husstander til, er en utvidelse SV er fornøyd med å ha bidratt til. I forlengelsen av det ser vi fram til rapporten fra utvalget som jobber med å se på nettopp bostøtten, da det etter SVs mening er altfor mange som faller utenfor nettopp den viktige ordningen.

Når vi skal få på plass nye ordninger, avdekkes det også noen svakheter med de systemene vi allerede har. Vi har i denne saken hatt noen utfordringer med at kommunene sender ut informasjon om at strømstøtten avkortes mot andre stønadsordninger, og det er viktig også denne gangen å understreke at det ikke må skje – med mindre Nav allerede dekker strømregningen.

Vi ser nå en utfordring som rammer dem som mottar dagpenger eller arbeidsavklaringspenger. De leverer meldekort hver 14. dag, noe som er ment nettopp å fange opp variasjonene i inntekt. Men to ganger i året faller det tre utbetalinger innenfor samme kalendermåned, og med det bortfaller bostøtten og nå også strømstøtten. En mulig annen utfordring for utbetaling av disse stønadene bør vi nok utrede da det også gir en uforutsigbarhet i egen økonomi, spesielt for dem som har marginal økonomi til å prioritere og omdisponere fra før. Nå i første hånd er det et poeng at bostøtteutvalget også ser på dette og ser de utfordringer som møter mange når systemene ikke er godt samkjørt.

Den situasjonen vi nå er i, må vi sørge for at vi ikke kommer i flere ganger. Derfor trenger vi en ny strømpolitikk. Det vi ser nå, er markedskreftene som herjer fritt med ett mål for øye – profit – og uten ansvar for forbrukeren eller det næringslivet vi har rundt omkring i landet. Derfor må vi få kontroll på kraften vår. SV foreslår derfor et statlig strømselskap som kan kjøpe inn kraft og selge med forutsigbare vilkår til innbyggerne og til næringslivet. Med den kommende energimeldingen blir det spesielt viktig å utforme politikk på dette området. Det må vi politisk ta et ansvar for.

Tobias Drevland Lund (R) [10:20:46]: Rødt er svært bekymret for privatøkonomien til folk i hele landet vårt som får den ene rekordhøye strømregningen etter den andre. «Strømprisene knuser den norske arbeiderklassen», sa småbarnsmoren Anita Bjørnevig Knutsen på «Debatten» i desember. Få har sagt det bedre enn henne.

Jeg registrerer at regjeringen nå har kommet på banen med en forsterket strømpakke. Det er bedre, men ikke godt nok. Rødt foreslo å øke denne til 90 pst. allerede

i desember. Dessuten er terskelen på 70 øre per kilowattime fortsatt en unormalt høy pris. Før jul foreslo Rødt i et representantforslag at Stortinget oppretter en ny bevilgningspost med noen av de rekordstore inntektene som staten har tjent på grunn av økte strømpriser, nettopp for å betale tilbake til landets 2,5 millioner husholdninger. De ville med vårt forslag ha fått 4 400 kr fra denne posten så raskt som mulig, men det ble nedstemt. La meg også minne om at senest i dag har Rødt fremmet et representantforslag om å innføre en makspris på strøm.

Rødt mener at alle tiltak som raskt kan igangsettes, også ekstraordinære utbetalinger av bostøtte, er nødvendig. Men en stor svakhet med dette forslaget fra Støre-regjeringen, som med de foregående forslagene, er at mottakerne risikerer å få dette avkortet mot andre ytelser. Rødt, SV og Fremskrittspartiet har tidligere, også med støtte fra flere partier, foreslått at disse ytelsene må komme i tillegg til de andre ytelsene og ikke bli avkortet. Rødt mener det er helt selvsagt at de foreslåtte ekstra utbetalingene av bostøtte ikke skal komme til fratrekk.

Dagens bostøtteordning har helt åpenbart behov for varig styrking. Det er bra at 50 000 flere inkluderes midlertidig i de foreslåtte ekstraordinære utbetalingene som vi skal vedta her i dag, men det er ikke nok. Regjeringen anslår at med den midlertidige utvidelsen vil det berøre mellom 130 000 og 140 000 mottakere, men la meg minne om at i 2011 var det 155 000 husstander som fikk utbetalt bostøtte. Det viser at ordningen må styrkes, og den må utvides til å gjelde flere.

Derfor foreslår Rødt allerede her i dag, i forslag nr. 3, at regjeringen snarest skal komme tilbake til Stortinget med forslag til hvordan man midlertidig kan øke inntektsgrensen for å sørge for at flere kan søke om bostøtte i perioden 1. januar til 31. mars 2022. I lys av den ekstraordinære situasjonen må vi altså sørge for at flere mottar bostøtte enn i dag.

Det er også mange grupper der ute som av ulike grunner ikke kvalifiserer til å søke om bostøtte, og Rødt er særlig opptatt av alle dem på uføretrygd, på arbeidsavklaringspenger og lignende stønader som har uhåndterbare bo- og strømutgifter, men som ikke har mulighet til å søke. NRK kunne tidligere fortelle om Frøy Rosvoll-Bystad, som ikke fikk bostøtte fordi hun var 8 kr for rik. Dette gir uheldige utslag, og derfor viser jeg til forslag nr. 2, fra Rødt og Fremskrittspartiet, som sikrer at alle, også de på uføretrygd og arbeidsavklaringspenger, skal få mulighet til å søke om bostøtte.

Jeg tar opp forslaget fra Rødt.

Presidenten: Representanten Tobias Drevland Lund har tatt opp det forslaget han refererte til.

André N. Skjelstad (V) [10:24:08]: Jeg håper at måten vi før jul og nå rett på nyåret har hastebehandlet sa-

ker på, gir en viss trygghet for og visshet om at myndighetene kan handle raskt om omstendighetene krever det. Stortinget står stort sett samlet når vi igjen vedtar bevilgninger som er svært viktig for mange mennesker. Vi kan mene mye om størrelse og omfang, men likevel stiller en samlet komité seg bak hovedlinjene i forslaget – og det er betryggende og godt.

Å forlenge disse ekstra utbetalingene til bostøttemottakere må vi si er både riktig og nødvendig. Med dette vedtaket blir bostøtteordningen også utvidet til å gjelde ytterligere 50 000 mottakere, og det er bra. Med de strømprisene vi ser nå, er det ikke bare husholdninger med dårlig råd som holder pusten når fakturaen for siste måneds strømforbruk skal inspiseres. Også de som normalt håndterer strømregningene fint, opplever at utgiftene gjør et stort innhogg i husholdningen, og vi ser nå tall som setter prisrekord etter prisrekord.

De bakenforliggende årsakene til hvorfor prisene er slik de er, gir et betydelig hardere debattklima enn debatten om hva som kan gjøres for å kunne betale regningene. Det mener jeg er en styrke ved dette vedtaket. Vi kan være rykende uenige om hvorfor prisene er som de er, og om eventuelle løsninger på det. Samtidig som vi kan enes om at vi må hjelpe folk som sliter og kjenner på økonomien.

Mye tyder på at det ikke er siste gang Stortinget må vedta bevilgninger som hjelper folk gjennom tider med høye strømpriser. I Norge har vi i mange år vært heldige. Tidvis har strøm nærmest vært for gratis å regne sammenliknet med prisene ellers i Europa. Det kommer også av at vi har vært selvforsynt med fornybar energi, ren energi, i motsetning til mange land rundt oss, som har utstrakt bruk av fossile energikilder. I tiden framover vil de som byr på ren energi, bli mer og mer populære og viktige, men det vil også gjøre noe med prisene. Fornybar energi er foreløpig et knapphetsgode i Europa.

Å møtes for å behandle hastevedtak hvert år når kulda setter inn, er ikke noe vi kan gjøre i lengden. Når vi i framtiden kanskje må betale mer for noe som tidvis har vært gratis, er det flere grep som må tas – både i privatøkonomien og også i politiske prioriteringer. Hvordan vi møter de utfordringene i årene som kommer, er opp til oss alle å reflektere over – politikere som forbrukere.

Jeg er glad for at vi på kort tid fikk behandlet saken, slik at enda flere får hjelp til å håndtere de høye regningene de tre første månedene i 2022. Jeg vil samtidig signalisere at Venstre kommer til å stille seg bak forslag nr. 1, fra Høyre, Fremskrittspartiet og Rødt, om å utbetale 1 000 kr ekstra til alle som var ledig, permittert eller mottok avklaringspenger ved utgangen av desember 2021, ved neste utbetaling. Dette vil også gi flere et viktig bidrag for å håndtere en økonomisk krevende hverdag. Så vil jeg også nevne at ved en inkurie var ikke Venstre,

som eneste parti, med på en fellesmerknad som går på avkorting, i komiteens arbeid med saken.

Statsråd Bjørn Arild Gram [10:27:26]: Rett før jul vedtok Stortinget flere tiltak for å bøte på konsekvensene av de høye strømprisene. Det ble bevilget midler til en ekstra utbetaling i desember til bostøttemottakere over hele landet, og en ordning med strømstøtte til husholdningene over nettleien ble vedtatt. Ved behandlingen av strømstøttnadsloven ble det også slått fast en intensjon om å utvide bostøtteordningen midlertidig. Det har regjeringen allerede fulgt opp i praksis ved å endre bostøttereglene for desember, januar og februar. I den proposisjonen som behandles i dag, foreslår vi budsjettendringer i tråd med dette. Videre foreslår vi, som tidligere varslet, ekstra utbetalinger til bostøttemottakerne i januar, februar og mars. Disse utbetalingene viderefører innretningen fra ekstra utbetalingen i desember og utgjør i lag med den en betydelig lettelse for mange av de aller mest vanskeligstilte husholdningene.

Det er enkelt og effektivt å benytte bostøtteordningen til å utbetale midler til vanskeligstilte husstander, men det er ikke helt uten utfordringer. En omstendighet som har fått mye oppmerksomhet de siste dagene, er at bostøttemottakere som har hele eller deler av inntekten fra arbeidsavklaringspenger eller dagpenger, kan miste bostøtten to måneder i året. Det er fordi det to måneder i året vil være tre 14-dagers utbetalinger av arbeidsavklaringspenger eller dagpenger i samme kalendermåned, og da kan inntekten utbetalt i den måneden bli så høy at bostøtten uteblir. Normalt jevner dette seg ut over året, men når det er knyttet en ekstra utbetaling til bostøtten, faller det uheldig ut. Dette lar seg ikke endre på kort sikt, men når vi nå foreslår ekstra utbetalinger hver måned gjennom vinteren, motvirker vi problemet. Det blir i alt fem ekstra utbetalinger fra november til mars, og ingen vil miste mer enn en av dem på grunn av tre AAP-utbetalinger samme måned. Det er beklagelig at noen rammes av dette, men det er fortsatt riktig å utbetale midler gjennom bostøtteordningen. Vi når ikke ut til alle som trenger hjelp, men vi når ut til svært mange.

Regjeringspartiene og SV har uttrykt en enighet om å utvide bostøtten midlertidig. Regjeringens forslag følger opp denne enigheten og innebærer lavere egenandeler og vesentlig høyere inntektsgrenser. Inntektsgrensene for enslige er økt med mellom 30 000 og 50 000 kr. For familier kan det være snakk om mer enn 100 000 kr i året. Opptil 50 000 nye husstander kan på denne måten få tilgang til både bostøtte og de foreslåtte ekstra utbetalingene nå i vinter. Det kan være enslige uføre på minstestøtte eller andre husstander som har litt høyere inntekter enn dem som får bostøtte vanligvis. I proposisjo-

nen har jeg understreket at disse anslagene er usikre. En viktig grunn til det er at antall nye mottakere avhenger av at folk faktisk søker. Husbanken arbeider nå intenst sammen med kommunene for å spre informasjon til potensielle søkere. Det virker, og kommunene er nå midt i et hektisk løp med å klargjøre søknader for desember før stønaden skal utbetales 20. januar.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Mudassar Kapur (H) [10:30:40]: I desember behandlet vi en sak om bostøtte, og underveis i behandlingen var det flere signaler fra regjeringen om at det skulle komme en større strømkrisepakke. Innholdet i pakken fikk komiteen ingen innsikt i før etter avgivelsen av saken. Det ble holdt en pressekonferanse om strømpakken et døgn etter avgivelsen.

Vi fryktet i forbindelse med behandlingen av den saken at regjeringens strømpakke ikke ville ta inn over seg utfordringene bostøttemottakerne ville ha i forbindelse med betaling av strømregningen som forfalt i desember. Bakgrunnen for bekymringen var halveringen av den ekstra bostøtten fra november til desember.

Vi fikk helt rett. Jeg vil gjerne høre hva kommunalministeren tenker nå i retrospekt om at bostøttemottakerne ble stående igjen på perrongen som en av tapergruppene i desember.

Statsråd Bjørn Arild Gram [10:31:43]: Jeg er ikke enig i den framstillingen av det som skjedde. Man sammenligner nå med den utbetalingen som var i november. Det var en høyere utbetaling den måneden for det som hadde foregått utover høsten. Så sa regjeringen at den ville gå over til månedlige utbetalinger av bostøtte. Da ble det et litt lavere beløp på hver enkelt måned, men i sum ble det da varslet bostøtte for desember, januar, februar og mars – til sammen 6 000 kr, pluss påslag for flere medlemmer av husstanden. Så jeg er ikke enig i den framstillingen av at man sto igjen på perrongen og ble tapere. Tvert imot er det en kraftig satsing på bostøtte for å nå noen av dem som er mest vanskeligstilt. Vi har fulgt opp det måned for måned fra desember og skal gjøre det fram til mars.

Mudassar Kapur (H) [10:32:33]: Jeg er ikke overrasket over at statsråden er uenig med de bostøttemottakerne som ble stående igjen og fikk halvert støtten fra november til desember, ellers hadde jo regjeringen kanskje gjort noe for dem. Det er ikke akkurat det mest overraskende argumentet jeg har hørt her i dag.

Faktum i saken er at når disse borgerne skulle betale regningen sin i desember, fikk de 1 500 kr i bostøtte istedenfor nesten 3 000 kr, som flere av oss andre i opposisjonen foreslo. I tillegg vet vi også at november ikke var

en del av den større krisepakken, slik at for den betalingen som skulle gjøres i desember, var det ingen hjelp å få fra staten.

Vi vet jo nå at regjeringen etter hvert har blitt dratt etter beina i flere andre saker. Kan statsråden si noe om at det kan komme endringer i dette bostøttenivået dersom det blir endringer i strømmarkedet de neste månedene?

Statsråd Bjørn Arild Gram [10:33:38]: Først til den beskrivelsen av bostøtte, altså at man sto igjen på perrongen og fikk halvering av bostøtten: Bostøtteutbetalingen har gått som normalt måned for måned, i tillegg er det gitt ekstra bostøtte på grunn av høye strømpriser. Det ble gjort i november, med en større engangsutbetaling da, og så endret man deretter til utbetaling måned for måned.

Det som kanskje var litt mer uklart, var hva Høyre mente om det, om man hadde sett for seg en større engangsutbetaling i desember og så ferdig med saken. Det framgikk i hvert fall ikke av debatten, så vidt jeg husker det, at man hadde tenkt noen månedlig utbetaling, som flertallet da gikk for, men det kan hende at det var intensjonen.

Når det gjelder utviklingen videre, er det klart at den følges veldig nøye. Nå har vi lagt på plass en politikk for januar, februar og mars, men det er klart at jeg regner med at alle i det politiske miljøet, og herunder definitivt også regjeringen, følger situasjonen på strømmarkedet nøye.

Bjørnar Laabak (FrP) [10:34:58]: Statsråden sa i sitt innlegg noe om grupper som kommuner og Husbanken forsøker å følge opp så godt de kan. Men jeg tenker at i det bildet – med uføre, unge uføre, minstepensjonister, lave pensjoner, mange som går på dagpenger, og som opplever alle disse andre tingene som nå øker rundt seg: rentene som går opp, eiendomsskatten som går opp i kommunene, bompenger som innføres, matprisene som går opp og nå strømprisene – er mange prisgitt andre. De har ikke bare en svak økonomi, de mottar også bistand. Det betyr at mange er prisgitt sin verge eller de som er profesjonelle verger, og som har mange titalls mennesker de skal hjelpe i hverdagen. Det er også mange eldre som ikke er digitale – minstepensjonister som er alene. Hvordan tenker statsråden å følge opp disse utfordringene for dem som sliter, og som vil slite med i det hele tatt å få søkt om bostøtte?

Statsråd Bjørn Arild Gram [10:36:05]: Det er viktige spørsmål som stilles her, for litt av poenget nå er at dette faktisk når ut. Det er en rettighetsbasert ordning, men den betinger at man faktisk søker. Man kan søke om dette i to kanaler, den ene er digitalt gjennom Hus-

banken, og så er det via den enkelte kommune. Det er viktig nå – og det jobbes på spreng for – å få ut så god informasjon som mulig. Vi må nok regne med at det er en del som kunne hatt rett til bostøtte, som ikke har søkt, og at vi sånn sett vil se at tallet øker etter hvert som dette blir mer kjent. Men det er klart at dette haster, så det er definitivt i alles interesse at vi når ut så godt som mulig. Husbanken jobber mye med det, også opp mot kommunene. Kommunene, som har mer direkte grensesnitt mot brukerne – også fysisk, ikke nødvendigvis bare digitalt – er gode i dette arbeidet, slik at man fanger opp alle som har rett på bostøtte. Det er viktig, så den intensjonen deler vi fullt ut.

Grete Wold (SV) [10:37:18]: Temaet i dag er mottakere av bostøtte, så det er naturlig nok en gang å rette søkelyset mot det utvalget som jobber med nettopp den ordningen, og hvordan den kan innrettes enda bedre. Det er mange som er spent på hva de kommer fram til. En rapport fra Menon Economics på oppdrag fra Bostøttealliansen påpeker spesielt at både inntektsgrensen og taket for boutgifter er for lave, og det er mange som faller utenfor. I tillegg sier de noe om at uføretrygd behandles ulikt, og at bostøtten også gjør det mindre gunstig å jobbe for enkelte. Så her er det mye å ta tak i.

Men som jeg nevnte i mitt innlegg, er dette med meldekortsystemet i Nav uheldig, da noen da mister støtten – som også statsråden var inne på i sitt innlegg – når det faller på tre utbetalinger innenfor en kalendermåned. Det jevner seg ut totalt, men det kan likevel være krevende for forutsigbarheten i økonomien for den enkelte. Er det noe som statsråden kan bringe inn i utvalget, så man sikrer at de også ser på denne innretningen på kort sikt for dem som nå rammes?

Statsråd Bjørn Arild Gram [10:38:16]: Dette er også et viktig spørsmål, for det er klart at når vi lager regler og rettigheter til folk, vil vi at det faktisk skal nå fram. Det er veldig uheldig at det da i noen måneder med tre utbetalinger vil få den effekten at man vil miste retten til bostøtte. Jeg har skjönt at dette er en problemstilling, den er jo ikke ny. Jeg har gått etter dette for virkelig å se om det er noe vi kan gjøre, jeg har ingen raske svar. Men det blir nå gått en ny runde for virkelig å se på dette. Det kan handle om tekniske løsninger, det er jo systemene som gjør at dette ikke blir helt hundre prosent, og det kan handle om regelverket. Til det siste: Det er nettopp dette regelverket utvalget kikker på, så det kan komme forslag fra utvalget som kan bidra til å redusere eller ta bort dette problemet. Vi skal bidra til at dette blir gjort oppmerksom på i utvalsarbeidet.

Tobias Drevland Lund (R) [10:39:21]: Jeg vil også bore litt i det som statsråden var inne på i sitt innlegg, og som flere før meg har vært inne på, nemlig dette med tre utbetalinger tre mandager i november og også denne måneden, som gjør at man vil få for høy inntekt til å få utbetalt bostøtte. Lederen av AAP-aksjonen, Elisabeth Thoresen, fortviler og sier til NRK at hun får mange henvendelser fra fortvilte personer som enten har mistet eller kommer til å miste bostøtten i desember eller i februar. Hun forteller om voksne mennesker som må reise hjem til foreldrene sine fordi de ikke har penger til å varme opp hjemmene sine.

Mitt spørsmål til statsråden er: Hvorfor vil ikke statsråden og regjeringen allerede nå, når man vet at det er et problem, sikre at mottakere av uføretrygd og arbeidsavklaringspenger, personer som har lav inntekt og høye boutgifter, skal få mulighet til å søke om bostøtte?

Statsråd Bjørn Arild Gram [10:40:24]: Jeg vil at bostøtten skal komme fram til alle som trenger det, og som har krav på det. La det være helt klart. Det er systemene knyttet til utbetaling av bostøtte i kombinasjon med Nav-systemene som gjør at vi er i denne situasjonen. Det er problemstillinger som har ligget der over tid, og så forsterkes de i den situasjonen vi står i nå. Samtidig er det sånn at når vi øker inntektsgrensene, bidrar det til å redusere problemet igjen. Hadde jeg kunnet løse dette ved bare å vedta det, bare bestemme det, hadde jeg gjort det. Men vi går nå, som jeg nevnte, ytterligere en runde med Husbanken for virkelig å uttømme alle muligheter, både knyttet til teknikken og knyttet til regelverket, for å se om det er noe vi kan gjøre med det. Vi har en felles intensjon om å få gjort noe med det.

Presidenten: Replikordskiftet er dermed omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Per Martin Sandtrøen (Sp) [10:41:40]: Jeg hørte at representanten Njåstad begynte sitt innlegg med å kritisere min egen partifelle, og han sa at Fremskrittspartiet hadde levert flere gode forslag «dei seinare månadene». Det tror jeg var et begrep han valgte med omhu – «dei seinare månadene» – for vi må se på hva som ble gjort da Fremskrittspartiet hadde olje- og energiministeren og finansministeren, noe Fremskrittspartiet hadde i hele sin regjeringsperiode. Da sørget man for tidens avgiftsøkning på strøm, for å endre norsk lov for å kunne bygge en privat eksportkabel, for å undertegne en erklæring der Norge sa at man ikke skulle begrense eksporten av strøm også i tider hvor det er knapt med strøm og prisen er høy, og man ga bort suverenitet over norsk energipolitikk.

Dette året har Norge virkelig fått føle hvordan det er å importere høye europeiske strømpriser. Dette skaper enorme problemer for svært mange. Familier over hele landet sliter med regningen. Små og store bedrifter rammes. Hvis vi ikke etter hvert får tilbake mer normale norske strømpriser, vil vår kraftkrevende industri få store problemer. De som rammes aller hardest her og nå, er de av oss som har dårligst råd. For å hjelpe dem som sliter mest, foreslår regjeringen, med støtte fra SV, å øke bevilgningene til bostøtte i 2022. Forslaget innebærer å videreføre ekstra utbetalinger fra desember samt å utvide bostøtteordningen, slik at om lag 50 000 flere husstander kan få bostøtte. Regjeringen foreslår også å styrke rammetilskuddet til kommunene med 300 mill. kr for å dekke økt utbetaling av sosialhjelp som følge av høye strømpriser.

Norge er kaldt og mørkt om vinteren. Takket være våre fantastiske fossefall og vår felles eide regulerbare vannkraft har vi kunnet bruke strøm til å varme opp husene våre. Derfor er det få land som er så avhengige av strøm for å sikre varme, og det er åpenbart få land i Europa og verden for øvrig som er så kalde om vinteren som Norge. Da rammer det hele samfunnet vårt når strømprisene blir så høye som nå.

Strømprisene må ned. I Hurdalsplattformen varslet regjeringen flere tiltak. Aller viktigst er det at regjeringen ikke vil bygge en eneste ny utenlandskabel så lenge vi styrer. Vi vil se på konkrete tiltak som kan bidra til å sikre at norsk fornybar kraft forblir et konkurransefortrinn. Samtidig skal vi sette ned en energikommisjon for å kartlegge energibehovene og foreslå økt energiproduksjon med mål om at Norge fortsatt skal ha overskuddsproduksjon av kraft.

Det trengs en langt større bevissthet om hvor viktig det er å sikre nasjonal kontroll over bruken av strøm. At Fremskrittspartiet forrige uke beklaget hva de selv hadde hatt ansvar for, var en start.

Mímir Kristjánsson (R) [10:44:55]: Beklager at jeg tar opp tid i en annen komités debatt. Når jeg gjør det, er det fordi høstens strømkrise og de utbetalingene som har kommet over bostøtten, har avdekket enorme feil og mangler i bostøtten – særlig hva angår de gruppene jeg arbeider mye med i arbeids- og sosialkomiteen, nemlig de som går på ulike stønader i Nav-systemet.

NRK brakte før jul historien om Frøy Rosvoll-Bystad, som er 8 kr for rik til å kunne søke om bostøtte. Hun går altså på den laveste satsen for uføretrygd. Noen vil alltid være 8 kr for rike, uansett hvor man setter inntektsgrensen for bostøtte. Men i Norge har man kommet i den merkverdige situasjonen at inntektsgrensen for bostøtte i de store byene er nøyaktig 8 kr lavere enn den laveste satsen på uføretrygd, slik at alle som går på

den laveste satsen for uføretrygd i en ordinær situasjon, vil være nøyaktig 8 kr for rike i måneden, eller 96 kr for rike i året, til engang å få søke om å få dekket bo- og strømstøtte.

Nå har regjeringen, og det er jeg veldig glad for, tatt grep om dette sammen med SV og utvidet antallet som kan søke om bostøtte med om lag 50 000. De svakhetene som har åpenbart seg i bostøtteordningen nå, peker fram mot at man må gjøre varige endringer i bostøtteordningen, som harmoniserer den på en skikkelig måte sammen med de laveste satsene for uføretrygd.

Jeg vil minne om at det å gi noen rett til å søke bostøtte ikke betyr å si at de skal ha bostøtte. Det betyr bare at de får muligheten til å dokumentere at de har så lave inntekter og så høye utfgifter at de kan trenge offentlig støtte til å bo.

I forlengelsen av denne problemstillingen har vi også oppdaget et annet problem, nemlig den manglende harmoniseringen mellom Navs annen hver uke utbetalte ytelser, som dagpenger og arbeidsavklaringspenger, og bostøtten, som beregnes ut fra et månedsgrunnlag. Da har vi havnet i den absurde situasjonen at det er antallet mandager i måneden som avgjør hvorvidt man kommer over eller under inntektsgrensen for bostøtte. Nå har mandag aldri vært en favoritt dag for noen av oss, men for disse går mandagene i veldig stor grad ut over deres mulighet til å få støtte og hjelp i en vanskelig situasjon.

Statsråden sier han gjerne skulle ønsket å ordne opp i disse problemene, men at det er vanskelig å gjøre på kort sikt. Vel, det er en enkel ting det er mulig å gjøre på kort sikt, og det er å heve inntektsgrensen for å søke bostøtte enda mer. Jeg henviser bare til de forslagene Rødt fremmer i dag, bl.a. sammen med Fremskrittspartiet, om å sørge for at alle som er på uføretrygd, arbeidsavklaringspenger og lignende, skal få mulighet til i alle fall å søke bostøtte.

Lene Vågslid (A) [10:48:07] (leiar i komiteen): Eg vil òg takke for den raske behandlinga me greidde å gjennomføre i komiteen.

Komiteen, samla sett, gjentek òg i dagens innstilling det me gjorde førre gong, at den rettleiaren som gjeld for kommunane når det gjeld å vere tilbakehalden med å stille vilkår om avhending av bustad, bil eller andre eigedelar, skal gjelde heilt fram til juni. Det er eg glad for.

Eg er òg glad for at statsråden tydeleg seier at han vil sjå grundig på problemstillinga som er reist når det gjeld utbetaling av arbeidsavklaringspengar desse tre måndagane i månaden. Lat meg minne om at dette ikkje er ei ny problemstilling. Høgre–Framstegsparti-regjeringa blei utfordra på det same, utan at det blei gjort særleg mykje med det då. Eg er glad for at statsråd Gram er framoverlent i saka.

Så er eg litt lei av at Høgre og Framstegspartiet prøver å framstille regjeringa som bakpå. Når me driv med politikk, må me sjå på heilskapen i politikken. I dag ser me ei rørande omsorg frå Høgre og Framstegspartiet når det gjeld arbeidsledige og permitterte, men viss me ser på statsbudsjettet for 2022, er det altså slik at Høgre i dag gjev 250 mill. kr med den eine handa, og så gjekk dei inn for 2,6 mrd. kr mindre enn regjeringa til same gruppe då me behandla statsbudsjettet for 2022 – bl.a. i form av at AAP-mottakarar ville falle ut av ordninga for sosialhjelp om me skulle høyrte på Høgre og Framstegspartiet, kuttet i fribeløpet for uføre, kuttet i feriepengar for ledige, kuttet i arbeidsmarknadstiltak. Desse tiltaka heng saman, så det me ser her i dag, er eit Høgre som er oppteken av velferdsstaten i krisetid, men når det gjeld heile året, er det ei anna pipe. Dette er klassisk: Ein gjev litt med den eine handa og tek grovt med den andre.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.

Sakene nr. 2 og 3 vil bli behandlet under ett.

Sak nr. 2 [10:50:14]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mimir Kristjánsson, Seher Aydar, Hege Bae Nyholt, Tobias Drevland Lund og Sofie Marhaug om å forby bemanningsbransjen, fjerne den generelle adgangen til midlertidige ansettelser og skjerpe arbeidstakerbegreper og arbeidsgiveransvaret (Innst. 88 S (2021–2022), jf. Dokument 8:15 LS (2021–2022))

Sak nr. 3 [10:50:14]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mimir Kristjánsson, Seher Aydar, Hege Bae Nyholt, Tobias Drevland Lund og Sofie Marhaug om å forby bemanningsbransjen, fjerne den generelle adgangen til midlertidige ansettelser og skjerpe arbeidstakerbegreper og arbeidsgiveransvaret (Innst. 87 L (2021–2022), jf. Dokument 8:15 LS (2021–2022))

Presidenten: Etter ønske fra arbeids- og sosialkomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil tre replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [10:51:47] (ordfører for sakene): Det er viktige forslag som blir tatt opp her av Rødt. Det som er sammenhengen, er at de forslagene i stor grad er hentet fra NOU 2021: 9, Den norske modellen og fremtidens arbeidsliv, som hadde høringsfrist den 1. november i fjor.

Det som nå skjer i departementet, er at departementet går gjennom høringsinnspillene. Derfor er en enstemmig komité, med unntak av Rødt, enig i at en bør avvente en helhetlig gjennomgang fra departementet før en går inn i de konkrete sakene. Det er kortversjonen av hvordan denne saken står. Det er en felles erkjennelse i komiteen at dette er et tema som en må gå grundig inn i. Derfor har utvalget – som er ledet av Jan Fougner, og som altså framla NOU 2021: 9 – gått grundig inn i det.

Utvalget har også gått grundig inn i et av de forslagene som Rødt fremmer, nemlig det som handler om § 1-8 i arbeidsmiljøloven, om å definere arbeidstaker- og arbeidsgiverbegrepet. Det har ikke minst blitt viktig i det siste, når vi ser at virksomheter som tidligere hadde egne ansatte, nå holder seg med arbeidsfolk fra andre selskaper, men hvor det opprinnelige selskapet i praksis har styringsrett over de arbeidsfolkene, og dermed forsøker en å unndra seg pliktene knyttet til den styringsretten som en i praksis har. Det er et av de forslagene som Rødt tar opp, men som er grundig vurdert i utvalget – et spørsmål som er meget krevende å løse, og det understreker ytterligere behovet for å se dette i sammenheng.

Ellers vil jeg på Senterpartiets vegne si at det her refereres til den norske modellen. Når det gjelder den norske modellen, vil jeg henlede oppmerksomheten til hva det er som er kjernen i den. Kjernen i den norske modellen ble etter Senterpartiets vurdering etablert ved kriseforliket i 1935, da Bondepartiet og Arbeiderpartiet gikk sammen om at Stortinget skulle sette rammer for markedskreftene, og Stortinget skulle kunne styre innholdet i den private eiendomsretten. Det er det som nå blir satt under press på stadig flere områder gjennom EØS-avtalen, hvor Stortinget fratas mulighet til å styre de store linjene i politikken – altså styre linjene slik at det norske folk får trygghet, for det er det som er kjernen i den norske modellen: de folkevalgte mulighet til å styre markedskreftene og styre innholdet i den private eiendomsretten.

Dette temaet går videre inn på ansettelsesforhold i arbeidslivet, og det er Senterpartiets vurdering at vi er nødt til å peke ut en veldig klar og tydelig kurs på at Norge skal holde seg med arbeidsfolk sjøl. Derigjennom må vi styrke lønns- og arbeidsvilkårene for de mange praktiske yrker der vi i dag er avhengige av gjestearbeidere. Vi er nødt til å styrke utdanningssystemet vårt slik at interessert ungdom kan utdanne seg til eksempelvis male-re, murere, slaktere og helsefagarbeidere, og disse yrke-

ne må få en status som gjør at de blir attraktive. Vi er også nødt til å ha et velorganisert arbeidsliv, noe som er en forutsetning for et trygt familieliv.

Senterpartiets vurdering er at vi skal fase ut bemanningsselskapene over tid og erstatte dem med vikarbyråer som også kan stå for arbeidsformidling. Men jeg vil understreke til slutt at det vi skal gjøre, skal til enhver tid dekke opp behovet for arbeidsfolk på en slik måte at arbeidsgiver og andre kan få gjort det arbeidet som en trenger i Norge. Det er en krevende jobb, og derfor er innstillinga slik den nå foreligger.

Trine Lise Sundnes (A) [10:57:11]: Min farmor bodde som barn i Øvre Vaskegang her i Oslo sentrum, rundt svingen ned mot Akerselva ved legevakten, som de fleste kanskje vet hvor er. Dit kom fiffens tjenere og leverte tøyvasken til husholdet de jobbet for. Jeg kan bare tenke meg hvordan vasken ble utført, og hvor hardt arbeidet var for en nybakt mor med ungen på armen. I kirkeboka fra Vaterland kirke står min oldefar oppført som løsarbeider. Det er heldigvis ikke dagens arbeidsliv, takket være fagbevegelsens innsats, fulgt opp av Arbeiderparti-regjeringene i etterkrigstiden med en fornuftig regulering som bygger oppunder faste ansettelser og utstrakt bruk av partssamarbeid.

Her til lands har vi levd med vikarbyråer siden 1965, da Manpower etablerte seg i Norge. Fra 1971 ble det forbudt å drive virksomhet som går ut på å stille egne tilsatte til disposisjon for en oppdragsgiver, bortsett fra i kontor- og butikkyrker, som har hatt lovlig innleie i over 50 år. Den gang var forbudet motivert i mangelen på faglært arbeidskraft da utbyggingen av oljeindustrien begynte. Utleiefirmaer rekrutterte arbeidskraft fra bestående bedrifter. De kunne tilby ansatte bedre betalt, og bedriftene ble tvunget til å leie inn arbeidskraft for å få utført oppdragene, til en høyere pris. Naturlig nok var misnøyen stor blant ansatte. Ved noen verft var det sågar aksjoner for at de fast ansatte skulle oppnå samme lønnsbetingelser som de innleide.

I dag er det motsatt. Innleide arbeidstakere, i stor grad fra Øst-Europa, utnyttes og underbetales, og selv med EUs likebehandlingsdirektiv, hvor en arbeidsgiver og oppdragsgiver ikke kan forskjellsbehandle lønnsvilkår og goder mellom arbeidstakere og innleide, gir likevel utstrakt bruk av innleie uønskede effekter. Det er åpenbart for meg at ved EU-utvidelsen som ga Norge tilgang til et enda større arbeidsmarked, burde det vært fulgt opp av et større ansvar og forpliktelser for bedrifter og virksomheter som benytter seg av innleie. Det har vært en betydelig vekst i bruken av innleide fra bemanningsforetak de siste ti årene, og selv om bruken har avtatt noe på bakgrunn av pandemien, er det ikke tvil om at regelverket må skjerpes inn og sørge for at bedrifter

igjen tar arbeidsgiveriet sitt på alvor gjennom faste ansettelser framfor innleie.

Det trygge, seriøse og organiserte arbeidslivet i Norge utfordres av useriøse aktører på jakt etter rask profitt, på bekostning av arbeidsfolk. Det bidrar til økende forskjeller, det svekker den norske modellen, og det svekker rekrutteringen til viktige yrker. Noen bransjer peker seg ut.

Jeg er glad for at regjeringen er godt i gang med Hurdalsplattformen og arbeidet med reguleringer som kommer utnytting av arbeidsfolk til livs. Oppfølgingen av Fougner-utvalget, Den norske modellen og fremtidens arbeidsliv, er godt i gang. Mange av forslagene utvalget har kommet med, er sammenfallende med Arbeiderpartiets ønske om en storrengjøring i arbeidslivet. De har gjort en grundig jobb, og mange av forslagene fra utvalget bør ses i sammenheng. Det var også den entydige tilbakemeldingen fra dem som deltok på høringen om Rødts representantforslag. De ville vente på regjeringens forslag.

Det er gledelig at Rødt har satt seg godt inn i både Arbeiderpartiets program og Hurdalsplattformen. Når vi allikevel velger ikke å støtte representantforslaget fra Rødt, handler det om respekt for de demokratiske prosessene som er både varslet av regjeringen og igangsatt. Det er nesten blitt litt som forut for de årlige lønnsoppgjørene. En vet at det snart er lønnsforhandlinger og påske når Stein Lier-Hansen fra Norsk Industri er ute og varsler at i år er det ingenting å gi. På samme måte vet en at så snart noen i regjeringen varsler at det jobbes med en sak, så kommer Rødt med et representantforslag ved første mulige anledning. Det er litt spesielt, men dog ikke overraskende at det er Rødts metode. De gikk tross alt til valg på ikke å søke regjeringsmakt. Faktisk kan en få inntrykk av, når en ser på mengden av representantforslag fra Rødt, at de mener regjeringen kun er et unødvendig forsinkende ledd.

Vi bør være forsiktige med å forsere de demokratiske prosessene vi er så stolte av i dette landet. Vårt standpunkt har bred støtte blant arbeidslivets parter. Derfor står også Arbeiderpartiet på trygg grunn når vi ikke støtter representantforslaget fra Rødt, men avventer den igangsatte prosessen og forslaget fra regjeringen.

Aleksander Stokkebo (H) [11:02:24]: I Norge skal vi ha et anstendig arbeidsliv, med et sterkt trepartssamarbeid og hele og faste stillinger som den soleklare hovedregelen. Når arbeidslivet er i endring, må vi vurdere hvordan reglene kan tilpasses den nye hverdagen, sånn at næringslivet får vokse og arbeidstakerne får tryggheten de trenger og fortjener.

I Fougner-utvalget er det mye som er verdt å diskutere, bl.a. om en skal utvide arbeidsgiver- og arbeidstakerbegrepet i arbeidsmiljøloven, og om det skal lovfes-

tes en gjennomskjæringsregel. Høyre går inn i dette arbeidet med et pragmatisk og åpent sinn for å finne løsninger. Dette er samtidig altfor viktige spørsmål til at vi bør behandle dem stykkevis og delt, som forslaget fra Rødt legger opp til. De bør behandles under ett når regjeringen kommer tilbake med sin oppfølging av utvalgets arbeid.

Selv om det er mye som er verdt å diskutere, er det noen forslag vi bare ikke kan gå med på. Rødts ønske om å forby bemanningsbransjen er et slikt. Her snakker vi altså om – i det store og hele – seriøse små og store bedrifter som hjelper næringslivet med å skaffe riktig kompetanse, og som hjelper arbeidssøkere med å få en fot innenfor arbeidslivet, seriøse selskaper som har arbeidsgiveransvar og ivaretar den ansattes rettigheter, og påser at arbeidsforholdene er innenfor spillereglene i arbeidslivet.

I forrige uke kunne vi lese om Christoffer fra Bodø som var fire år i Nav-systemet uten arbeid. Etter tips fra en venn kontaktet han et bemanningsbyrå, og nå er han på vei mot fagbrev og fast jobb som tømmer. Vi trenger flere sanne suksesshistorier. Derfor er vi bekymret når arbeidsministeren og Rødt tar på seg de ideologiske skyklappene og går til kamp mot den seriøse bemanningen og innleien i stedet for å takle de useriøse. Det vil vi advare mot. Svært mange sektorer er avhengig av innleie for å få virksomheten til å gå rundt. Industrien, helsetjenesten og bygg- og anleggsbransjen er eksempler. Samtidig utgjør innleie kun et sted mellom 1,7 og 1,9 pst. av den totale arbeidsstyrken. Heller enn å forby dem som driver seriøst, må vi ta dem som er useriøse.

For å ta de useriøse er kontroll og bedre håndhevelse av reglene den viktigste løsningen, og på Høyres vakt gjorde vi nettopp det. Vi strammet inn regelverket og avskaffet de usosiale nulltimerskontraktene. Vi gjorde det krystallklart at arbeidstakeren har krav på fast ansettelse, reell stillingsprosent, lønn mellom oppdrag og tidsangivelse for når en skal jobbe. Vi innførte bedre kontroll, og vi innførte å styrke a-krimsentrene. Vi tok skilting på de useriøse.

I Norge skal vi ha et anstendig arbeidsliv, med et sterkt trepartssamarbeid og med hele og faste stillinger som den soleklare hovedregelen. For å få til det må vi fortsette arbeidet fra Høyres vakt, og vi ser fram til samarbeidet i komiteen for et trygt og seriøst arbeidsliv.

Gisle Meininger Saudland (FrP) [11:06:29]: Midlertidig ansettelse har nærmest blitt et skjellsord på norsk venstreside, men det finnes et mylder av ulike tilknytningsformer til arbeidslivet. Noen jobber deltid, noen jobber heltid, noen er innleid, noen starter med midlertidig ansettelse, andre ikke. Det betyr ikke at arbeidslivet har blitt råere eller mer brutalt. Arbeidstakerrettig-

hetene er sterke i Norge. Forskjellene er små, og midlertidighet og innleie er unntaket, ikke regelen i norsk arbeidslivspolitik. Det er bra, og sånn mener vi at det skal være. Vi ønsker ikke bedrifter som baserer seg på innleie, og som undergraver arbeidsgiveransvaret. Innleie er ment for å ta toppene.

I de to sakene foreslås flere ting, bl.a. et geografisk forbud mot innleie. Å lage forskjellige regler basert på noen av de gamle fylkene er underlig, og det vil alltid bli en diskusjon om hvor den grensen kommer til å gå. Skal det være forbudt i Larvik og tillatt i nabokommunen Porsgrunn, som ligger i samme fylke, slik forslagsstillerne vil? Da mener vi at det er bedre ikke å ha et sånt geografisk forbud.

Forslagsstillerne mener også at det offentlige skal ta et større ansvar for arbeidsformidling. Fremskrittspartiet har ikke noe imot et mangfold i arbeidsformidling så lenge det er seriøst, lovlig og ordentlig. Det er ikke sånn at bare fordi det er en statlig oppgave, blir det bedre. Bemanningsbransjen er i all hovedsak en seriøs bransje som bidrar til å skaffe næringslivet arbeidskraft. Hvis en bedrift ønsker å benytte seg av det tilbudet, vil ikke vi nekte dem det.

Det vi imidlertid må gjøre, som Fremskrittspartiet har vært opptatt av lenge, er å ta dem som driver useriøst og ulovlig. Vi har vært med på en rekke tiltak for å gjøre det, ikke minst opprettelsen av flere a-krimsentre, en betydelig styrking av Arbeidstilsynet og å gi muligheten for at sektorer snakker med hverandre og deler informasjon for å ta de useriøse. Vi kommer til å fortsette det arbeidet, men vi kommer ikke til å gå med på de radikale skrittene som det tas til orde for i dette enkeltforslaget, og vi vil ikke gjøre det stykkevis og delt.

Det pågår nå et arbeid, og vi ser fram til det. Vi ønsker å se det helhetlig og følge opp Fougner-utvalgets arbeid. Ellers merker jeg meg at Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti nå folder sine hender og ikke gjør noe i saker de tidligere har vært høye og mørke i. For eksempel er Rødts forslag nr. 4 så å si identisk med det Senterpartiet og SV selv stemte for i juni 2020, i Prop. 61 LS for 2019–2020. Jeg er glad for at et stort flertall stemmer ned de enkeltforslagene som kommer i dag.

Kirsti Bergstø (SV) [11:09:42] (komiteens leder): Som saksordføreren påpekte i sitt innlegg, er det flere viktige spørsmål for arbeidslivet og for arbeidsfolk som løftes i forslagene som er fremmet i dag. Nettopp fordi det er så avgjørende spørsmål, er det leit at forslagsstillerne har valgt ikke å lytte til de samlede innspillene som kom da komiteen hadde høring om forslagene. Det var en samlet arbeidstakerside og også arbeidsgiverside som presiserte at de foreslåtte endringene i re-

presentantforslaget må ses i sammenheng med de varselede forslagene og endringene fra regjeringen, for å sikre et godt og grundig lovarbeid og en god behandlingsmåte.

Til behandlingen i dag ligger forslag som er lagt fram av Fougner-utvalget, men forslagene som behandles, ble fremmet før høringsfristen til Fougner-utvalget var gått ut, og behandlingen skjer altså før innholdet er vurdert og eventuelt justert etter innspill fra partene i arbeidslivet. Det er etter SVs syn ikke en god måte å drive lovarbeid eller samarbeide med partene i arbeidslivet på. Særlig viktig er det å lytte til de berørte forbundene, som vet hvor skoen trykker, og som organiserer dem som er mest utsatt. Deres tilbakemelding har vært veldig tydelig, nemlig ønsket om å behandle spørsmålene på en grundig måte. Det har SV lyttet til. Derfor er vår stemmegivning i sakene som behandles i dag, ikke nødvendigvis uttrykk for hva vi mener politisk, men for at vi ønsker at Stortinget skal behandle disse sakene under ett og på en nødvendig god måte, for også å sikre tilbakemeldinger og vurderinger fra de berørte, som partene i arbeidslivet.

Regjeringen har varslet at dette er saker som skal komme, og at det er et arbeid som skal følges opp. Det er også varslet en større sak knyttet til innleie i arbeidslivet og regulering. Fra SVs side ser vi fram til å gripe fatt i det arbeidet. Vi forskutterer på ingen måte noen enighet, men vårt utgangspunkt bør være kjent, og det er også fremmet flere ganger tidligere. SV ønsker å avvikle bemanningsbransjen. Helt fra starten har SV tatt til orde mot den liberaliseringen og det frislippet som har gitt veldig alvorlige og negative konsekvenser for arbeidslivet og for tryggheten til arbeidsfolk.

Vi ser i dag at det er et problem at fast ansatte erstattes av innleid arbeidskraft, og vi ser at den voldsomme løsarbeiderimporten har ført til press på lønns- og arbeidsvilkår og truer viktige fagområder, som for murere og malere. Vi ser også at den voldsomme veksten og bruken av innleid arbeidskraft i både bygg og anlegg, industri og velferd er med på å forhindre nok ansatte i velferden og legger et voldsomt press på forholdene for de tillitsvalgte og deres lønns- og arbeidsvilkår, som i sum er viktig trygghet.

Den kommersielle bemanningsbransjen står i sterk kontrast til målet om et godt og organisert arbeidsliv med trygghet og faglighet. Likevel: Nettopp fordi situasjonen er så alvorlig og utfordringene er så store, ønsker vi et grundig og helhetlig arbeid på dette feltet. Vi vet at vi har et nytt flertall på plass. Vi har en regjering som har erkjent utfordringene, og som nå må komme med løsningene. Jeg vil legge til at lovarbeid er et avgjørende og viktig redskap for tillitsvalgte i deres virke, og det er også en del av grunnen til at SV stemmer som vi gjør i dag. Vi ser fram til en grundig, en helhetlig og en skikkelig be-

handling av avgjørende spørsmål for arbeidsliv og arbeidsfolk.

Mimir Kristjánsson (R) [11:14:50]: Einar Gerhardsen sa i sin tid at den største bragden til den norske arbeiderbevegelsen var at ingen arbeidsfolk lenger trengte å stå med lua i hånden, men at de kunne rette ryggen og se sjefen inn i øynene. Slik er det i store deler av det norske arbeidslivet, men i én bransje er det andre tilstander som gjelder. I én bransje blir arbeidsfolk systematisk snytt for lønn, i én bransje opplever arbeidsfolk gjentatte ganger å bli fortalt at de plutselig ikke får betalt neste uke likevel, og i én bransje kan man bli byttet ut så fort man stiller kritiske spørsmål. Jeg snakker om bemanningsbransjen – en bransje som er løftet fram for å gi bedriftene fleksibilitet på bekostning av fleksibilitet i livet til dem som jobber der. Den fleksibiliteten som bedriftene får, går ut over tryggheten og fleksibiliteten til de menneskene som skal gjøre disse jobbene.

Bemanningsbransjens selvbilde er stort. Den ser på seg selv som en inngangsbillett til arbeidslivet. Men den fortellingen tåler ikke et møte med virkeligheten. Situasjonen for de ansatte i norske bemanningsselskaper er jo ikke at de får fast jobb, men at de blir avspist med lavere stillingsbrøker enn det de faktisk jobber, og at de har dårligere sikkerhet for inntekt og jobb enn dem som jobber i arbeidslivet for øvrig.

Hvis man snakker med organisasjonsarbeiderne som organiserer østeuropeiske arbeidsfolk her i byen og andre steder i Norge, er det en ganske trist historie de forteller. De forteller om bemanningsselskaper som systematisk snyter sine ansatte for overtidsgodtgjørelse. De forteller om at 20 ansatte i et større bemanningsselskap i disse dager kjemper for å få utbetalt i underkant av 1 mill. kr for overtidarbeid. De forteller at det er helt vanlig på kort varsel å måtte avspasere uten lønn, og avspasering skjer ikke etter avtale mellom ledere og ansatte, som i det ordinære arbeidslivet – nei, avspaseringen skjer når bemanningsselskapet ikke har oppdrag til de ansatte og dermed tvinger dem til å være uvirksom og ikke få lønn. Det er helt vanlig – forteller de – at man har en mye lavere stillingsbrøk i de ansettelsesavtalene man har i bemanningsbyrået, enn det man faktisk jobber, fordi byråene sikrer seg mot å måtte betale for mye mellom oppdrag.

Alt dette er stikk i strid med loven, som skal sikre forutsigbarhet og likebehandling. Felles for de bedriftene jeg har nevnt nå, i anonymisert form, er at de er medlemmer av NHO Service og Handel, og dermed er en del av den seriøse bemanningsbransjen. Så når representanten Stokkebø og Høyre snakker om at de satte inn en sklitakling på de useriøse aktørene i bemanningsbransjen, vil jeg påstå at de verken har truffet mann eller ball,

men tvert imot at bemanningsbransjen har fintet dem på baken og beveget seg enkelt videre for å sette ballen i åpent mål. Man skulle tro at alle stortingspartier ville distansere seg fra en slik bransje, men dessverre er det – selv om det kommer mange gode signaler fra regjeringen – bare Rødt og SV som vil forby bemanningsbransjen slik den er i dag.

Mange regler er blitt strammet inn for bemanningsbransjen, men til tross for alle disse lovarbeidene ser vi at bemanningsbransjen viser en enorm kreativitet og innovasjonskraft når det kommer til å lure seg unna offentlige påbud og regler. Det er akkurat derfor vi tror at vi er nødt til å gjøre noe mer grunnleggende med problemet og skaffe oss en annen måte å drive arbeidsformidling på her i landet.

Bemanningsbransjen er ikke bare et problem for dem som jobber der, den er et problem for samfunnet vårt også. Hvis vi som samfunn ikke lenger er i stand til å utdanne fagfolk, som murere og malere, hvis ingen lenger søker seg til disse yrkene, hvis vi i Norge ikke lenger er i stand til å bygge våre egne hus, men er helt avhengige av hele veien å hente inn pendlerarbeidskraft fra andre land på siste avgang med Wizz Air, hvis det er virkeligheten i den norske økonomien, er Norge et veldig sårbart land den dagen det oppstår problemer, som vi ser nå, under pandemien.

Det er flere sektorer som mangler arbeidskraft nå, og det er mange som lurar på hva alternativet til bemanningsbransjen skal være. Jeg tør minne om at det før år 2000 ikke var privat arbeidsformidling i Norge. Før år 2000 løste man disse problemene på andre måter, og det var mulig å bygge hus og skip og drive andre typer virksomhet i Norge før år 2000. Det bygget vi står i nå, ble bygget helt uten bemanningsbransjen.

Alternativet til bemanningsbransjen er tre ting: Det første er en offentlig arbeidsformidling, det andre er utleie mellom produksjonsbedrifter, og det tredje, som jeg vil avslutte med, og som jeg tør å minne denne salen og norske bedrifter om, er at det ikke er ulovlig å ansette folk i Norge. Norske bedrifter som skal ha arbeid gjort, må basere seg på å ansette folk selv og ikke leie dem inn fra private bemanningsfirma.

Presidenten: Presidenten vil anta at representanten fra Rødt vil ta opp sine forslag i sakene. – Det gir representanten Mimir Kristjánsson tommelen opp til, og dermed er forslagene tatt opp.

Statsråd Hadia Tajik [11:20:19]: Det er mykje i desse forslaga som eg er einig i. Noko er allereie lagt fram, slik som det å fjerna den generelle tilgangen til å bruka mellombelse tilsetjingar, som òg var eit tema i Fougner-utvalet. Noko er under arbeid, slik som innstrammin-

gar i bruken av innleigd arbeidskraft og andre delar av oppfølginga av Fougner-utvalet.

Det er på ingen måte ei nyheit at Arbeidarpartiet og Senterpartiet er opptekne av desse sakene. Òg i opposisjon har me vore avgjerande pådrivarar og dagsorden-setjarar. Me forhandla f.eks. fram innstrammingar i bruk av innleigd arbeidskraft allereie i 2018, saman med andre parti, så i den grad partiet Høgre føler at dei har teke ei sklitakling på delar av bransjen, er det nok fordi Arbeidarpartiet, Senterpartiet og andre parti har peikt og sagt: Der er ballen, gå og ta han – og slik har sørgt for at det har vore eit fleirtal på Stortinget som har støtta opp om det.

Det har vore ein betydeleg vekst i bruken av innleige frå bemanningsføretak dei siste tiåra. Innleige som fortrengjer faste tilsetjingar, skaper auka forskjellar i arbeidslivet, det skaper utryggleik hos folk, og det har hatt ei rekkje negative konsekvensar både for den enkelte og ikkje minst på samfunnsnivå. Regjeringa ønskjer difor å stramma inn på bruken av innleigd arbeidskraft. Eg opplever at det er ein veldig tydeleg politisk forskjell i forhold til høgresida, at dei rett og slett ikkje forstår det omfanget som innleige har fått i enkelte bransjar, og kor avgjerande det no er å stramma inn på dette for å sikra at det er faste og direkte tilsetjingar som i større grad er norma òg der.

Departementet jobbar med fleire forslag på dette området. Det er offentleg omtalt at det bl.a. er snakk om at me vurderer eit mogleg forbod mot innleige for byggenæringa i Oslofjord-området, fastsett i forskrift, at me ser på å ta vekk at arbeidsmiljølova opnar for innleige når arbeidet er av mellombels karakter, ei tydeleggjer- ing av grensa mellom innleige og entreprise og ei godkjenningssordning for bemanningsføretak.

Eg er oppteken av at me skal finna gode løysingar på dette området. Difor har departementet hatt fleire møte med partane i arbeidslivet for å belysa konsekvensane av aktuelle tiltak. Dei forslaga vil etter kvart verta sende på høyring som vanleg.

Regjeringa vil òg styrkja etterlevinga av innleigereg- elverket ved å innføra kollektiv søksmålsrett igjen. Det er noko me ser fram til å leggja fram for Stortinget om ikkje altfor lang tid. Kartleggingar tyder på at det skjer brot på reglane om innleige for bemanningsføretak i de- lar av arbeidslivet, og at det er vanskeleg for arbeidstaka- rane å følgja opp den typen brot. Høyringsfristen er gått ut, og eg kjem til å fremja forslaget om saka ganske snar- leg.

Når det gjeld forslaget om styrkt offentlig arbeids- formidling, viser eg til at regjeringa ønskjer å styrkja Nav si rolle som arbeidsformidlar. Det er omtalt i Hurdals- plattformen, og det er òg kjent at departementet arbeider

med å følgje opp to oppmodingsvedtak knytte til arbeidsformidling i arbeids- og velferdsetaten.

Så vil me i samarbeid med partane leggja fram jamlege kartleggingar om utviklinga i arbeidslivet knytt til organisasjonsgrad, tariffavtaledekning, innleige, faste og mellombelse tilsetjingar og andre tilknytingsformer. Regjeringa arbeider òg med ulike tiltak for å styrkja retten til heiltid.

Fleire av forslaga i desse representantforslaga er henta frå Fougner-utvalet si utgreiing. Det er eit utval som har lagt fram mange gode forslag. Det er veldig positivt at komiteen ser at departementet no jobbar med å følgja opp desse forslaga. Denne regjeringa meiner at det er behov for å innføra strengare reglar for tilknytingsformer og verksemdsorganisering der hensikta eller konsekvensen er at ein omgår arbeidsgjevaransvaret eller svekkjer kollektivt avtalte eller lovfesta rettar. Det er eit arbeid som har høg prioritet, og departementet ønskjer å følgja opp forslaga raskt. Der legg eg òg stor vekt på å ha ein dialog med partane i arbeidslivet, òg i det vidare arbeidet.

Jobben med å sikra arbeidsfolk meir makt over sin eigen kvardag er i gang. Eg er veldig stolt over å representera ein bevegelse og ei regjering som sørgjer for at me får ordentlig fart på dette.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Aleksander Stokkebo (H) [11:25:06]: Vi deler målet om mest mulig stabilitet i arbeidslivet, flest mulig fast ansatte og en jevn oppdragsmengde. Samtidig vet vi at virkeligheten ikke alltid er så enkel. I industrien er det beintøff konkurranse om oppdragene, og det kan gå lenge mellom dem. I noen perioder er det mye å gjøre, i andre er det mindre. Hvordan vil statsråden sikre at de som har behov for fleksibilitet, som industrien, fortsatt skal ha det? Kan hun garantere at innstramningene i innleie ikke vil ramme verftsindustriens konkurransekraft?

Statsråd Hadia Tajik [11:25:51]: Eg er veldig oppteken av konkurransedyktigheita til både verftsindustrien og absolutt alle andre verksemdar. Det er noko av føresetnaden for å klara å skapa verdier i dette landet. Heile den grunnleggjande ideen om at konkurranse-dyktigheita deira vert mindre dersom dei i større grad har faste tilsetjingar, direkte tilsetjingar – på den måten investerer ein i dei tilsette, for det veit ein av erfaring at ein i større grad gjer når det er snakk om den typen tilsetjingar, samanlikna med når det er snakk om bruk av innleigd arbeidskraft. Då ligg det ikkje noko fundament for å gjera same type kompetanseinvesteringar som når ein har ei sterkare tilknytning.

Regelverket vil framleis uansett òg ha rom for ulike tilknytingsformer. Sjølv med dei endringane me ser føre

oss, vil det vera mogleg å leiga inn mellom produksjonsbedrifter. Det vil vera mogleg å ha avtalar med tillitsvalde om innleige, og det vil sjølvst òg – trass i innstrammingane i tilsetjingar som er mellombelse – fortsatt vera mogleg òg å ha mellombelse tilsetjingar når det er snakk om reelle vikariat.

Kirsti Bergstø (SV) [11:27:05]: Det er veldig gledelig at statsråden er så tydelig på at det må tas grep for å endre maktforholdene i arbeidslivet i arbeidsfolks favør. For at maktforholdene skal endres, er det avgjørende at tillitsvalgte har de verktøyene og mulighetene som trengs, også for å hindre ulovlig innleie på arbeidsplassen. Da er det urovekkende å se at Arbeidstilsynet peker på at det er krevende å skille mellom lovlig og ulovlig bruk av innleie. Jeg lurer på hvilke tanker statsråden gjør seg om det, og om også det er en del av måten å endre maktforholdene i arbeidslivet på.

Statsråd Hadia Tajik [11:28:03]: Representanten Bergstø har dessverre heilt rett i at dette er ei tydeleg åtvaring me har fått frå Arbeidstilsynet. Me veit òg at i kontrollar som Statsbygg har utført på sine prosjekt, kunne ein i halvparten av tilfella ikkje dokumentera at innleiga var lovleg. Det viser jo at dette er altfor krevjande i dag.

Ein rapport frå 2019 frå Fafo viser at 23–36 pst. av verksemdene som hadde leigd inn arbeidskraft frå bemanningsføretak dei siste to åra, kan ha gjort det utan at dei eigentleg hadde høve til det etter regelverket. Det er noko av grunnen til at me meiner det er viktig å få organisasjonsgraden opp òg i desse bransjane. Me har bidregge med å dobla fagforeiningsfrådraget i løpet av to år. Det ville ikkje vore mogleg utan samarbeidet med SV, som har støtta budsjettforslaget som sikrar dette. Me ser òg veldig fram til å leggja fram eit lovforslag om å innføra kollektiv søksmålsrett igjen. Det er òg noko som Arbeidstilsynet i høyringa har sagt at det er grunn til å innføra igjen, fordi det òg vil styrka Arbeidstilsynet sitt arbeid for å sikra at innleiga føregår på ein skikkeleg måte.

Mímir Kristjánsson (R) [11:29:27]: I Rødt er vi glade for at statsråden og regjeringen har varslet at de vil ta tak i de problemene som bemanningsbransjen skaper, og at det skal komme en storrengjøring i det norske arbeidslivet. En ting vi har særlig store forventninger til, er et forbud mot bruk av bemanningsbransjen innenfor byggenæringen i Oslofjord-regionen, som vi ser fram til at er på vei, i tråd med en del av de signalene som har kommet. Men en utfordring med et sånt forbud – som også statsråden har luftet tidligere – er at etter en igjen et hull ett sted, kan det meste tyte ut et annet sted, f.eks. på andre siden av landet. Det som ville løst alle problemer av denne typen, er jo å få et totalfor-

bud mot den private bemanningsbransjen. Spørsmålet mitt til statsråden er: Hvorfor ønsker ikke Arbeiderpartiet å gå inn for et slikt totalforbud?

Statsråd Hadia Tajik [11:30:17]: Det er ikkje politikken til Arbeidarpartiet eller denne regjeringa å innføra totalforbod mot innleige. Det er ikkje noko gale med innleige som tilknytingsform isolert sett. Det som er gale, er det omfanget det har fått i ein del bransjar, og at det på ein del arbeidsplassar og i ein del bransjar fortrengjer faste tilsetningar. Det er noko av det me ønskjer å rydda opp i.

Me ønskjer å sørgja for at folk opplever at dei har ei sterk og tydeleg tilknytning til den arbeidsplassen dei har. Me ønskjer å unngå ein situasjon der folk opplever at dei må svare for fleire leiarar – den eine er leiaren på arbeidsplassen, den andre er sjefen ein jobbar for i bemanningsføretaket ein er knytt til. Dersom dette får eit for stort omfang, flyttar det makt i arbeidslivet. Det flyttar makt vekk frå arbeidsfolk. Når me no skal senda på høyring forslag til innstrammingar på innleige, vil me sjå eit mogleg geografisk forbod knytt til enkeltbransjar, i samanheng med generelle innstrammingar i lovverket, slik at omfanget av innleige vert redusert samanlikna med dagens situasjon.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:31:42]: Representanten Stokkebo fra Høyre sa at Høyre fikk vekk nulltimerskontraktene, og at Høyre tok sklitakling på de useriøse. Jeg tror nok det er behov for at representanten leser seg opp på hva som har skjedd tidligere, for det er ikke sant, det som der ble sagt. Det vi sto overfor, var avtaler som var utformet av NHO Service og Handel, som het «fast ansettelse uten lønn mellom oppdrag». Det var nødvendig med svært grovt skyts her i Stortinget for å endre på den ansettelseskontrakten og endre på loven, og det førte jo til at statsminister Solberg erkjente at det var hennes største nederlag.

Ellers, når det gjelder sklitakling på de useriøse, er det i dag en godkjenningsordning av bemanningsselskaper som ikke er operativ. Det er nærmest en papirtiger, og en av jobbene som regjeringa nå går inn i, er sjølsagt å se på godkjenningsordninger som er reelle.

Når det gjelder det Stokkebo sa angående at 1,7–1,9 pst. av arbeidsstyrken var i bemanning, er vel det hentet fra Fafo-notat 2021: 17, Omfanget av inn- og utleie i norsk arbeidsliv. Initiativtakerne til prosjektet var Fellesforbundet og NHO Service og Handel. Jeg har gått grundig gjennom den rapporten og det som viser at det statistiske grunnlaget har store mangler. Derfor er det

viktig å bringe fram offentlig statistikk som viser bruk av innleide fra bemanningsforetak som er registrert i Norge, andre EØS-land samt er fordelt på bransjer og fylker i Norge, sånn at vi har et felles faktagrunnlag i diskusjonen framover.

Når det gjelder bemanningsselskaper kontra vikarbyråer, gikk Blaaid-utvalget – som avga NOU 1998: 15, som omhandlet arbeidsformidling og arbeidsleie – inn for vikarbyråer. Det vi må tilbake til nå, er vikarbyråer som erstatning for bemanningsbyråer, og de vikarbyråene må også kunne drive arbeidsformidling.

Til eksemplet fra Stokkebo angående den personen som hadde vært på Nav og fått jobb i bemanningsbyrå: Ja, vi har mange slike gode eksempler, og på det området er det bemanningsselskaper som gjør en god jobb. Men det som nå må til, er at vikarbyråene kan gjøre den samme jobben. Så må Nav-systemet forbedres slik at det er kompetente fagfolk i førstelinja i Nav som kjenner nærings- og arbeidslivet, og som kjenner den arbeidssøkende. Ingen har bedre forutsetning for å gjøre den jobben bedre. Det er det sporet som regjeringa arbeider langs.

Ingrid Fiskaa hadde her teke over presidentplassen.

Eivind Drivenes (Sp) [11:34:52]: Det forundrer meg litt at Rødt kjører så enormt på denne saken om innleie av arbeidskraft, for hvis de ønsker å gjøre det beste for de ansatte i denne bransjen, gjør de det kanskje ved å ha en helhetsforståelse av saken. Vi har utredningen fra Fougner-utvalget. Da Rødt fremmet dette forslaget, forelå den. Høringsfristen var ikke gått ut, og utredningen er en premiss for komiteens videre arbeid. Statsråden bekreftet det – det er ikke lenge før det kommer noe fra regjeringen. Da vil vi se helhetlig på denne bransjen og disse utfordringene. Skal vi løse opp i dette, kan vi ikke ha en stykkevis og delt prosess.

Representanten Stokkebo skrøt av Høyres innsats. Ja, det kan godt være at de gjorde noe bra der, men det forundrer meg litt at det skrytes så mye, siden jeg i går hadde møte med en leder i et byggevarekonsern på Sørlandet som driver stort innen byggenæringen. Han sa at det største problemet for dem, som er en seriøs og stor bedrift, er at det må ligge noe trøkk bak – a-krimssenter og krav fra Arbeidstilsynet – for det er ikke nok, det som ligger der. Det er kanskje en av utfordringene – vi har ikke nok solid regelverk i bakhånd for å kunne rydde vekk de useriøse.

Trine Lise Sundnes (A) [11:36:37]: Høyresiden er bekymret for venstresiden i denne salen. Jeg mener de burde være mye mer bekymret for arbeidsfolk som ikke får faste ansettelser, og som med det fratas forutsigbar-

het – arbeidsfolk som kun tilbys midlertidige kontrakter fordi høyresiden i denne salen stemte for å innføre en generell adgang til midlertidige ansettelser uten vilkår. Det var en endring som førte til tusenvis av flere midlertidige kontrakter fra det ene året til det andre. Det kommer venstresiden i denne salen til å gjøre noe med.

Høyresiden burde være mye mer bekymret for forretningsmodeller som er avslørt i saker som Stendi-saken, som gikk for retten, hvor 22 medlemmer av Fagforbundet gikk til sak mot det private helseforetaket. Det burde de være mye mer bekymret for enn for venstresiden i denne saken. Høyresiden burde være mye mer bekymret for alle dem som ikke har fulltidsarbeid, alle dem som må jakte vakter for å få penger nok til utgiftene sine, penger nok til å forsørge ungene sine. Det burde høyresiden i salen være mer bekymret for.

Mímir Kristjánsson (R) [11:38:15]: De forslagene som Rødt har lagt fram i dag, handler ikke bare om bemanningsbransjen. De handler også om hvordan man skal hindre at stadig flere bedrifter i det norske arbeidslivet systematisk prøver å organisere seg bort fra det ansvaret de har som arbeidsgivere.

Det er ikke lenge siden at mange av oss var sammen med frustrerte oppsagte ansatte fra SAS utenfor Stortinget i en demonstrasjon. Det de opplevde, var at de mistet jobben under pandemien, med garantier om å få komme tilbake til selskapet når tidene ble bedre. Vel, de samme flyene flyr, de samme rutene går, men nå har selskapet valgt å omorganisere seg bort fra den forpliktelsen de har overfor sine ansatte, ved å opprette to egne bemanningsforetak internt i sitt eget selskap og dermed si at de ansatte ikke lenger er ansatt i SAS, men i SAS Link.

Denne typen manøver skulle man tro var unik, men det er den dessverre ikke. Denne typen manøver blir stadig mer typisk i det norske arbeidslivet. Ofte og oftere ser vi at for å unngå forpliktelser og sikre sin egen fleksibilitet, på bekostning av de ansattes trygghet og fleksibiliteten i deres liv, organiserer også seriøse selskaper, som SAS, seg bort fra arbeidsgiveransvaret. Det er en utstrakt bruk av selvstendig næringsdrivende innenfor det norske arbeidslivet på områder der de slett ikke er selvstendig næringsdrivende, men bare vanlig ansatte. Men de tvinges til å organisere seg som selvstendig næringsdrivende for å kunne jobbe der. Det er bl.a. det som saken om Aleris og Stendi handler om.

Hvis man ser internasjonalt, ser man at denne utviklingen har kommet mye lenger. Se f.eks. på et firma som Uber – måten de tvinger sine sjåfører til å opptre som selvstendig næringsdrivende på, og hvordan de aldri tar noen form for arbeidsgiveransvar for alle de tusenvis av menneskene som i praksis jobber for dem.

Det er derfor vi har lagt fram disse forslagene, og det er derfor vi med stor glede og forventning ser fram til det helhetlige arbeidet som alle andre også går og venter på, for å få ryddet opp i arbeidsgiverbegrepet i det norske lovverket. Er det et minste minimum av ansatterettigheter man må ha, er det at man må vite hvem man jobber for, og det må være klart at dem man jobber for, har plikter overfor den ansatte.

Kirsti Bergstø (SV) [11:41:10]: Vi har vært mange som har vært oppbrakt over behandlingen av de ansatte i SAS, og det var en bred forsamling av folkevalgte som møtte dem ute på markeringen deres. Nettopp fordi vi må ta på alvor den situasjonen som er, med omstrukturering, med oppbryting av selskapet, som gjør at avtaleverk blir parkert, at tillitsvalgte ikke lenger får brukt sin makt, og at arbeidsfolk blir satt på bakken, er det avgjørende at vi lytter til dem som står i kampen, dem som skulle hatt pilotluen på, og dem som skulle vært på flyene som går.

Der er tilbakemeldingen veldig soleklar fra de forbundene som organiserer de ansatte: Dette må ses på helhetlig. Derfor har også de forbundene og LO bedt Stortinget om å arbeide helhetlig, med lovarbeid, med tiltak som kan sikre de ansatte på en ordentlig måte. Derfor vil jeg bare presisere hvor avgjørende det er at lovarbeid gjøres på et vis som gjør at det kan være et redskap for de tillitsvalgte, og at vi som ønsker den grunnleggende endringen av maktforholdene, jobber på et vis som gjør at de som er tettest på kampen som pågår, også er med når det gjelder hvor retningen går.

Helt til slutt vil jeg bare ha en liten kommentar knyttet til bemanningsbransjen. Det som har blitt brukt som argument for den, er at folk kommer i jobb. Derfor er det nødvendig å si at bemanningsbransjen i seg selv verken skaper oppgaver eller arbeidsfolk, men er et ledd som står mellom de uløste oppgavene og de ledige hendene. Nettopp derfor var det et gledelig signal som kom fra statsråden i sted, om at Nav må styrke sin oppgave som arbeidsformidler, og det er veien å gå for at folk skal ledes ut i trygt arbeid, der man kan ha hele og faste ansettelser og ikke minst et organisert arbeidsliv til grunn.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sakene nr. 2 og 3.

Sak nr. 4 [11:44:04]

Interpellasjon fra representanten Trond Helleland til samferdselsministeren:

«Regjeringen har stanset den pågående konkurransen om trafikkpakke 4 og 5. Østlandet er regnet som den mest attraktive delen av jernbanen i Norge. Det er anslått

en netto gevinst på ca. 12 mrd. kr i perioden 2014–2028 av jernbanereformen, og nettogevinsten så langt er ca. 1 mrd. kr. Konkurransetsettingen av trafikkpakkene utgjør en stor del av gevinsten. Regjeringen ønsker en bedre jernbane for alle, og de har som mål å gi passasjerene et bedre togtilbud. Man kan spørre seg hvordan statsråden skal få til dette uten å realisere milliardgevinster og uten å bevilge ekstra penger til jernbane. Ifølge pressemeldingen mener statsråden «tydelig statlig styring vil være best for å utnytte den begrensede kapasiteten på jernbanen i hovedstadsområdet».

Hva er begrunnelsen for at statsråden mener det vil gi et bedre tilbud for de reisende å direktetildele det heller enn å sette det ut på konkurranse?»

Trond Helleland (H) [11:45:28]: Jeg tror vi har et felles mål, nemlig en best mulig jernbane som er rustet til å ta oss gjennom det grønne skiftet. Jeg ser at det senest i går ble undertegnet en ny kontrakt om innkjøp av nye lokaltog som bl.a. skal gå på Østfoldbanen, så vi er i gang med å ruste opp materiellet.

Jeg husker at det for noen år siden ble sagt at dersom en skulle kutte ut all togtrafikk – det var jo en periode det var diskusjon om toget i det hele tatt var et hensiktsmessig transportmiddel – og kutte ut alle tog som gikk inn til og ut fra Oslo S, måtte en ta i bruk alle landets rutebuss og mer til for å erstatte det. Toget er det suverent viktigste hjelpemiddelet for å frakte store menneskemengder inn og ut av en storby og mellom byene. Det er derfor viktig at det fungerer, at vi får mest mulig ut av pengene. Det gjøres nå rekordstore investeringer på nye strekninger, og ERMTS er endelig på vei inn. Når dette er på plass, vil infrastrukturen være på et helt annet nivå enn i dag, og mulighetene for effektiv drift vil være enda større.

Resultatene fra de tre første trafikkpakkene viser at jernbanereformen har begynt å gi positive resultater. For strekningene på Sørlandsbanen, Arendalsbanen og Jærbanen og de nordligste strekningene i Norge, altså Dovrebanen og nordover, vil staten i en tiårsperiode få halvert kostnadene til drift av togtilbudet. For trafikken på Bergensbanen, der Vy vant anbudet, vil staten til og med få betalt – ja, 2 mrd. kr skal betales i anbudperioden for å utføre trafikken. Dette viser hvilket potensial en fortsatt har for å tiltrekke seg flere reisende når en gjennomfører den riktige politikken. Dette utgjør en betydelig besparelse for staten sammenliknet med om staten hadde videreført dagens avtaler. Disse innsparingene kan komme jernbanen til gode i form av økte investeringer, som elektrifisering av Meråkerbanen og Trønderbanen, realisere Ringeriksbanen og bygge ut InterCity.

Konkurranse legger til rette for mer innovasjon i sektoren og utnytter ressursene bedre enn tidligere. Vi ser at nye aktører tenker kreativt i å utvikle togtilbudet,

og de reisende får et minst like godt tilbud som i dag. Det er muligheter for å direktetildele kontrakter også med det nye regelverket. Det var en av de store debattene om jernbanereformen – om det var mulig å gjøre noe annet enn å legge ut på anbud. Og det er det altså. Det må da kunne føre til bedre kvalitet på tjenestene eller større kostnadseffektivitet sammenliknet med tidligere tildelte kontrakter. Jeg er overrasket over at tilhengerne av direktetildeling ikke tror en kan benytte seg av det unntaket. Det virker som om en ikke har tro på at direktetildeling gir bedre kvalitet på tjenestene enn ved anbud.

Vi trenger spesialiserte selskaper som kan levere gode tog for norske forhold og gode digitale grunnsystemer. Dette gir lavere etableringshindre og legger grunnlag for bedre tilbud til de kollektivreisende og fungerende konkurranse på likeverdige vilkår.

Det blir stadig framsatt kritikk mot jernbanereformen og behandlingen av ansatte ved konkurranse. Lederlønninger og antall direktører i jernbanesektoren har også blitt kritisert. Uansett vet vi at det har vært virksomhetsoverdragelse, og det er mulig å fortsette å jobbe i nye selskaper med samme lønns- og arbeidsvilkår for konduktører og lokførere.

Det som er spørsmålet til samferdselsministeren, gjelder anbudene som ble levert på jernbanepakke IV høsten 2021. Når vil anbudene bli offentliggjort – før eller etter direktetildelingen? Kan eller vil departementet legge inn andre spesifikasjoner i en direktetildelt avtale enn det som lå i konkurransegrunnlaget? Hvilke alternative grep vurderer statsråden for å sikre at en oppnår et attraktivt og effektivt togtilbud?

Effektivitet vil være en sentral del i forhandlingene om direktekjøp. Statsråden har selv sagt at pakken kan direktetildeles til en eller flere aktører. Jeg antar da at statsråden her snakker om Vy eller Flytoget, som begge er statlig eid. Hvis en skal forhandle om direktekjøp med to aktører, er det ikke da i praksis en konkurranse? Kommer det også direktetildelingen av andre sektorer, f.eks. ferge- eller veivedlikehold? Hvorfor har en valgt jernbanen? På buss er det anbudskonkurranse. Er det noe regjeringen vurderer å gå bort fra?

I det hele tatt: Har statsråden noen tanker om å hindre konkurranse på norsk jernbane og dermed ikke ønsker utenlandske selskaper inn, samtidig som Vy deltar i anbud i EU-land og bl.a. kjøper tog i Sverige?

Det er mange spørsmål, og jeg er glad for å få noen svar.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:50:44]: Denne regjeringen ønsker et bedre jernbanetilbud for alle. Passasjerene skal få et bedre togtilbud, og flere skal velge å reise miljøvennlig med jernbane. Vi mener det best kan oppnås gjennom nasjonalt eierskap og statlig styring av jern-

banen. Vi mener, i motsetning til den forrige regjeringen, at vi ikke får et bedre togtilbud gjennom ytterligere oppsplitting av jernbanesektoren. Jernbanen i Norge er blitt utviklet av fellesskapets midler gjennom 150 år, og for oss er det viktig å bevare et sterkt statlig togselskap, slik at vi alltid kan garantere de reisende et godt tilbud.

Konkurranseutsetting av jernbane var et tema i valgkampen. Regjeringspartiene og de andre partiene som ønsket å stanse konkurranseutsetting, fikk et solid flertall ved stortingsvalget. Flertallet av folket ønsket en annen politikk, og det følger vi opp gjennom en rekke tiltak.

At regjeringen stanser konkurranseutsetting av togtilbudet omfattet av trafikkpakke 4 og 5 til fordel for direktetildeling, er en del av dette arbeidet. Flere andre europeiske land direktetildeler nå togtilbudet innenfor rammene av EUs fjerde jernbanepakke, f.eks. Belgia og Polen. Dette er altså ikke et særnorsk fenomen. Samtidig gir regjeringen stabilitet for togselskapene som har fått tildelt togtilbud som ble konkurranseutsatt. Avtalene som er inngått med Go-Ahead Norge, SJ Norge og Vy tog, ligger fast.

Gevinstene ved konkurranseutsetting som representanten viser til, er basert på tekniske beregninger der nivået på tidligere direktetildelte avtaler ligger fast. Det innebærer at det ikke ville bli gjort noen større forbedringer i de gamle direktetildelte avtalene. En forutsetning i de nye direktetildelte avtalene vil være at selskapene som staten inngår en direktetildelt avtale med, utformer og tilbyr et bedre togtilbud enn dagens togtilbud.

Det er også slik at pandemien har skapt stor usikkerhet om framtidens reisemønstre og inntektsgrunnlaget for aktørene i kollektivtrafikken. Det gjelder naturligvis uansett om togtilbudet omfattes av de tre første trafikkpakkene, og om det hadde blitt konkurranseutsatt eller ikke. Samtidig blir det for enkelt når representanten fremdeles bruker gamle tall som går ti år fram i tid, uten å ta hensyn til hvordan pandemien påvirker togtrafikken.

Regjeringen har store ambisjoner for jernbanen. Vi skal bygge ut InterCity i tråd med Stortingets vedtak, vi skal fjerne flaskehalsen og gjøre det mer effektivt å frakte gods med tog, staten skal fortsatt være en offensiv kjøper av persontransport fra statlige selskaper, og vi skal sørge for at direktetildeling gir det beste togtilbudet og få flere til å reise miljøvennlig til en god pris – for staten og for passasjerene. Samtidig vil vi selvfølgelig holde trykket oppe på gjennomføring av pågående og planlagte investerings- og utbedringsprosjekter og satse tungt på en god drift på jernbanen. Denne regjeringen vil satse videre på jernbane for å bedre reisehverdagen for pendlere og andre reisende, og for godstransportørene.

Trond Helleland (H) [11:55:00]: Det er godt at en har muligheten til å stille oppfølgingsspørsmål, for jeg

fikk jo ikke svar på noen av de spørsmålene jeg stilte. Men det er kanskje sånn i første runde at da har en et ferdigskrevet manus – det hadde i hvert fall jeg, og det hadde vel statsråden – så da regner jeg med at nå går det an å få litt svar på spørsmålene.

Statsråden sier at det er feil å ta utgangspunkt i de tekniske beregningene av hvor mye en kan spare inn. Når det gjelder Bergensbanen, vil staten få 2 mrd. kr i kassa fra Vy, som driver Bergensbanen, så det er vel ikke et teknisk tenkt tall. Det må være et tall som faktisk gir innsparing direkte. Det viser jo den attraktiviteten enkelte jernbanestrekninger har når Vy strakk seg til å måtte betale 2 mrd. kr for å kunne få kjøre togene på Bergensbanen. Der har tilbudet nå blitt mye bedre, takket være den ruteplanen som kom i gang i desember.

Så bruker statsråden også et argument som jeg ikke har hørt før, nemlig at nå kan vi ikke holde fast ved de gamle tallene, for nå har vi pandemi. Ja, vi har hatt pandemi nå i to år, men vi vet hva trafikkgrunnlaget var før pandemien, og vi håper vel at trafikkgrunnlaget vil være det samme etter pandemien – i hvert fall tror vi at mye av trafikken vil komme tilbake, selv om kanskje ikke alt kommer tilbake.

Men jeg kunne jo begynne med å stille spørsmålet: Når statsråden snakker om togselskapene, betyr det at Flytoget også er med i vurderingen når statsråden skal direktetildeler trafikken på Østlandspakka? Flytoget har vist interesse for det og er et fullgodt statlig selskap – det er jo det som gjelder nå tydeligvis, å være fullgode statlige selskaper for å kunne være med i konkurransen – så da regner jeg med at statsråden kan bekrefte at Vy får konkurranse av Flytoget om direktetildelingen på Østlandet.

Så er spørsmålet, som jeg også stilte: Vil departementet legge inn andre spesifikasjoner i en direktetildelt avtale enn det som lå i konkurransegrunnlaget når det gjaldt anbudet for Østlandspakka – eller pakke 4? Det er mange tog på Østlandet, mange tog ut og inn av Oslo, og det har ganske store konsekvenser for økonomien hvordan dette direktetildelingsopplegget blir, fordi det kan avgjøre om vi får midler til å bygge ut nødvendig jernbaneinfrastruktur videre, sånn som vi hadde lagt opp til i den forrige regjeringen. Så når vil direktetildelingen skje? Når vil anbudsdokumentene offentliggjøres for dem som la inn anbud på Østlandspakke 4?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:58:20]: Når jeg bruker begreper som «teoretisk beregnede tall», er det fordi det er nettopp det. Framtiden, og hva den nå vil bringe innenfor togsegmentet og markedsgrunnlaget der, er høyst usikkert. Jeg deler selvfølgelig representantens ønske om at vi skal komme tilbake på et høyt passasjertall og sågar en vekst, men det kan vi selvfølgelig i talen-

de stund ikke være helt sikre på. Vi vet ikke noe nå om hva som blir den nye normalen. Det er noen påvirkningsfaktorer som kan være varige. Vi er spent på hvordan dette utvikler seg, og det er jeg sikker på at også representanten er.

Så tenker jeg at denne regjeringen har vært veldig tydelig på at vi ønsker å bruke andre metoder enn konkurranse på togtransport, og det har vi, gjennom valg, et tydelig mandat fra befolkningen for å gjøre. Jeg er veldig tydelig på at det også må være sånn at det finnes andre måter å hente ut effektivitet på og andre måter å lykkes med å øke passasjergrunnlaget på enn gjennom konkurranse. Jeg kan vise til et veldig kjent eksempel, og det er hva Oslo Sporveier har gjort. Der har man fått til en fantastisk utvikling, der har man en ganske fullintegrert modell, og man har sågar veldig høy effektivitet – blant de mest effektive i verden innenfor sporveistransport. Så her er det etter min mening fullt ut mulig, gjennom kontraktsforhold, gjennom dialog, gjennom direktetildeling, å oppnå både effektivitet og et forbedret togtransporttilbud til befolkningen.

Når det gjelder de mer konkrete tingene, vil det være sånn at vi gir oppdrag til Jernbanedirektoratet. De skal svare ut det, hvordan vi skal gå videre med direktetildeling, og det er jeg ikke rede til å gi noe mer detaljerte opplysninger om her og nå.

Hårek Elvenes (H) [12:00:57]: Jeg tror jeg må gjøre statsråden oppmerksom på at man ikke har hatt et valg i Norge der man har tatt stilling for eller imot konkurranseutsetting av jernbanen. Hvis man hadde stilt det spørsmålet, kan det hende at statsråden hadde fått en liten repetisjon av de mange kundeundersøkelsene som har vært gjennomført hva gjelder regularitet og til dels service fra jernbanemonopolet. Det er jo ikke skinnegangen som skal konkurransesettes. Hadde man bygd parallelle skinneganger, hadde man sløst med ressursene. Men det å få til en konkurranse mellom dem som skal konkurrere om selve togtransporten, er etter alle solemerker en fornuftig tilnærming.

Det hersker ingen tvil om at monopolet har en del egenskaper som ikke er direkte kundevennlig. For det første er monopol veldig dyrt. Monopol er sløsing med ressurser, og der det strengt tatt ikke er nødvendig med monopol, f.eks. naturlige monopol, bør man søke konkurranse. Så det hadde vært litt interessant å få en liten prinsipiell redegjørelse fra statsråden om hvorfor monopolet har så store fortrefeligheter innenfor jernbanedrift, for erfaringen tyder jo på det motsatte. Hvis man går til Sveits f.eks., er det staten som eier skinnegangen, man har betydelig konkurranse mellom togselskapene, og det er vel intet land i Europa som har en større punkt-lighet innenfor jernbanedriften enn Sveits.

Og så hadde det kanskje vært interessant å skjele til de erfaringene man har gjort i Norge, f.eks. på Gjøvikbanen, der erfaringene med konkurranseutsetting er positive. Det finnes også brukerundersøkelser der brukerne absolutt har registrert en framgang og forbedring etter at jernbanen ble konkurranseutsatt. Togmateriellet har også blitt utnyttet mer effektivt. Så spørsmålet til ministeren er: Hvilke fortrefeligheter har jernbanemonopolet som tilsier at man skal videreføre dette?

Jeg må til slutt minne om at i Danmark ble det i sin tid sagt at Jernbaneforbundet var å betrakte som det 13. politiske parti. Er det ensidig hensynet til det trykket som er kommet fra fagforeningen på dette punktet, som har bidratt til å lande regjeringens standpunkt i saken, eller har man også vært åpen for de tilbakemeldingene som kommer fra passasjerene? Vi må ikke glemme at jernbanen primært er til for passasjerene, ikke for andre.

Geir Inge Lien (Sp) [12:03:48]: Hurdalsplattforma slår tydeleg fast at regjeringa seier nei til konkurranseutsetting, oppsplitting og privatisering av jernbana. Regjeringa vil difor stoppe den pågåande anbudsutsettinga av jernbanestrekningar i Noreg. Regjeringa vil sørge for eit skikkeleg togtilbod, så folk kan bruke toget for å kome seg raskt fram og tilbake.

Jernbanereforma må reverserast for å sikre enklare organisering av jernbanesektoren. Det er nødvendig for å gjere togtilbodet betre og gjere det enklare for passasjerane.

Senterpartiet meiner det viktigaste for jernbanen er fleire tog og ikkje fleire togselskap. Fleire togselskap fører ikkje til eit betre togtilbod, heller tvert imot. Fleire togselskap fører til auka prisar og eit mindre oversiktleg tilbod for togpassasjerane.

Senterpartiet vil skape eit attraktivt og moderne togtilbod for passasjerar og arbeidrarar ut frå ei langsiktig målsetting om at toget skal kunne konkurrere med fly og veggåande trafikk om å vere eit attraktivt transporttilbod mellom landsdelar.

Anbudsutsettinga av persontrafikken har fleire svakheit. Det er difor bra at heile prosessen no vert stoppa. Anbudsutsettinga forsterkar oppdelinga av og ansvarspulveriseringa i jernbanesektoren, som er kome som ein konsekvens av jernbanereforma til den førre regjeringa. Då SJ i 2019 vart tildelt Trafikkpakke 2 Nord, uttalte Jernbanedirektoratet i avgjerda at norske Vy leverte best på kvalitet og oppdragsforståing, men at SJ var best på pris. Difor vant SJ anbodet. Det var altså ikkje selskapet som hadde best kvalitet som vann, men selskapet som leverte det billigaste anbodet.

Senterpartiet vil sørge for eit togtilbod som gjer det mogleg for folk å velje tog til å kome seg raskt og enkelt fram. Det betyr at folk skal kunne stole på at toget kjem

fram når det skal, at det kjem hyppig nok, og at folk ikkje må betale for mykje for å betale toget. Dessverre har vi dei siste åtte åra sett at Høgre i regjering, med Framstegspartiet som støttehjul, har vore mest oppteke av konkurranseutsetjing og å opprette fleire selskap. Konsekvensane av det var bl.a. at passasjerane no i sommar – familiar som ville ut på ein miljøvenleg togtur – merka at det har vorte ein dårlegare moglegheit til å kjøpe lågprisbillettar på tog. Ettersom det er fleire togselskap som køyrer tog på jernbana i Noreg, kan ein risikere å måtte kjøpe lågprisbillettar frå fleire selskap, og dermed vert billettprisane dubla eller tredubla. Dette er ein direkte konsekvens av konkurranseutsetjinga til den førre regjeringa.

Senterpartiet vil at flest mogleg skal ta tog, og då må vi leggje til rette for det gjennom lågare prisar og eit betre togtilbud. Senterpartiet vil stoppe konkurranseutsetjinga og reversere oppsplitting av jernbana i Noreg. Det vil gje eit betre og billigare togtilbud til alle passasjerar i heile landet.

Kirsti Leirtro (A) [12:08:03]: Jeg vil takke interpellanten for en spørsmålsstilling som det i lang, lang tid har vært politiske uenigheter om. Det som er litt synd, er at pandemien har gjort at det er veldig vanskelig å komme med de faktiske tallene på hvordan utviklingen har vært – en kan liksom bare se for seg hvordan det ville ha gått. Det vi vet i dag, er at jernbanen har mistet betydelig kompetanse. Jeg kommer fra Trøndelag, og der jernbanekompetansen er, på Marienborg, har folk sluttet, nettopp på grunn av anbudsregimet og fordi det har vært uklarheter mellom de ulike.

Arbeiderpartiet gikk til valg på å få færre bedrifter innenfor det samme. Nå nevnte representanten Hårek Elvenes Sveits som et eksempel på et land der jernbanen var konkurranseutsatt. Det er ikke en kunnskap som forrige transportkomité fikk da vi var i Sveits og kikket på togstruktur. Der var det samme eier av både stasjoner, spor og drift av togtilbudet, så det kan ikke stemme. Det er riktig at Sveits har suksess, og nettopp derfor er det kanskje viktig at vi i Norge kikker på hvordan det blir gjort i andre land. Og også Tyskland sier det samme: Færre selskaper gir et bedre tilbud til dem som skal bruke det.

Ikke minst er det tryggere for de ansatte ikke å være ute på anbud hvert femte år. Jeg har snakket med flere renholdere som ikke var en del av dem som ble virksomhetsoverdratt. De gjør samme jobben nå. De må gjøre den fortere og til andre tider, til lavere lønn. Det gjør at folk faktisk slutter. Tjenesten blir dårligere, og de ansatte har dårligere arbeidsmiljø.

Erling Sande (Sp) [12:10:48]: Senterpartiet er, i likskap med interpellanten, samd i at vi må ha eit togtilbud som er effektivt, både med tanke på framkomst og

kostnader for brukarane og med tanke på den ressursbruken som staten har knytt til jernbanetilbudet.

Representanten Lien har på ein veldig god måte beskrive Senterpartiets utgangspunkt i denne debatten, så grunnen til at eg tek ordet, er at eg vil utfordre også interpellanten litt, fordi representanten Helleland ved fleire anledningar har peikt på konkrete beløp knytt til innsparring ved konkurranseutsetjing. Men i denne summen, som representanten og også andre har løfta fram, på potensielle innsparringar ved effektivisering knytt til konkurranseutsetjing, ligg det jo bl.a. inne auka passasjertal, auka framtidige passasjertal på jernbana. Eg vil jo meine at om folk vel å ta tog eller ikkje, det byggjer på fleire føresetnader enn kva selskapsnamn som står på toget. Men dette har verkeleg vore eit av faneargumenta ved konkurranseutsetjing av jernbanedrifta.

Norsk jernbane har hatt ei vesentleg satsing økonomisk dei siste 10–15 åra. Dette har gjeve ei effektivitetsgevinst for jernbana vår, og det kjem jo alle som opererer på norsk jernbane til gode. Så sidan dette er ein interpellasjonsdebatt, går det gjerne an å sende av garde eit par spørsmål òg til interpellanten, for det er interessant om representanten Trond Helleland verkeleg meiner at dei auka inntektene som kjem som ei følge av høgare passasjertal, ikkje hadde kome dersom det ikkje var konkurranseutsetjing av passasjerdrifta. Er interpellanten samd i at dei store ressursane som har vore brukt på norsk jernbane dei siste 10–15 åra, har gjeve ein effektivitetsgevinst på jernbana? Og viss det har det, vil ikkje den òg gjere jernbanedrifta meir lønsam for alle brukarane av jernbana, uavhengig av konkurranseutsetjing?

Ola Elvestuen (V) [12:13:17]: Jeg vil også takke interpellanten for å ta opp et viktig spørsmål om konkurranseutsetting. Når det gjelder satsing på jernbanen, er det viktigste å ha vilje til satsing, og det har vi virkelig hatt de siste åtte årene. Det vil si at det som nå brukes på jernbane, er vel dobbelt så mye som det var i 2013. Det er 31 mrd. kr, hvis jeg ikke tar feil, i budsjettet for neste år, i tillegg til at vi har hatt en ganske formidabel passasjervekst. Det er opp fra 62 mill. kr til over 80 mill. kr. Antall kjørte tog er økt betydelig i løpet av disse årene.

For Venstre er konkurranse også et virkemiddel for å få et bedre jernbanetilbud. Det man må ha oppmerksomhet rundt, må alltid være å få et bedre jernbanetilbud – men konkurranseutsetting er et virkemiddel. Det første eksempelet var Gjøvikbanen, som ble konkurranseutsatt i 2005. Den gangen var en motivasjon for å konkurranseutsette å redde Gjøvikbanen. Den gangen var utfordringen at det var planer om å nedlegge den nordlige delen, fra Roa til Gjøvik. Fra Venstres side regnet vi med at vi ville kunne redde banen i de ti årene gjennom

å ha en konkurranseutsetting og et anbud som ville vare i ti år. Vi var ganske sikre på at i løpet av ti år ville også diskusjonen om Gjøvikbanen endre seg, som det også viste seg at den gjorde. I tillegg til å være en stor suksess gjennom at det var mange flere som bruker jernbanen, har man slik sett vært med på å utvikle den framover.

Jeg mener også at når vi ser på den konkurranseutsettingen som nå er gjennomført, kan den gjennomføres bra, eller den kan gjennomføres mindre bra. Den modellen vi har valgt i Norge, er at det vi konkurranseutsetter, kun er det som handler om ansvaret for å kjøre tog. Hele skinnegangen er fortsatt statlig. Det er ikke noen konkurranse på den, i motsetning til det man startet med bl.a. i Storbritannia. Det er ikke noe konkurranse på materiellet, det er statlig eid. Det er virksomhetsoverdragelse når det gjelder de ansatte – de har muligheten til å gå over til dem som vinner anbudene.

For meg er det vanskelig å forstå denne ideologiske motstanden mot konkurranseutsetting, for det jeg opplever, er at nærmest uansett skal vi ikke konkurranseutsette. Det er alltid at man har et utgangspunkt om at det er staten som er best, både til å eie, til å drive skinnegangen og til å kjøre. Det tror ikke jeg. Jeg tror vi hele tiden må se på hvordan vi skal lage insentiver for å få en bedre jernbane. Og med den modellen som vi har valgt i Norge, mener jeg at vi har fått det. Det viser seg også på de strekningene som vi nå har konkurranseutsatt, at det er blitt et bedre tilbud.

Så må man heller gå inn og se på hvor problemene er. Det ble nevnt her at koordinering av lavprisbilletter kunne vært bedre. Ok, men da bør man heller gå inn og se på hvordan vi gjør det bedre, i stedet for å avslutte og gå imot konkurranseutsetting i seg selv. For det er ingen tvil om at tallene på hvor mye man kan spare, er tall og penger som ellers ville kunne blitt brukt på jernbane for å bedre tilbudet.

Så er jeg glad for at statsråden trekker fram Sporveien i Oslo som et eksempel på dem som driver effektivt. Det var det jeg som byråd som satte i gang – Best 2015. De driver effektivt. Jeg var helt klart for at det var den modellen vi skulle ha, men jeg var også for at vi konkurranseutsatte og hadde anbud på bussdriften i Oslo, som drives veldig bra, som det aldri har vært noen problemer med, og som er mer effektiv. Vi har et selskap som er eid av kommunen, men som også er i konkurranse med de andre. Det viser at det er formålet som må være det viktige. Slik mener jeg det også må være nå. Når regjeringen har valgt å direktetildele, må forventningen være at da får man et like godt eller bedre tilbud enn man ville fått ved konkurranseutsetting. Jeg håper virkelig ikke at man bruker pandemien som en unnskyldning for at tilbudet ikke skal opprettholdes på samme ambisjonsnivå som den forrige regjeringen la til grunn.

Morten Stordalen (FrP) [12:18:40]: Jeg vil også takke interpellanten for å reise et viktig spørsmål og en viktig debatt. For Fremskrittspartiet har konkurranse alltid vært bra. Jeg tror svært få vil tilbake til det gamle systemet på en rekke andre områder hvor man tidligere mente at staten og det offentlige drev det best. Når det gjelder aversjonen hos de andre partiene mot at man skal ha konkurranseutsetting, sies det også her fra talerstolen at man vil ha flere tog, ikke flere selskaper. Det er jeg helt enig i, men for meg er passasjerene aller viktigst. Og da Go-Ahead vant anbudet, var det rett og slett på grunn av et mer kunderettet og kundetilpasset tilbud, og at man skulle ha flere passasjerer om bord. Så spurte man passasjerene og pendlerne om hva de var opptatt av, og innrettet tilbudet i vognene etter det. Dette var noe man hadde etterlyst i mange år, men som man aldri fikk med NSB, for da var det staten som bestemte: Slik var det, ferdig snakka!

Det var gledelig at da Vy vant anbudet om Bergensbanen, ble de spurt på pressekonferansen, som jeg var til stede på, hvordan det kunne ha seg at der staten tidligere betalte 200 mill. kr i året, så kunne Vy nå betale staten 200 mill. kr. Hvordan de kunne vinne konkurransen og kjøre så mye billigere? Svaret var at de skulle gjøre det mer attraktivt. De skulle få flere passasjerer om bord. Derfor kunne de betale den høye prisen og ha den høye prisforskjellen.

Andre partier sier nå at det ikke er bra med konkurranseutsetting. Man skal drive det bedre ved å gjøre det selv, mer helhetlig. Man snakker også om alle selskapene, og at det er så farlig. Fremskrittspartiet synes det er bra at man har norske tog. Det er staten som eier togsettene, og som sørger for at skinnegangen og togsettene har en god standard. Det handler ikke om å gjøre dette dårligere, tvert om. Selskapene leier tog, og man har full kontroll på at de er i skikkelig og moderne stand. Dette handler ikke om oppsplitting; det handler om tydelig ansvarliggjøring.

Noen ganger i debatten, og i det offentlige ordskiftet også, høres det ut som om man skal drive jernbanen samlet hvis man har en direkte tildeling. Nei, man skal ikke det. Vy er en togoperatør. Bane NOR sørger for skinnegangen.

Det kan da være fristende å spørre hva man mener om Posten. Skal man opprette postkontor igjen, vil man tilbake til det? Eller er man fornøyd med å ha post i butikk? Vil man når det gjelder veibygging, tilbake til at ikke bare Mesta, men også Statens vegvesen skal ta alt selv, i egen regi, og at vi skal ha en helhetlig utbygging? Det kunne det ha vært interessant å få vite.

Vi har en statsråd som i hvert fall gjennom uttalelser tidligere har vært en tydelig forkjemper for jernbaneutbygging og for at vi skal ha et bedre tilbud. Det er også

helt riktig, som Erling Sande sier, at man har ikke lang erfaring. Foreløpig vet man at det er spart 1 mrd. kr. Men man må jo ta på alvor de beløpene for innsparing som forelå i de tidligere pakkene og i den pakken vi diskuterer her og nå. Dette er betydelige beløp, som, som i hvert fall Fremskrittspartiet har vært klar på, kan brukes til å satse på mer utbygging og et enda bedre tilbud, i stedet for å bruke de pengene nå til å opprettholde akkurat det man har. Det er litt spesielt. Hvordan man finner rom til det, blir det interessant å se etter hvert.

Man snakker om å bruke Minipris som eksempel på at det blir dyrere, men folk flest reiser ikke på det. Og når det gjelder Minipris, kunne samferdselsministeren bare ha tatt en prat med selskapene om det og bedt dem om å samordne dette. Sannheten er – i hvert fall i det som har vært offentliggjort så langt, tidligere, da det kom opp at det var en problemstilling – at Vy ikke ville ha et samarbeid med de andre selskapene. Kanskje Vy selv hadde hatt interesse av å gå i dialog for å sørge for å få på plass et system som ivaretar interessene til dem som reiser på Minipris-billetter.

For Fremskrittspartiet er det avgjørende å sørge for et godt tilbud. Det handler ikke bare om pris, men også om kvalitet. Kvalitet mener jeg er blitt levert så langt av selskapene, ut ifra hva de har sagt at de skal levere. Den muligheten går man nå glipp av, når man nå velger å gjøre en direktetildeling og ikke vil se hva man kunne ha spart, slik at man kunne ha brukt ytterligere penger på å gjøre jernbanen enda bedre for alle passasjerer. Det ville det ha vært viktig å få vite.

Trond Helleland (H) [12:23:57]: Takk til dem som har deltatt i debatten. Til å begynne med så det ut som statsråden og jeg var alene her, så jeg er veldig glad for at flere meldte seg på. Dette er et viktig tema fordi det er enorme summer vi snakker om. Og til representanten Sande: De tallene jeg har brukt, er de vi har fått fra departementet, senest stadfestet av samferdselsminister Nygård i et svar til Terje Helleland. Så vi bruker de tallene som er offisielle. Vi finner ikke på tall. Så er det ikke sikkert de vil slå helt til, fordi pandemien slår inn, det kan skje andre ting, osv. Poenget er at det er en innsparing og en gevinst.

Så er spørsmålet: Klarer dagens regjering å godtgjøre at vi med den direktetildelingen som skal gjøres – det er fortsatt uvisst om Flytoget er med i den diskusjonen, det er jo et statlig togselskap – får en like effektiv drift av de statlig eide vognene og lokomotivene på den statlig eide skinnegangen? Det er ingen i denne salen som sier at man skal privatisere skinnegangen og materiellet. Det vi sier, er at vi ønsker en konkurranse mellom ulike togoperatører om å levere et best mulig tilbud på en strekning. Det er åpenbart det som regjeringen synes er pro-

blematisk. Men de har heldigvis ikke problematisert at det er anbud på buss, hurtigbåt, ferje, FOT-ruter og andre flyruter, som går over hele landet. Det er anbud på veibygging – det er anbud på det aller meste. Det må være et eller annet – kanskje er det Jernbaneforbundet eller Norsk Lokomotivmannsforbund som er svaret her – som har trigget regjeringspartiene til å synes at det at det er konkurranse om å kjøre mellom Oslo og Drammen, Oslo og Bergen eller ned til Fredrikstad på toglinjen, er fryktelig, mens det på all annen kollektivtrafikk skal være konkurranse. Det som er ganske uforståelig for oss som er glad i toget, og som ønsker å ta toget, er at det ikke skal være mulig å se litt forskjell på det servicetilbudet som gis av Go-Ahead på Sørlandsbanen, SJ på Dovrebanen og Vy på Bergensbanen. Det er jo forfriskende.

Så er jeg enig med alle de på min side som har sagt: Fiks det med Minipris! Det er fullt mulig. La ikke Vy stå i veien for det.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:27:10]: Jeg vil takke for en interessant debatt. Den viser i alle fall at vi er enige om at vi skal ha et bedre togtilbud i Norge. Og jeg vil understreke at det aller viktigste for å få til et bedre togtilbud i Norge er at vi får en bedre infrastruktur. Da vil jeg framheve ERTMS, som flere har vært inne på, som vil bli særlig viktig for å få et bra signalsystem, men også de store infrastrukturinvesteringene vil bli viktige.

Jeg har lyst til å kommentere noe av det som er blitt sagt i debatten. Det som representanten Elvestuen sa om sporveien, er interessant. Det virker som om han, i likhet med meg, mener at det for skinnegående transport er fornuftig at det er en fullintegrert modell, eller i alle fall at det er eierens eget selskap som driver det. Så har man en annen holdning til kollektivtransporten for øvrig. Det skyldes at vi ser annerledes på den skinnegående infrastrukturen og den integrerte modellen det er. Jeg har ikke observert at det har vært et rop i befolkningen etter flere jernbaneselskaper, at det er det som man tror vil føre til forbedringer av togtilbudet.

Representanten Elvenes sier at hvis det hadde vært en avstemning om hvordan man skulle organisere togene – ja, det er en lite interessant debatt. Vi er alle innvalgt på mandater fra befolkningen. Jeg antar at den foregående regjeringen mente at den hadde fullmakt fra befolkningen gjennom valg til å føre en annen jernbanepolitikk, på lik linje med at vi nå fører en jernbanepolitikk i den retningen vi har fått oppslutning om i valg. Slik må det jo være.

Når det gjelder disse tallene, gjentar jeg at de er teoretisk beregnede tall, med utgangspunkt i at man ikke får noen passasjervekst hos Vy. Allerede der skjønner man at det er noen svakheter ved tallgrunnlaget. Jeg mener det er fullt mulig å få til en vekst i passasjergrunnla-

get for Vy, slik det er for andre selskaper. Jeg er selvfølgelig veldig opptatt av at vi i prosessen med direktetildeling også skal få ut effektivitet. Det må vi alltid sørge for.

Hvis man ser på hva som er erfaringen i andre land, så gjøres det ulikt. Andre land velger de samme modellene som vi nå velger. Det er vel ingen som sitter med monopol på hva som er den riktige måten å organisere jernbanen på. Men jeg er veldig trygg på at den retningen vi nå går i, vil føre til at vi får til et godt jernbanetilbud for brukerne, først og fremst, et godt jernbanetilbud til de ansatte i sektoren og en effektiv drift av norsk jernbane.

Presidenten: Interpellasjonsdebatten er nå avsluttet.

Sak nr. 5 [12:30:05]

Interpellasjon frå representanten Liv Kari Eskeland til samferdselsministeren:

«Skal vi få til ei omlegging til grøn skipsfart, må vi bruke den offentlege innkjøpsmakta. Her er både fylke og stat viktige aktørar. Solberg-regjeringa har hatt sterkt fokus på grøn maritim skipsfart. Noreg har i desse åra teke på seg ei leiarkappe internasjonalt, der vi har lagt vekt på reine hav i vid forstand, og vårt arbeid opp mot IMO for ambisiøse målsettingar innan grøn skipsfart har bore frukter, eit påtrykk vi har hatt saman med næringa sjølv. Det har vore breie satsingar og program, verkemiddelapparatet er teke i bruk, og offentleg anskaffing er nytta for å få fortgang i arbeidet.

Basert på regjeringa si budsjetteinigheit med SV, der det vert lagt til grunn at ein gjennom offentleg innkjøp skal bestille nullutslepp for ferje og hurtigbåtar, og at fylka skal kompensera for dette, korleis ser statsråden for seg at prosessen og kostnadsutviklinga for eit slikt vedtak vil bli?»

Liv Kari Eskeland (H) [12:31:31]: I 2015 fekk Bergen Noregs første nullutsleppsfartøy sertifisert som passasjerskip. Namnet var «Beffen». «Beffen» var starten på ei storsatsing for Noreg innanfor grøn skipsfart. Då hadde allereie næringa jobba ei stund med å sjå på potensialet for å løfta Noreg som ein grøn skipsfartsnasjon. Med den vesle ferja var me no i gang. Men vyane var langt større, og difor utarbeidde regjeringa Solberg Grønt Skipsfartsprogram og etter kvart ein konkret handlingsplan.

Ved å satsa på grøn skipsfart kuttar me utsleppa heime, me styrkjer maritim næring, me skapar grøne arbeidsplassar for framtida, og me bidreg til å utvikla teknologi som me kan eksportera globalt.

Kombinasjonen av krav i offentlege anbod og verkemiddel som Enova, Klimasats og NO_x-fondet har bidreg til at Noreg i 2021, og endå meir i dag, har over 70 heil-

eller delelektrifiserte ferjer. Det utgjer ca. ein tredel av ferjene me har i Noreg.

Me får òg den første hydrogenferja på fjorden snart, og sjølv om ho kjem til å gå på elektrisitet fram til godt ut i 2022, då me framleis manglar hydrogeninfrastruktur, er me likevel no i gang med hydrogendrift på ferjene. Det er utruleg spennande.

Den maritime klynga som me har her i Noreg, har vist at dei har både evne, vilje og kompetanse til å løfta fram dei framtidsretta løysingane for skipsfarten. Som nasjon har me moglegheit til å verta teknologileiande på området og med det skapa arbeidsplassar og auka andelen eksportrelatert teknologi og industri. Gjennom utviklinga av dei grøne løysingane innan dei maritime næringane vil me få ned CO₂-utslepp ikkje berre i Noreg, men òg globalt.

Skal me få til denne omlegginga til grøn skipsfart, er me nøydd til å bruka den offentlege innkjøpsmakta. Stat og fylke vil vera viktige aktørar. Me har teke på oss leiarkappa, me har gått i front for dei reine hava i vid forstand, og IMO har lagt ambisiøse mål baserte på vårt påtrykk. Det har vore breie satsingar: Det er etablert klynger og katapultar, det er gjort politiske vedtak for å driva arbeidet framover, verkemiddelapparatet er teke i bruk, og offentlege anskaffingar er nytta for å få fortgang i arbeidet. Det har vorte utarbeidd strategiar og handlingsplanar, og næringa sjølv har følgd opp med vegkart.

Regjeringa Støre valde å inngå budsjetteinigheit med SV. Det er no lagt til grunn at ein gjennom offentlege innkjøp skal bestilla nullutsleppsferjer og hurtigbåtar, og at fylka skal kompensera for dette. Det er ei flott målsetjing, men me vert jo litt uroa når me på spørsmål til departementet får eit svar som seier at ein korkje har oversikt over eller kunnskap om rekkjevidda av ein sånn type vedtak, korkje økonomisk eller teknisk. Difor synest eg det er flott at me får denne debatten her i dag. Me ser fram til statsråden sine tankar om korleis han ser for seg at prosessen og kostnadsutviklinga for dette vedtaket vil verta. Det er viktig at fylkeskommunane no har tryggleik for at dei kan setja full fart på bestilling av nullutsleppsfartøy når nye rutepakkar no skal ut på anbod.

Det er det offentlege Noreg som viser veg, det er dei som har musklar, og det er dei som legg til rette for at næringslivet kan levera.

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:35:57]: Klimakrisen er vår tids største utfordring, og for denne regjeringen er det viktig at vi når målene våre om at vi skal få redusert klimagassutslippene. Det er en viktig ambisjon for oss. Derfor har regjeringen i Hurdalsplattformen varslet at vår ambisjon er å kutte norske utslipp med 55 pst.

innen 2030. Hurdalsplattformen slår tydelig fast at Norges ambisiøse klimamål forplikter hele regjeringen og alle deler av samfunnet. Samtidig er det ikke bare et viktig tiltak for å redusere Norges klimagassutslipp; dette er også et godt eksempel på hvordan vi kan bidra til å skape nye arbeidsplasser i maritim sektor. Anmodningsvedtaket lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge til grunn at anbud i fylkeskommunal ferje- og båttrafikk så langt det lar seg gjøre skal baseres på nullutslippsteknologi, og kompensere fylkeskommuner for merkostnader knyttet til dette.»

Så det er viktig å lese hele teksten i anmodningsvedtaket.

Vi er i gang med oppfølgingen av dette vedtaket og vil sammen med fylkeskommunene finne ut hva det er mulig å få til. I første omgang må vi kartlegge hvilke anbud som prosessmessig er aktuelle. Spørsmålet om kompensasjon må vi selvfølgelig behandle i de ordinære budsjettprosessene.

Ferjer og hurtigbåter er en viktig del av klimapolitikken. Regjeringen har derfor varslet at det i nye anbud for ferjer i 2023 er krav om nullutslipp, og at det er krav om lav- og nullutslipp i nye anbud for hurtigbåter i 2025. Det er punkter i Hurdalsplattformen.

Ferjesektoren er den delen av skipsfarten som har kommet lengst i å ta i bruk lav- og nullutslippsteknologi. Den første batteriferjen ble sjøsatt i 2015, og ved utgangen av 2021 var det batteri om bord på 80 ferjer. Jeg gleder meg over at staten og fylkeskommunene har tatt en lederrolle i bruk av grønn teknologi. Blant annet i interpellantens gamle fylke, Hordaland, har man vært tidlig ute og elektrifisert hele sin ferjeflåte.

For hurtigbåtene har det til nå ikke vært like enkelt å ta i bruk null- og lavutslippsløsninger. Disse har høyt energibehov, og på grunn av transportdistanse og hastighet har dette vært en utfordring. Men vi ser også her en lovende utvikling. Trøndelag fylkeskommune viser vei og har undertegnet utviklingskontrakter i prosjektet Fremtidens hurtigbåt.

Kostnadene ved overgang til lav- og nullutslippsløsninger for ferjer og hurtigbåter vil kunne variere. Vårt grunnlag viser at batteriferjer kan være konkurranse-dyktige med konvensjonell teknologi på enkelte samband, mens det for andre samband vil være betydelige merkostnader. Nullutslipps hurtigbåter er ikke like markedsklare som nullutslippsferjer. Merkostnaden her vil derfor kunne være betydelig knyttet til innfasing av disse, i hvert fall på kort sikt.

Det er tilfellet at mye av ferjeflåten i staten og fylkeskommunen uansett må fornyes, og da hører det med til saken at ikke enhver merkostnad kan forklares med skjerpede miljøkrav. Vi har eksempler på at innfasing av

miljøteknologi kan gi reduserte kostnader, særlig i form av reduserte driftskostnader. Jeg vil understreke at vi ser en stor omstilling i hele transportsektoren, og at vi har gode grunner til å forvente at merkostnadene ved nullutslippsløsninger blir lavere i tiden som kommer. Det gjelder også ferjer og hurtigbåter.

Jeg kan ikke her redegjøre i detalj for merkostnader som følger av miljøkrav i ferjer og hurtigbåter i de nærmeste årene. Det er fylkeskommunene som anskaffer de fylkeskommunale ferje- og hurtigbåttjenestene, og det er de som får lov til å utrede de konkrete løsningene og har ansvaret for det, bl.a. i teknologivalgfase, rutefrekvens og kapasitet. Derfor mener jeg det er lite hensiktsmessig at jeg skal ha detaljert informasjon om anskaffelser som fylkeskommunene skal foreta seg. Jeg vil derimot sørge for at vi har en god oversikt over kostnadsbildet også fra statlig hold. Vi vil derfor jobbe for å få et oppdatert grunnlag med gode kostnadstall for lav- og nullutslippsløsninger i ferje- og hurtigbåttektoren. Jeg vil selvfølgelig følge opp Stortingets vedtak om ferjer og hurtigbåter på vanlig måte, men jeg er nødt til å komme tilbake til den konkrete oppfølgingen.

Liv Kari Eskeland (H) [12:40:56]: Eg takkar for innleiinga. Me er heilt einige om at teknologien etter kvart er på plass for ferjene, anten det er batteridrift eller energibærer av hydrogen. Her har Statens vegvesen vore med på å bidra gjennom bestilling av to ferjesamband. Dette må vidare koplast opp mot hydrogenstrategien og vegkartet, som igjen må koplast opp mot landtransporten. Dette vert ein stor og viktig symbiose, og det skjer ikkje av seg sjølv – det må politisk vilje til. Når me ser kva som har skjedd dei siste fem–seks åra – frå «Beffen» hadde sin første tur, til den flåten me har i dag – har det vore ei fantastisk reise, og dette må ikkje stoppa opp.

Når det gjeld nullutslepp på hurtigbåtar, har statsråden heilt rett: Me har ikkje kome like langt. Men næringa seier at om dei får bestillinga, skal dei greia å produsere det me vil ha. For på dei lengre sambanda krevst det hydrogendrift. Denne teknologien er p.t. ikkje demonstrert i fullskala på hurtigbåt. Det er, som statsråden seier, Trøndelag som har sett seg i førarsetet og fått det prosjektet som heiter «Fremtidens hurtigbåt». Dei har fått midlar frå Miljødirektoratet. Prosjektet går over fleire fasar, men dei opplever ei usikkerheit i forliket når det gjeld budsjettet, med tanke på korleis framdrifta for prosjektet vil vera. Det hadde difor vore fint om ministeren hadde stadfesta at me forstår vedtaket rett, nemleg at her kan ein køyra full gass.

Slik prosjektet er, kjem me ikkje til å få ein hurtigbåt på vatnet før 2027–2028, og eg skulle ønskt at me hadde ei strammare framdrift på dette. Fylkeskommunane kan

bruka modellen til Statens vegvesen. Dei har nytta konkurranseprega dialogskontrakt, som resulterte i batteriferja «Ampere». Det bana vegen for at ein kunne gjera innkjøp av batteriferjer i ferjeandod.

Hurtigbåtane ligg i dag under fylkeskommunale innkjøp, men me opplever at prosessen med å få fram hurtigbåtløysingane tek for lang tid. Det er for ulik kompetanse i fylkeskommunane til innkjøp av ny teknologi, så difor vil det å ta bort den usikkerheita som gjeld økonomi, vera eit viktig steg på vegen for å få fram dei første fartøya på hydrogen der batteri ikkje strekkjer til.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:43:53]: Jeg opplever at representanten Eskeland og undertegnede i stor grad er enige om virkelighetsbildet. Vi er også enige om at her ligger det store muligheter framover i tid, men det ligger også noen utfordringer. Jeg mener at både regjeringsplattformen og det anmodningsvedtaket som kom i Stortinget knyttet til budsjettforliket, balanserer det greit. Her ønsker man å være offensive, her ønsker man å bruke innkjøpsmakt, her ønsker man å støtte opp under, men selvfølgelig må vi ta hensyn til at det står: så langt det er mulig. Det handler selvfølgelig om teknologiutviklingen, men det handler selvfølgelig også om at vi skal finne finansiering og få alt på plass i budsjettene våre.

Jeg mener at det her ligger til rette for at vi kan oppnå flere viktige samfunns mål samtidig – et ekte vinn-vinn-bilde. Vi kan få til teknologiutvikling, få til verdiskaping og norsk utvikling av arbeidsplasser, samtidig som vi bidrar til å nå klimamålene våre – at vi oppnår nullutslipp også på fergetransport og hurtigbåter fullt ut. Her ligger det mange muligheter framover som jeg ønsker å være med og ta vare på.

Kirsti Leirtrø (A) [12:45:21]: Jeg vil også takke interpellanten for å ta opp et viktig tema om innkjøpsmakt og grønn skipsfart. I motsetning til den forrige interpellasjonen er vi nok her langt mer enige om målene, og det viser jo også tidligere stortingsvedtak. Vi har høye ambisjoner om å nå noen klimamål. Overgangen til nullutslipp for ferjer på fylkeskommunale samband har kommet et godt stykke på vei, kanskje lenger enn for riksveisambandene, som nå følger en anbudsplan – at en stiller klimakrav ved ny utlysning av anbud.

Stortinget har, som sagt, ambisiøse mål også på vegne av fylkeskommunene, men har ikke så langt fulgt opp med driftsmidler. Det har gitt oss klimasatsingen på ferjer, og det har gitt oss et ferjeopprør der den eneste muligheten fylkeskommunene har hatt, er høyere ferjebillettpriser. Dette er den nye regjeringen i gang med, og per nå er ferjetaksten redusert med 30 pst.

Norge er en sjøfartsnasjon og kan båtbygging. Det grønne skiftet på sjø vil derfor kunne gi oss en mye stør-

re merverdi enn selve utslippskuttet, i form av både næringsutvikling og økt eksport. Da jeg var fylkespolitiker fram til 2017, jobbet man i Trøndelag med et utviklingsprosjekt for framtidens hurtigbåt, og det anbudet skulle igangsettes i 2021. Dette arbeidet stoppet opp i 2019 på grunn av manglende driftsmidler. Dette er noe også interpellanten er inne på: forutsigbarhet for framtiden.

Den 5. november i fjor signerte fylkesdirektøren for samferdsel i Trøndelag en utviklingskontrakt med seks leverandører som for flere fylker – Vestland, Nordland, Troms og Finnmark – skal utvikle en ny teknologi og nye båtmodeller. Dette skal bli spennende å følge i framtiden, og det er jo sånn at alt henger sammen med alt. Det gjelder både forskning og leverandørutvikling, ny teknologi og nok midler til drift. Det gjør også den energimeldingen vi venter på som gjelder de ulike modellene av nullutslipp, som vi må se på, men også det vi har vedtatt av klimamål i Nasjonal transportplan.

Men først og fremst er det store forventninger til en forutsigbar fylkeskommunal økonomi der fylkeskommunen er regional utviklingsaktør, og der regjeringen gjennom Hurdalsplattformen har gitt klare løfter som gjør at fylkeskommunene nå er i gang med det spennende arbeidet.

Olve Grotle (H) [12:49:30]: Eg har følgd debatten med interesse og vil gje eit lite augeblikksbilde frå mitt eige valdistrikt, Sogn og Fjordane, for der har det nemlig skjedd enormt mykje dei seinaste åra. Lat meg få nemne nokre få døme:

I Førde har ein etablert eit skipsdesignmiljø som ligg heilt i front når det gjeld null- og lågutsleppsfartøy av nær sagt alle slag. Neste gong ein reiser med ei batteriferje, kan ein difor like gjerne tenkje seg at ho er designa av f.eks. Multi Maritime. I Florø ligg Evoy, som designar, utviklar og leverer verdsleiarande kraftige heilelektriske motorsystem spesielt retta mot raske båtar mellom 20 og 50 fot.

Litt lenger inn i fylket, litt lenger nord, ligg Hyen i Nordfjord. Her er Brødrene Aa, som er ei tradisjonsrik og moderne bedrift innan design og produksjon av hurtiggåande fartøy i karbonfiber. Selskapet står òg bak den nesten ikoniske «Future of The Fjords», som er heilelektrisk og heilt utsleppsfri, og som fraktar glade turistar mellom Flåm og Gudvangen.

Så har vi òg fått ulike samarbeid og klynger. Her vil eg nemne Hub For Ocean, som er ein medlemsorganisasjon for aktørar i havnæringa. Hub For Ocean driftar òg den nasjonale klynga Ocean Hyway Cluster, som arbeider for å realisere hydrogenbaserte løysingar i maritim sektor.

Det skjer altså mykje positivt, og det offentlege må vere med – dette sjølv sagt på mange måtar, ikkje minst

når det kjem til innkjøpsmakt og fastsetjing av vilkår i kontrakt, noko som har vore omtalt frå denne talarstolen fleire gonger i dag.

Igjen, for å vende tilbake til Sogn og Fjordane: Eg har sett korleis ferjer har begynt som pilot, f.eks. «Ampere» over Sognefjorden, og eg har sett at elektriske ferjer no blir rulla ut i stort omfang – vi nærmar oss vel no nesten 70–80. Eg har vidare sett at dei neste transportfartøya som står for tur, er hurtigbåtar, og stadig nye fartøygrupper vil kome. Det er bra. Det vil ikkje berre gje oss utsleppsfrie ruter i Noreg, men det vil òg opne enorme eksportmarknader for norske produsentar av slike fartøy og slik teknologi.

Så til slutt: Det går bra, men vi er ikkje perfekte. Vi må strekkje oss lenger, og vi må vere meir utolmodige. Lat meg òg her gje eit eksempel: Mellom Florø og Måløy står ein no klar til å kome i gang med ein hydrogenpilot, men ting står litt i stampe. Det offentlege er her nemleg på defensiven, og tida går utan at noko skjer. Her må vi få fortgang i prosjektet.

Erling Sande (Sp) [12:52:53]: Takk fyrst til interpellanten, som har eit engasjement både for å få utsleppa ned og for dei moglegheitene som denne overgangen skapar, og det er eit engasjement som eg deler.

Korleis vi får ned utsleppa frå transportsektoren vår, er eit viktig tema, og det er viktig av fleire grunnar. Det er sjølvsagt viktig fordi vi treng å redusere klimagassutsleppa våre og møte den store utfordringa i vår tid. Det er også viktig fordi det offentlege, gjennom å bruke både krav og innkjøpsmakt, kan vere med og drive fram innovasjon – og meir enn det: Vi skapar arbeidsplassar og ny næring. Det blir utvikla ny og grønar teknologi og kunnskap som kan foredlast i Noreg og eksporterast til verda. Det er bra for Noreg og bra for verda.

Det har skjedd mykje sidan den førre raud-grøne regjeringa initierte den fyrste elektriske ferja over Sognefjorden – også i Sogn og Fjordane, mellom Lavik og Oppedal – og det er svært gledeleg å sjå alle desse nye initiativa som vi no ser langs heile kysten vår, på nullutsleppsløysingar i maritim sektor.

Representanten Olve Grotle beskrev ei rekkje ting som skjer innanfor eit ganske lite geografisk område i eit veldig flott valdistrikt – det må ein også få seie i denne sal – men slike klyngar har vi heldigvis fleire av, og det skjer også veldig mykje andre plassar i landet. Då er det viktig at kommunar, fylkeskommunar og stat støttar opp under den overgangen vi er inne i. Innkjøpsmakta er eitt av fleire verkøy vi har, og det er viktig at kommunar og fylkeskommunar ikkje blir ståande igjen med alle kostnadene og ressursbruken knytt til denne overgangen. Då endar vi fort i den situasjonen som representanten Leirtrø beskrev knytt til ferjeopprøret. Tvert om må

staten vere ein aktiv part, slik som budsjettforliket legg opp til, og støtte opp under og bidra til den utviklinga som også skjer i regi av kommunar og fylkeskommunar.

Så må eg også, sidan det var ein interpellasjon frå Høgre, få lov til å seie at økonomien til fylkeskommunane og kommunane betyr noko i denne samanhengen. Senterparti–Arbeidarparti-regjeringa aukar overføringsane til kommunane og fylkeskommunane med 2,5 mrd. kr. Det er med på å gje eit handlingsrom, det er med og gjev kommunar og fylkeskommunar musklar til å støtte opp under initiativ knytte til det grøne skiftet. Det er bra for klimaet, og det er bra for innovasjon, verdiskaping og sysselsetjing langs heile kysten vår.

Alfred Jens Bjørlo (V) [12:56:06]: Ingen debatt om ferje utan at alle representantane frå Sogn og Fjordane er på talarstolen i løpet av debatten, så den tradisjonen får vi prøve å halde på.

Eg vil takke både interpellanten og statsråden for å vere med og setje temaet på dagsordenen på ein god måte. For det er eit viktig tema. I desse tider, når vi snakkar om mykje av utfordringane og problema knytte til det grøne skiftet og dei store og raske endringane vi er igjennom no i vinter, er dette eit døme på kor fantastisk store moglegheiter det grøne skiftet utløyser, og på kor store, positive endringar som har skjedd på kort tid. Vi skal ikkje lenger tilbake enn til 2015 før dei fyrste prøve-strekningane kom i drift med elektriske fartøy, både «Beffen» i Bergen og «Ampere» over Sognefjorden. Så tok det tre år før det fyrste heilelektriske ferjesamarbeidet i Noreg kom i drift. I min heimkommune, dåverande Eid, og nabokommunen Gloppen i Nordfjord, med «Lote-Anda», og no, knapt fire år seinare, veit vi at i løpet av 2022 vil det vere 71 heilelektriske ferjer i drift i Noreg. Det er ei enorm endring på utruleg kort tid. Eg trur dei færraste hadde førestilt seg kor raskt desse endringane kom i gang, og dei har gjort det fordi offentleg bestillarmakt har utfordra marknaden, og marknaden har visst å snu seg rundt og greie å lage løysingar som no er ny standard over heile Noreg. Når vi kjem over på hurtigbåtar, som fleire har vore inne på, kjem dette til å kunne bli ei stor norsk eksportvare.

Så kva er viktig no framover viss vi skal halde trykket på dette? Det eine er sjølvsagt at staten er ein krevjande bestillar og ikkje minst gjev fylkeskommunane tryggleik for at staten skal vere med og stille opp når fylkeskommunane skal bestille nye ferjer og ha hurtigbåtanbod vidare. Eg håpar og har òg god tru på at statsråden her vil ta stafettpinnen vidare, som han har fått frå tidlegare regjeringar. Venstre har vore ein pådrivar gjennom å få på plass verkemiddel for grøn skipsfart. Venstres dåverande miljøminister, Ola Elvestuen, fekk på plass den første handlingsplanen for grøn skipsfart i 2019. Vi har fått på

plass ein kraftig auke i Enova sine midlar til grøn skipsfart, og vi har no òg fått varsla tidsfristar for når det blir innført krav til låg- og nullutsleppsløysingar både for ferjer og hurtigbåtar. For meg verkar det som om den nye regjeringa ønskjer å følgje opp dette, at både tidsfristar står fast, og at ein er tydeleg på økonomiske forpliktingar. Det er viktig, og det kjem vi frå Stortinget si side til å følgje tett opp.

Samtidig må ein seie at det krev ikkje berre pengar, men òg politisk vilje og ønske om få til dette på alle nivå, både i staten og utover i fylkeskommunane. Eg synest det er litt interessant å sjå kor ulikt to elles like fylke som Hordaland og Nordland er komne når det gjeld omstilling av ferjeflåten. Hordaland, no Vestland, har vore offensive, har godt føre, stilt tøffe miljøkrav og har gjort det aktivt. I Nordland, og til dels også i Troms og Finnmark, veit vi at dette arbeidet har kome veldig kort. Fylka har ikkje hatt veldig ulike økonomiske rammevilkår frå staten si side, men det har vore ulik politisk vilje til å drive dette fram. Det signalet ber eg om at samferdselsministeren og hans kollega i Arbeiderparti–Senterparti-regjeringa på nasjonalt nivå no gjev til sine kollegaer, som styrer f.eks. Nordland fylke, at det krev politisk vilje å få dette til på alle nivå. Venstre vil vere ein pådrivar for dette over alt i alle fylke, men det krev òg vilje og «guts» for å få det til, kombinert med gode statlege støtteordningar og rammevilkår. Det krev at vi held dette varmt, og at samferdselsministeren og alle andre er tydelege i sine krav og forventningar til fylka.

Eg håpar òg at samferdselsministeren no set seg ned med Vestland for å sjå kva som kan gjerast for å få i gang dei første hydrogenpilotane på kysten av Vestland. Det veit eg Vestland fylkeskommune no er klar for.

Takk for ein god debatt så langt. Dette blir eit viktig arbeid å følgje vidare.

Bård Ludvig Thorheim (H) [13:01:23]: Jeg vil fortsette der representanten Bjørlo slapp taket, i Nordland, mitt heimfylke. Han har helt rett. Han har helt rett i at vi har kommet altfor kort, og det må fylkeskommunen i Nordland se på.

Det jeg vil rette oppmerksomheten mot i denne debatten, er ferjesambandet mellom Bodø og Lofoten, som ikke er fylkeskommunalt. Det gir en del innsikt og lærdommer for den nasjonale politikken på det feltet vi diskuterer i salen i dag. Det var en krevende avgjørelse for Solberg-regjeringen da de til slutt valgte å sette krav om hydrogenferjer på den strekningen. Det fantes alternativer på biogass, men man så i sammenheng den teknologi- og industriutviklingen man kunne få i forlengelsen av en sånn bestemmelse.

Det har gitt enorme ringvirkninger i kraft- og industrifylket Nordland. I Mosjøen er en internasjonal indus-

trigigant, Gen2 Energy, på vei inn med enorme planer for hydrogenproduksjon. I Glomfjord i Meløy kommune er allerede spaden i jorda for en hydrogenfabrikk, og Yara ser også på muligheten for ammoniakk som et neste steg fra det de gjør på Herøya. I Narvik er Aker inne med planer til svimlende 50 mrd. kr, hvor hydrogenproduksjon vil inngå. I Narvik har også Teco 2030 etablert seg for produksjon av hydrogenbrenselceller til den maritime skipsfarten. Vi ser at når myndigheter samarbeider med industri, får man en aktiv næringspolitikk som fungerer. Disse aktørene ser også i det fjerne muligheten for hydrogen i andre transportformer, som Nordlandsbanen og luftfarten.

Hvordan møter Støre-regjeringen denne utviklingen? Jo, ved å si at vi skal ha et helstatlig hydrogenproduksjonsfirma og da skape uvisshet blant de private aktørene som vil tilby hydrogen til skipsfarten i Nordland. Heldigvis har det takket være spørreinstittuttet i denne salen blitt belyst at næringsministeren innrømmer at mottakelsen har vært delt. Den type statskapitalisme hvor det helstatlige skal drive utviklingen istedenfor at de private og statlige aktører jobber sammen, som vi har en lang tradisjon for i Norge, er ikke en god modell.

Jeg vil oppfordre regjeringen til å føre en aktiv og klok næringspolitikk, se på samarbeidet mellom private aktører og statlige vedtak og følge i sporene til Solberg-regjeringen og se til eksempelet i Nordland, se til eksempelet med sambandet Bodø–Lofoten, og også i neste omgang se på ammoniakk, som også er en veldig interessant energibærer.

Geir Inge Lien (Sp) [13:05:46]: Eg vil òg takke interpellanten. Eg må òg berre få lov til å takke førre interpellant, for det gløymte eg då eg var framme sist. Takk for eit veldig godt initiativ og ein interpellasjon som verkeleg er på dagsorden hos alle.

Eg vil òg takke Facebook-gruppa som vart oppretta i mitt eige heimfylke, Møre og Romsdal, Ferjeoppørret, som fekk 25 000 medlemar berre på ei kort tid. Det sette fokus på mange ting, bl.a. avgangar, ferjemateriell, kvalitet, og det er viktig.

Då kjem eg òg inn på det som er tema no i dag, og det er klimagassutslepp og klimanøytrale ferjer og hurtigbåtar. Det er utruleg viktig, og i mitt heimfylke, Møre og Romsdal, har fylkeskommunen vore framoverlent. Dei har satsa og lagt inn i sine anbodskrav at det skal vere nullutsleppsferjer, og då ser vi at batteriferjer har vorte ein stor del av det.

I Møre og Romsdal har vi òg store tradisjonar for å byggje ferjer, og når det kjem krav til teknologi, er heile vestlandskysten god på det.

Ferjene i vårt fylke er det same som tog i Innlandet. For oss betyr dette mykje, og det er godt at regjeringa og

ministeren no – òg med sine svar her – er framoverlente og ønskjer å stimulere til og satse på å få nullutsleppsferjer. Om det vert batteri, hydrogen, ammoniakk, eller om vi kan få til noko anna – det trur eg næringslivet vil vere utruleg flink til og vil kunne verte med på, berre staten er med på å stimulere til at fylkeskommunar og andre kan bidra.

Eit samband som eg er veldig godt kjent med i min eigen heimkommune, er Vestnes–Molde. Det er ein europaveg. Der vart det sett inn nokre ferjer mens ein venta på at det skulle kome elektriske ferjer, og noko eg syntest var litt spesielt å sjå på, var ei gammal ferje som kom der mens ein venta på at ei ny skulle verte bygd og levert, og batteritårnet, eller ladetårnet, var heilt svart av eksos. Det var ei gammal ferje, sikkert frå tidleg 1990-talet. Det viser kva for ei utruleg utvikling det har vore, når ein ser at eit ladetårn er heilt sotlagt.

Så det er ikkje tvil om at i den satsinga og den utviklinga som har vore i næringa langs kysten, som det vart nemnt, frå Sogn og Fjordane, Møre og Romsdal og langs trøndelagskysten, langs heile vestlandskysten og nordlandskysten, har det vore framoverlente folk som ønskjer å bidra til ei utvikling i rett retning. Og då er eg svært glad for at vi i regjering no har signalisert gjennom Hurdalsplattforma at her skal det vere ei satsing på fylkeskommunane. Fylkeskommuneøkonomien er utruleg viktig for at dei skal kunne utvikle sine vegar, men òg sine ferjer, for mykje av desse sambanda er styrt av fylkeskommunane.

Så det er utruleg viktig at vi no berre gjev gass. Den vilja som denne regjeringa no viser til å hjelpe og støtte opp om fylkeskommunane, og òg om sine egne prosjekt, og å satse på ferjer, og at dette no skal verte ein større statleg del, det er eg svært glad for.

Eg takkar igjen for interpellanten sitt initiativ til ein så viktig sak som dette.

Geir Adelsten Iversen (Sp) [13:09:50]: Jeg tenkte at siden alle disse ferjefolkene har pratet, må jeg også si noe. Jeg bruker ferjer stort sett hele tiden. Det som har vært litt av utfordringen for det sambandet jeg bruker, er at da vi fikk nye ferjer i 2015, var det ferjer som ikke funket. Man hadde gjort det man hadde fått beskjed om, man skulle få sånne såkalte nullutsleppsferjer, men de ferjene funket ikke for oss. Så det som da skjedde, var at vi ble satt nesten 30 år tilbake i tid, og det var helt forferdelig. Den forrige ferjen vi hadde, funket som bare det, gikk fram og tilbake, var navlestrengen vår. Vi var totalt avhengig av å ha en sånn navlestreng. Den gikk i all slags vær. Når flyene ikke gikk, så gikk ferjen. Så fikk vi denne gassferjen. Jeg pleier å si til folk at det ikke er så nøyte hva ferjen går på, bare den går. Det er det viktigste.

Det som er litt av poenget her, er: Hvordan kan man rette opp feil som blir gjort? Tydeligvis har ikke fylkeskommunen klart å få ut gode nok anbud når man har lagt ut dette tilbudet. Hvordan får man rettet det opp? Er det sånn at de som er totalt avhengig av ferjetilbudet, bare skal ha det sånn fram til anbudet går ut? Som regel er det ti år. Litt av problemet er at når det blir litt dårlig vær – og det er det veldig ofte der jeg bor, kanondårlig vær – er det ikke kraft nok. Det er ikke kraft nok i motorene, så man tør ikke å gå med ferjen, men legger den i ro. Jeg vet ikke om dette er noe jeg bør si i denne salen, men det har vært veldig dårlig for oss å få såkalte nullutsleppsferjer. Vi skulle gjerne hatt de gamle ferjene, som vi visste gikk og hadde trøkk osv. når det var dårlig vær, og som vi var veldig tilfreds med. Så når man lager sånne anbud og sier fra om hvordan ting skal gjøres, må det kanskje følges opp, slik at ikke fylkeskommunen setter de samfunnene som får disse ferjene, i en vanvittig situasjon. Det må være en rettetmulighet, slik at man får endret på tilbudet.

Infrastrukturen vi har, er for dårlig nå, og jeg ser ikke min arme råd med tanke på å få gjort noe med det før om fire år. Da er det ikke sikkert at det bor så veldig mange igjen her, for vi ser nå at når trailerne står fulle av fisk, får de ikke avgang, og hvis avgangen blir utsatt kanskje et døgn, er fisken kanskje ødelagt. Så her må man kanskje se på hva slags muligheter man har for å rette opp feil som blir gjort. Det er kanskje mitt budskap i denne debatten.

Liv Kari Eskeland (H) [13:13:42]: Tusen takk for deltakinga her i dag. Eg synest alle dei som har hatt innlegg, har vore med på å breidda debatten. Det synest eg saka fortener, så tusen takk for det.

Eg må seia eg har stor respekt for at dette er eit stort område å dekkja. Eigentleg skulle jo både kommunalministeren, næringsministeren, klima- og miljøvernministeren og finansministeren vore her i salen. No er det vår eigen statsråd i vår fraksjon, transportkomiteen, som har fått gleda av å føra denne debatten. Det set me stor pris på, men eg har stor respekt for at her er det både fylkeskommunar og næringsutvikling og energisystem og skatte- og avgiftssystem som vert drøfta. Det grip inn i hydrogenstrategi, utvikling av klyngene våre og mange tusen arbeidsplassar innan skipsnæringa.

Det me no får til med hurtigbåtar og ferjer, kan konverterast til nærskipsflåten, til offshoreflåten, og til oppdrettsflåten, og teknologien kan spreia ut i verda – utruleg spennande! Sitjande regjering har eit stort ansvar no for å vidareføra det viktige arbeidet som Solberg-regjeringa starta. Det skuldar me klimaet, og det skuldar me skipsnæringa vår.

I framhaldet er det no viktig at regjeringa verkeleg viser at dei vil setja vilje bak forliket som vart gjort med SV. Eg opplever vel at det er ein viss forskjell mellom det statsråden frå Arbeidarpartiet seier her frå talarstolen, og det representanten frå Arbeidarpartiet i Stortinget seier. Eg høyrde jo statsråden seia at det ikkje berre er teknologien som skal setja avgrensingar for om me skal få til dette, det er òg økonomien. Eg er ikkje sikker på om SV hadde same oppfatninga då dei gjekk inn i forliket med sitjande regjering når det gjeld dette.

Det vert sagt at fylkeskommunane får meir pengar. Me får sjå om dei vel å bruka dei på grøn skipsfart, eller om dei må bruka pengane på reverseringar og andre prioriteringar denne regjeringa har i Hurdalsplattforma.

Me må snarast få den oversikta over kva ruter og innkjøp som kan verta omfatta av ordninga. Me må utfordra næringslivet på å svara på bestillinga, for dei har tidlegare vist at legg me rammene til rette, så svarar dei opp, og næringslivet svarar opp med å levera oss det me vil ha.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [13:17:00]: Jeg vil også takke for en interessant debatt. Jeg synes det har vært mange gode innlegg. Det viser at det på dette feltet, i alle fall i stor grad, er ganske stor politisk enighet om at det ligger viktige forpliktelser her. Denne regjeringen har sagt veldig tydelig i Hurdalsplattformen at vi skal satse på nullutslipp og lavutslipp. Det har også blitt forsterket gjennom Stortingets behandling, og det virker å være stor enighet i denne salen om at det er den retningen vi skal gå i. Vi lover å være offensive på det framover.

Så er det sånn, som også andre har vært inne på, at denne regjeringen fører en helhetlig fergepolitikk. Vi ønsker at tilbudet skal være tilrettelagt for vanlige folk, at det skal være et billig nok tilbud og et godt tilbud til brukerne ute i distriktene. Derfor har vi gått inn og redusert ferjeprisene, og vi har ytterligere ambisjoner på det området.

Når det gjelder det som mange er inne på her, er det klart at de ferjene og båtene som man erstatter med nullutslippsløsninger, selvfølgelig må virke. Det er liksom bunnplanken. Det må være teknologi som virker. Vi må ha en teknologinøytral tilnærming til at vi skal ha nullutslipp eller lavutslipp som løsning, og så vil markedet måtte utvikle løsninger vi skal satse på. Men vi vet hva det i stor grad er – det er elektrifisering, og det kan være hydrogen, som også er nevnt her i dag.

Jeg tenker at Norge er gode på elektrifisering. Det har historien vist på bilsiden, og vi er etter hvert blitt gode på det på ferjesiden. På ferjesiden ligger det, kanskje i motsetning til på bilsiden, muligheter for industri- og teknologiutvikling som også gjør noe mer for det

norske samfunnet enn bare å elektrifisere. Her ligger det en masse spennende muligheter foran oss.

Det neste er luftfarten, hvor det ligger et mulighetsrom for å kunne elektrifisere og få til fantastiske ting som vil kunne gi industriutvikling og verdiskaping i Norge hvis vi satser. Det har vi tenkt å gjøre, og det oppfatter jeg også at det er stor enighet om i denne salen.

Så bare en liten presisering: I den forrige debatten sa jeg noe knyttet til passasjervekst og disse beregnede teoretiske grunnlagene for innsparinger på konkurranseutsetting. Der er det viktig for meg å presisere at det selvfølgelig var lagt til grunn en vekst også for direktetildelte avtaler, men da bare i tråd med befolkningsveksten.

Presidenten: Interpellasjonsdebatten er dermed avslutta.

Sak nr. 6 [13:19:32]

Interpellasjon fra representanten Margret Hagerup til kunnskapsministeren:

«Ifølge Statistisk sentralbyrå vil det fram mot 2035 mangle nesten 90 000 fagarbeidere hvis det ikke tas ytterligere grep i årene som kommer. NHOs kompetansebarometer melder om at 6 av 10 bedrifter i næringslivet mangler arbeidstakere med riktig kompetanse. Høyre i regjering har bidratt til å løfte yrkesfagenes status og har gjort fagene mer tilpasset og relevante for arbeidslivet. Lærekandidaten vil møte. Vi må fortsette å gjøre utdanningene mer relevante for arbeidslivet og sørge for at flere elever blir forberedt for yrkesfag på ungdomsskolen.

Hvordan vil statsråden følge opp Solberg-regjeringens satsing for fortsatt å øke rekrutteringen til yrkesfaglige utdanningsprogrammer og sørge for at flere fullfører med fag- eller svennebrev, og at flere voksne får muligheten til å ta fagbrev på jobb eller et nytt fagbrev, i tråd med kompetansereformen Lære hele livet?»

Margret Hagerup (H) [13:20:41]: Det ble i innledningen redegjort godt for mangelen på fagarbeidere som vi kommer til å ha i tiden framover, og det er tankevekkende at NHO melder at seks av ti bedrifter mangler folk med riktig kompetanse.

For næringslivet i hele landet er det kun én bekymring som ligger langt fremme – behovet for kompetent arbeidskraft. Norsk næringsliv har et skrikende behov for kompetanse på alle nivåer. Det betyr at kompetansepolitikken blir enda viktigere i årene framover.

Skal vi gjennom det grønne skiftet vi nå står midt oppi, blir kompetanse helt avgjørende. Norge trenger flere dyktige fagarbeidere i både privat og offentlig sektor nå og i framtiden. Heldigvis peker pilene i riktig retning, men det gjenstår ennå viktig arbeid.

I dag inviterer jeg derfor statsråden og Stortinget til en dialog om hvordan regjeringen vil følge opp Solberg-regjeringens satsing for fortsatt å øke rekrutteringen til yrkesfaglige utdanningsprogrammer og sørge for at enda flere fullfører med fag- eller svennebrev. For selv om flere av de som nå begynner på videregående skole, begynner på et yrkesfaglig studieprogram, ser vi at vi trenger at enda flere ungdommer søker seg til dette. Vi må derfor fortsette å gjøre yrkesfagene mer attraktive, sørge for at lærlinger får lærlingplass og sikre at færre faller fra i videregående skole.

Før 2013 var det en utfordring at for få valgte yrkesfag og at det elevene lærte på skolen, var for lite relevant for det arbeidslivet de skulle ut i. Det var for mange som ikke fikk læreplass, og for mange som ikke fullførte utdanningen sin.

Høyre i regjering har derfor jobbet målrettet med å få flere til å velge yrkesfag. Denne satsingen har ført til at over halvparten av søkerne til videregående nå velger yrkesfag. Det har ført til at rekordmange får læreplass og at ni av ti får fagbrev etter fullført læretid. Det er gode nyheter for elevene og AS Norge, og det viser at vi er på rett vei.

En viktig del av arbeidet har vært å gjøre utdanningene mer relevante for arbeidslivet og jobbe for en mer praktisk undervisning, bl.a. gjennom innføringen av et nytt, praktisk og arbeidslivsrettet håndverksfag som eget valgfag i ungdomsskolen. Dette skal også gi elevene et bedre grunnlag for å velge utdanningsprogram på videregående.

Det har også vært et klart mål å forbedre innholdet i yrkesfagene i tett samarbeid med partene i arbeidslivet. Nå får elevene tidligere spesialisering i det faget de tar utdanning i. Skal du bli tømrer, skal du rett og slett lære mer om tømrerfaget og mindre om alt mulig annet.

Det har også vært viktig å prioritere antall læreplasser, og nok læreplasser er avgjørende for å sikre at flere elever får fullført utdanningen sin. Derfor gjorde Høyre i regjering det mer attraktivt å ta inn lærlinger gjennom å øke lærlingtilskuddet, sette krav om lærlinger ved offentlige anbud og innføre en egen merkeordning for lærebudrifter. De siste årene slo vi alle rekorder i antall læreplasser som er registrert siden målingene startet. I 2019 fikk omtrent 80 pst. læreplass mot 70 pst. i 2013.

Vi må fortsette å gjøre utdanningene mer relevante for arbeidslivet og sørge for at enda flere elever blir forberedt for yrkesfag gjennom ungdomsskolen. Derfor håper jeg at vi kan snakke mer om både ungdomsskole-reform og det videre arbeidet med å gjøre det enklere for alle, også godt voksne, å kunne fylle på med kompetanse og kanskje ta et fagbrev på jobb. Samtidig som vi skal rekruttere lærlinger, må vi også jobbe for at det skal være enklere å bygge på utdanningen sin.

Fra politisk hold kan vi gjøre mye, men jeg tror også at både næringslivet, samfunnet og vi som er aktører i samfunnet, har mye å bidra med. Som datter og nå mor tar jeg meg selv i å ha fått mange gode råd på veien, samtidig som jeg nærmer meg en alder hvor jeg snart skal rådgi egne barn. Et betimelig spørsmål er om jeg er skikket til det.

Næringslivet tar også ofte selvkritikk på egen evne til å reklamere for egne karriereveier. De har en viktig jobb med å fortelle om behov og muligheter. Det finnes ingen enkle svar på disse spørsmålene, men jeg er helt sikker på at vi må snakke mer om rådgivningstjenesten, faget utdanningsvalg og samtidig utfordre egne holdninger – både som politikere, mødre og fedre. Og vi må snakke mer om dimensjoneringen av yrkesfag i fylkene og det viktige samspillet mellom skoleverk og næringsliv.

Jeg ser fram til en viktig debatt om dette temaet, og jeg er helt sikkert på at vi kan finne mange felles punkter og sammen fortsette det gode arbeidet som er startet.

Statsråd Tonje Brenna [13:25:27]: Jeg deler representanten Hagerups engasjement for yrkesfagene i videregående opplæring. Fagarbeidere er en viktig ressurs for landet vårt, og vi trenger veldig mange flere av dem i årene som kommer. Regjeringen er derfor opp-tatt av at vi både utdanner nok fagarbeidere, og at vi utdanner gode fagarbeidere. Vi skal ha høy kvalitet på opplæringen i skole og bedrift. Vi må også ha et opplæringstilbud som er tilpasset arbeidslivet, og vi må ha læreplasser til alle som ønsker å gå i lære.

Regjeringen varsler allerede i Hurdalsplattformen at vi vil gjennomføre et kraftfullt løft for yrkesfagene. Det begynner med å styrke den praktiske læringen i skolen, bedre yrkesfagopplæringen og læretiden og øke innsatsen for seriøse vilkår i arbeidslivet.

Regjeringen vil styrke kompetansen og kvaliteten i alle deler av opplæringen. Fag- og yrkesopplæringen skal kvalifisere til læreplass, og fullført fag- og svennebrev skal kvalifisere til arbeid. Studieforberedende utdanningsprogram skal kvalifisere til høyere utdanning. Regjeringen vil følge opp stortingsmeldingen om fullføringsreformen og konkretisere denne ytterligere.

Vi ser nå at omtrent halvparten av elevene som søker videregående opplæring, velger yrkesfag. Det er et veldig godt utgangspunkt. Vi vet allikevel at fullføringen er noe lavere på yrkesfag enn på de studieforberedende programmene. Vi vet også at ikke alle som velger yrkesfag, kommer ut med yrkeskompetanse. Det er det flere grunner til.

Noen fullfører til slutt med studiekompetanse, noen får ikke læreplass, noen bruker lengre tid på å fullføre, og noen fullfører ikke i det hele tatt. Jeg mener den forrige

regjeringen sviktet de elevene som ikke fikk læreplass, fordi det er gjort for lite over for lang tid for å gjøre alle kvalifisert og sikre læreplass til alle.

Så er jeg enig med representanten Hagerup i at vi må sørge for at flere fullfører videregående opplæring, og at flere fullfører med yrkeskompetanse. Men vi kan ikke bare ha fokus på at elevene skal fullføre, vi må også sørge for at utdanningsløpet har en kvalitet som gjør at elevene er reelt kvalifisert for læreplass. Det er en del ting som tyder på at det fortsatt er avstand mellom det arbeids- og næringsliv etterspør, og det elevene går fra skole og over i læretid med av kompetanse. Jeg vil i dialog med partene sørge for bedre samsvar her. Vi må kjenne behovet både for hvilke fag vi har behov for flere fagarbeidere innenfor, hva arbeids- og næringsliv etterspør når det gjelder hvert enkelt fag, og hva hver enkelt elev skal kunne mer om.

I 2020 sto nesten 7 000 søkere uten læreplass. Samtidig vet vi at sjansene for å fullføre med fag- eller svennebrev øker for dem som får læreplass. Regjeringen vil derfor starte med å styrke arbeidet med å sikre læreplass til alle som ønsker å ta fag- eller svennebrev. Vi har styrket budsjettet med 113,5 mill. kr i forhold til Solberg-regjeringens budsjettforslag, fra 256,5 mill. kr til 370 mill. kr. Med det styrker vi både kvalifiseringen og formidlingen til læreplass, og vi vil forsterke oppfølgingen av elevene ut i bedrift. Dette vil vi gjøre sammen med partene i arbeidslivet og sammen med fylkeskommunene, som representanten Hagerup helt riktig peker på er viktig for både å formidle kvalifiserte elever og mobilisere nok læreplasser.

Jeg har merket meg at erfaringene i fylkeskommunene er at Fagbrev på jobb er en populær og etterspurt ordning. Den gir voksne mulighet til å oppnå fag- eller svennebrev samtidig som de er i vanlig lønnet arbeid. På den måten sikrer vi livsopphold under opplæring. Det har vært stor etterspørsel etter ordningen, og fylkeskommunene fikk 46 mill. kr ekstra over statsbudsjettet i 2020 og 2021 for å tilby flere voksne Fagbrev på jobb. Regjeringen viderefører tilskuddet til fylkeskommunene for å stimulere til økt bruk av ordningen.

Avslutningsvis vil jeg gjenta at både jeg og regjeringen er opptatt av at alle skal få mulighet til å fullføre og bli reelt kvalifisert til den videregående opplæringen de har startet på. Ikke minst er et sentralt mål at alle som ønsker å fullføre med yrkeskompetanse, skal få mulighet til det, med kompetanse som er relevant for arbeidslivet, og sikkerhet for læreplass.

Jeg ser fram til videre debatt om et viktig tema her i Stortinget.

Margret Hagerup (H) [13:30:37]: Takk for godt svar, og det var betryggende – jeg visste det vel egentlig også

– at vi deler målet om at flere skal fullføre. Jeg var spesielt glad for at statsråden trakk fram at en skal jobbe tett med næringslivet, for samhandlingen mellom fylkene som skoleeier og kommunene, næringsliv og politikere er utrolig viktig.

En skal ha respekt for at næringslivet endrer seg raskt, og det krever et større samarbeid mellom utdanningsinstitusjonene og næringslivet, både i grunnskole og i videregående, for her skjer det veldig mye. En kan kanskje spørre seg om hvorvidt verkstedene på skolene skal stå tomme etter klokken tre, eller om man kan ha en større samhandling mellom industri, næringsliv og skolene og bruke dem litt mer om hverandre.

Så har vi yrkesfaglærerne, som jeg vil trekke fram som viktige faktorer i dette arbeidet. Kanskje trenger vi flere fra industrien som bygger på med pedagogikk og kan bli gode yrkesfaglærere i framtiden, og kanskje skal flere lærere i yrkesfag også hospitere i næringslivet med jevne mellomrom, så en får en større samhandling mellom disse.

Som politiker har jeg lagt merke til at en ofte snakker om å løfte yrkesfagenes status. Så var det noen som sa til meg at samtidig som en gjør det, sier en også at yrkesfagene har lav status. Det er litt tankevekkende. I Rogaland har en jobbet målrettet med yrkesfag gjennom flere tiår, og der har det høy status. Det er fordi de har gått i samarbeid med næringslivet og snakket med næringslivet om hvilke behov de har, og fagarbeiderutdannelsen er blitt en veldig god retning. Det er et resultat av tillit, samhandling, kompetanse og vilje til å lykkes, og de sier at dimensjoneringen har vært avgjørende.

Fylkene må kanskje i større grad kartlegge behovet for lærlinger og dimensjonere tilbudet ut fra det i dialog med næringslivet. Dette var også noe Stein Lier-Hansen var ute og sa i desember, at løsningen for å få flere lærlinger ut i læreløp rett og slett er å dimensjonere tilbudet ut fra behov. Den vanskelige øvelsen blir nettopp å klare å få til at eleven samtidig skal få lov å velge mellom sine tre toppprioriterte valg. Men jeg tror en skal se litt til Rogaland, som er så tydelige på at årsaken til at en har lyktes så godt i dette arbeidet, er at næringslivet må være førende. Det gir jo også jobb i den andre enden. Da er vi tilbake til at elevene kanskje må få litt mer smaken av utdannelsen og få mer praksisnær opplæring tidligere. Derfor blir ungdomsskolereformen utrolig viktig.

Rådgivningstjenesten kunne jeg ha sagt veldig mye om. Kanskje trenger det ikke være lærere som er rådgivere, kanskje er det en annen type rolle som har større kjennskap til yrkeslivet, kanskje er det noen helt andre. Men at det trengs mer sammenheng mellom ungdomsskole, videregående og næringsliv, er det ingen tvil om.

Jeg kunne også ha sagt utrolig mye om kjønnsbalanse og at en forteller om feminine og maskuline valg og alt

dette, men det viser bare at dette temaet har veldig mange nyanser, og vi har mye å snakke om den neste timen.

Statsråd Tonje Brenna [13:33:53]: Jeg er veldig glad for at eksempelet Rogaland ble trukket fram, for Rogaland er åpenbart et fylke som gjør veldig mye bra på hele dette temaet, men Rogaland er også noe så sjeldent som et litt ubeskjedent fylke som skryter av seg selv. Jeg tror det er noe flere av landets fylker bør gjøre; skryte av de bra tingene man får til innenfor fagopplæring og samarbeid med næringsliv.

Jeg tror at noe av nøkkelen ligger i tidligere kontakt mellom den enkelte elev og den enkelte bedrift, at man allerede første året på videregående, gjerne så tidlig som mulig, kommer i kontakt med en potensiell arbeidsgiver. Jeg tror også det vil bidra til å løse en av de største utfordringene vi ser rent statistisk, nemlig at gutter med minoritetsbakgrunn, selv når vi kontrollerer det mot karakterer, har vanskeligere for å få læreplass enn veldig mange andre grupper.

Jeg tror også det representanten Hagerup er inne på som handler om foreldre og rådgivning og de rådene våre ungdommer får i livsvalg de tar i løpet av tenårene, er noe av nøkkelen. Jeg skulle ønske vi i større grad klarte å vise fram hvilke muligheter som ligger innenfor det å ta yrkesfag, hvilken lønn man får innenfor veldig mange fag, som jo for en del fag er høyere enn det man kan få hvis man tar en enda lengre utdanning.

Jeg tror vi har mye å gå på når det kommer til kontakt mellom den enkelte rådgiver og næringsliv, sånn at man i større grad forstår hvilke bransjer man veileder elevene inn i. Jeg tror også at det å vise fram hvilke muligheter man har med fagbrev for å fylle på med kompetanse senere, er viktig. Våre fagskoler gjør en enormt viktig jobb, og det å vise fram at selv om man tar yrkesfag, har man mulighet til å lære hele livet, fylle på med kompetanse, løfte seg til neste nivå og sørge for utvikling med utgangspunkt i faget sitt. Det tror jeg er viktig.

Det er ikke den ting som til nå er sagt i denne debatten, som jeg er uenig i, og jeg ser fram til å jobbe tett med Stortinget i det videre for å sørge for at enda flere velger yrkesfag, og at flere blir kvalifisert til fagbrev.

Jorodd Asphjell (A) [13:36:21]: Ettersom vi trøndere er så beskjedne, skal jeg ikke ta fram alt det fantastiske vi gjør ved våre 32 videregående skoler. Det skal jeg la ligge i denne sammenhengen. Men jeg er veldig glad for representanten Hagerups spørsmål i interpellasjonen til statsråden. Det er viktig og nødvendig. Hun peker på viktige resultat av manglende satsing på yrkesfag gjennom åtte år og viser til Statistisk sentralbyrå, at vi i 2035 vil mangle 90 000 fagarbeidere. Det er ikke noe som har som har oppstått nå, men det har oppstått gjennom mange år, og det er en stor utfordring.

Er det noe vi trenger, er det fagarbeidere. Jeg er selv svenn, grafiker. Det er et fag som snart er borte. Men det er veldig viktig å ha fagarbeidere som kan yrket sitt, for det styrker konkurransekraften i næringslivet, og det er viktig å ha fagarbeidere i offentlig sektor, noe som styrker kvaliteten i våre velferdstjenester. Det er en viktig satsing for hele landet.

Derfor er jeg glad for at Støre-regjeringen allerede har tatt viktige grep for å sette praktisk-estetiske fag så sterkt på dagsordenen som den har gjort. Det er helt nødvendig hvis vi ønsker å rekruttere flere elever som ønsker å gå i den retningen, fra grunnskolen og inn i den videregående skolen. Dette er noe NHO og LO har påpekt gjennom flere år, at vi vil mangle viktige fagfolk på sentrale områder hvis vi ikke gjør mer drastiske tiltak. Mer praktisk læring i skolen, hvor barn og unge skal oppleve praktiske evner og ferdigheter, må bli vektlagt enda mer. I dag hadde vi høring om ungdomsskolereformen. Jeg tror samtlige på høringen påpekte akkurat det, at skal vi rekruttere flere elever inn i yrkesfag, må vi også legge bedre til rette gjennom mer praktisk læring i ungdomsskolen.

I Hurdalsplattformen har regjeringen slått fast at vi må ha en klar styrking av praktisk læring i skolen, og det viste vi også, som statsråden sa, med styrking av årets budsjett, budsjettet for 2022, på dette området. Da jeg så at 77 mill. kr nå ble tildelt videregående skoler som har søkt om utstyr, må jeg si at det må ha blitt svært godt mottatt. Jeg ser at min gamle skole, Meldal videregående skole, også fikk en million. Man hadde et helsides oppslag om hvor viktig det var. Jeg var og besøkte dem for et år siden, og den dreiemaskinen jeg sto på der i 1976, står faktisk der ennå, den dag i dag. Det tyder på at det er viktig å ha nytt og moderne utstyr som er tilpasset dagens og morgendagens næringsliv. Det må legges til rette for at skoler får denne typen utstyr og den kompetansen, og derfor er jeg veldig glad for at dette budsjettet ble styrket på de områdene.

Jeg har vært innom Selbu videregående skole, og der tror jeg 80 pst. av elevene nå går på yrkesfag. Hvorfor det? Jo, det er fordi det er et nært samarbeid mellom videregående skole, vertskommunen og lokalt næringsliv, og ikke minst er det et opplæringskontor som følger opp elevene på skolen inn mot næringslivet og sørger for at de kommer seg inn på en læreplass.

Derfor er det også viktig at Arbeiderpartiet nå har satset på en lærlingegaranti som skal sikre elever en læreplass. Forrige regjering foreslo bl.a. at elever som ikke fikk læreplass, skulle ta fagbrev i skolen – et fagbrev som ikke er etterspurt av næringslivet, som ikke er etterspurt av det offentlige, som heller ikke er noe elevene selv ønsker, og som ikke er noe skolen selv ønsker å legge til rette for. For det å ha enda tyngre teoriundervisning for de

elevene som allerede sliter, er ikke måten å sørge for bedre rekruttering innenfor dette området på.

Det å vektlegge yrkesfaglige og praktiske fag er viktig. Da må man ha trivsel, man må ha utstyr, og elevene må føle at de kjenner mestring i skolehverdagen. Mestring i skolehverdagen betyr også økt trivsel for både elever, hjem, næringsliv og skole. Vi ser at det er mange elever i dag som sliter med skole, men heldigvis har frafallet etter hvert blitt mindre. Men frafallet starter ikke i videregående skole, det starter tross alt i ungdomsskolen – i de første årene. Derfor er det så viktig at vi nå har en regjering som satser på en ungdomsskolereform som gjør det mulig at en håndterer og evner å føle at en mestrer skolehverdagen så tidlig som mulig. Da er man med og bidrar til økt rekruttering innenfor yrkesfag i framtiden.

Kari-Anne Jønnes (H) [13:41:33]: Utdanning har aldri vært viktigere enn det er nå. De store forskjellene i dagens samfunn er mellom dem som har en jobb å gå til, og dem som ikke har det. Nøkkelen til deltakelse i arbeidslivet ligger i å gjennomføre og bestå et planlagt løp i videregående skole.

Fylkeskommunen som skoleeier har en stor og viktig oppgave med å tilpasse tilbudet i videregående skole til behovene i samfunnet. Jeg mener det er fylkeskommunens absolutt viktigste oppgave. Det er stor mangel på kvalifisert arbeidskraft i hele landet, og det er fylkeskommunens ansvar å sørge for at ungdom får anledning til å velge riktig vei videre i livet.

Arbeids- og næringslivets behov må i langt større grad enn i dag være førende for dimensjonering av tilbudene i videregående skole. Det å lyse ut og igangsette tilbud i videregående skole innenfor fagområder og næringer der det ikke står læreplasser og arbeidsplasser og venter i andre enden, er å sluse elevene inn i et løp de ikke kommer ut av. Det er uansvarlig og bidrar til at ungdom faller utenfor arbeidslivet, og at næringslivet ikke får den kompetansen som trengs.

Vi har alle et ansvar for å bidra til kunnskap om utdanningssystemet og om behovene i samfunnet, enten vi er politikere, foreldre, tanter eller naboer. Men det er grunnleggende viktig at fylkeskommunen tar sitt ansvar på største alvor.

Videregående skoler er viktige regionale utviklingsaktører i distriktene, men rollen som regional utviklingsaktør må aldri vektes så høyt at det går ut over kvaliteten i tilbudet til elevene. Dimensjonering av tilbudene i videregående skole må altså skje basert på nærings- og arbeidslivets behov, regionale fortrinn og med blikk på fylkenes samlede tilbud.

Så det er slik, som statsråden var inne på i sitt innlegg, at dette må skje i samarbeid med partene i arbeids-

livet. Her spiller yrkesopplæringsnemndene en veldig stor og viktig rolle, og vårt håp er at deres rolle blir tillagt enda større vekt i tiden som kommer. Læreplasser kan heller ikke vedtas. Læreplasser må stilles til disposisjon fra næringslivet, og næringslivet i Norge er veldig flinke til å stille opp med læreplasser, men det må være behov for arbeidskraft innenfor de næringene. Derfor er det lett å snakke om en læreplassgaranti, men vi må ikke glemme at vi i det offentlige skolesystemet må legge til rette for at det finnes utdanningsløp innenfor de retningene der næringslivet har behov for arbeidskraft, for der finnes også læreplassene. Vi må også ha et langt større samarbeid mellom næringsliv og skole. Kanskje må skolene oftere ut på arbeidsplassene, og vi må ha lærere i skolen som hospiterer i næringslivet.

Karen Blixen sa: «Skolen er ikke livet, og livet innretter seg ikke etter skolen; det er skolen som skal innrette seg etter livet.»

Dagens elever er morgendagens kapital, og de er vår felles framtid. De fortjener skoleeiere – altså fylkeskommuner og kommuner – som jobber langsiktig og bevisst for kvalitet og gjennomføring, for best mulig utnyttelse av ressursene og ikke minst for riktig dimensjonering av tilbudene i videregående skole. Da bidrar de til at ungdom får velge mellom utdanninger som gir læreplass og innpass i arbeidslivet.

Maren Grøthe (Sp) [13:45:36]: For Senterpartiet har det alltid vært og vil fortsatt være utrolig viktig å sikre et yrkesfagløft. Vi trenger flere og flere hender som har lyst til og ønsker å bidra og skape verdier til samfunnet vårt framover. De siste årene kan det virke som vi har fått en trang til at flest mulig skal ha en bachelorgrad eller en mastergrad. Samtidig ser vi at det er de mest praktiske elevene som ofte faller fra. Det er dumt når næringslivet trenger flere fagarbeidere. Vi trenger ingeniører, men vi trenger også dem som skal arbeide i helsesektoren, dem som skal bygge veier og hus, og restaurant- og matbransjen vår skriker etter folk.

Det er litt interessant å høre Høyres skryteliste over at de har gått i front for så store satsinger på yrkesfag. Realiteten er at et tverrpolitisk storting i stor grad har vedtatt og pålagt regjeringen arbeidet med nye læreplaner, statusheving, sikring av yrkesfaglærere osv., uten at dette har vært deres egne fanesaker i særlig stor grad.

For Senterpartiet og Arbeiderpartiet er det mye vi har lyst til å ta tak i. Utdanningen av framtidens fagarbeidere starter allerede i 1. klasse og må være en vesentlig del av norsk skole gjennom hele utdanningssystemet. Da må vi bygge skolen sånn at elevene ikke først og fremst forberedes på en akademisk karriere, men også får anerkjennelse for praktiske ferdigheter, og at skolen

forbereder dem til og motiverer dem for praktiske utdanninger og yrker.

Hurdalsplattformen slår fast at vi vil styrke praktisk læring i skolen, bl.a. gjennom en ungdomsskolereform. Alle elever i ungdomsskolen skal få tilbud om arbeidslivsfag og minst ett praktisk rettet valgfag. De praktiske estetiske fagene skal vektlegges mer i lærerutdanningene. De skal satses på, og det har vi allerede satt i gang gjennom årets statsbudsjett.

Rådgivningstjenesten i ungdomsskolen må også styrkes. Samtidig må vi sikre at alle de som starter på en yrkesfaglig utdanning, får fullført den. Da må vi sikre alle sammen en lærlingplass. Derfor er vi veldig glade for at vi bevilget 113 mill. kr ekstra utover Solberg-regjeringens budsjett til nettopp dette arbeidet. Framover vil vi også sette større krav til bruk av lærlinger og forbedre de ordningene vi har.

For at flere elever skal kunne kvalifiseres til disse lærlingplassene, er det viktig at de får god nok opplæring på skolene i forkant. Da må de få trene på relevant utstyr. En stram fylkesøkonomi kombinert med manglende satsing fra Solberg-regjeringen har resultert i at én av fire lærere på yrkesfag mente de manglet nødvendig utstyr for å kunne lære bort fagene sine, ifølge en undersøkelse fra Utdanningsforbundet i 2020. Dette er ikke bra nok. Derfor deler regjeringen nå ut 77 mill. kr til skolene som skal brukes på nettopp sånt utstyr. For eksempel får min nærscole, Gauldal videregående, nå 2,3 mill. kr de kan bruke på utstyr som skal lære opp framtidens fagarbeidere.

Å løfte fagskolene vil også være et viktig ledd i arbeidet for at flere skal velge yrkesfag. Realiteten i dag er at mange av dem som går yrkesfag, og mange ungdommer som skal velge utdanning, ikke er klar over at man kan bygge på et fagbrev med høyere yrkesfaglig utdanning. Senterpartiet har i mange år arbeidet for at dette skal bli et mer anerkjent tilbud, og at antallet plasser i sektoren skal trappes opp. Det vil vi fortsette med.

Totalt sett har Senterpartiet og Arbeiderpartiet store ambisjoner for dette feltet i årene framover. Skal flere elever ønske å bli fagarbeidere, må det oppleves som et reelt alternativ for flere. Da må praktiske ferdigheter anerkjennes, mulighetene må styrkes, og de må legges fram.

Margret Hagerup (H) [13:49:56]: Jeg vil takke for gode innlegg. Her skulle vi ha snakket hele dagen, så heldigvis har vi en ungdomsskolereform vi skal jobbe videre med. Vi kunne også ha sagt mye om fagfornyelsen som har lagt til rette for litt mer praktisk læring, og jeg kunne ha stått her og kranglet og diskutert med representanten Asphjell om hvem som har gjort mest.

Men jeg velger å ikke gjøre det – jeg velger å snakke om min egen hjertesak, som også handler litt om å sette representanten Asphjell på plass, på en litt annen måte. Det er rett og slett på høy tid – ja, faktisk på overtid – å sette både meg selv og andre norske mødre og fedre på plass. Onkler, tanter, besteforeldre og naboer kan også gjerne være med på den lista. For denne kollektive villfarelsen om at enkelte studieretninger er mer verd enn andre, har nå vart for lenge, og fremdeles hører vi om ungdom som gis råd basert på karakterer. Det er det samme jeg fikk høre i 1996, da jeg valgte allmennfag som retning. Det sendte meg ut i tre år på videregående hvor jeg fremdeles ikke hadde noen retning etter å ha fullført. Tysk grunnfag ble redningsplanken før en gravid hund ga meg det påskuddet jeg trengte til å hoppe av. Siden gikk jeg fra rollen som kassadame til butikksjef, og senere tok jeg høyere utdanning samtidig som jeg var i jobb – for jeg måtte jo bli til noe.

Mange år senere, klokere både av erfaring og alder, ser jeg at mulighetene var mye større enn det jeg kunne fatte i den alderen. Det var et virvar av valg og kun et fåtall jeg var kjent med. Jeg trengte gode råd, og jeg trengte kunnskap om valgene. Vi må derfor ha høye ambisjoner for rådgivningstjenesten og sørge for at enda flere får smake på ulike yrker gjennom skoleløpet.

Men det handler også i stor grad om holdningene våre – og vår rolle som mor og far, nabo, søster og bror. I Utdanningsnytt kunne vi lese om Lukas og moren Guri, som mente at TIP var for sånne gutter som vokste opp på verksted og ikke kom inn andre steder. Lukas hadde jo evner og ressurser, ikke minst innen samfunnsfag, og Guri var redd han ville kaste disse bort. Heldigvis ble Guris fordommer gjort til skamme, og hun endret mening.

En undersøkelse fra NHO viser at seks av ti foreldre ikke er klar over at det finnes over 150 yrker å velge mellom ved å ta yrkesfag. Men synse og mene – det skal vi. Det må vi slutte med. For det handler om kloke utdanningsvalg for framtiden. Det handler om at næringslivet og industrien får den kompetansen de trenger, og at ungdommene våre utdanner seg til en jobb.

I dag har vi løftet fram en liten del av mulighetene yrkesfagene gir. Vi er ikke i nærheten av å raspe på siden av det engang. Det er mange aktører som bidrar i dette samspillet, og jeg er glad for at de som har hatt ordet til nå, deler intensjonen om at vi må ha mer samhandling mellom aktørene, og vi må snakke mer for å få til de bedre løsningene. Sammen må vi løfte opp og vise mulighetene til dem som skal ta de vanskelige valgene.

Med det vil jeg takke for en inspirerende og engasjerende debatt og håper vi får nye anledninger.

Statsråd Tonje Brenna [13:53:05]: Jeg kjenner meg veldig igjen i beskrivelsene til representanten Hagerup. Selv ville jeg bli kokk, men fikk beskjed om at det burde jeg ikke bli, for jeg hadde for gode karakterer. Senere ville jeg bli politi, men jeg fikk diabetes, og så ville jeg bli lærer, men hadde for dårlig mattekarakter. På den annen side endte jeg opp her sammen med dere, så det viser jo også at det kan gå tålelig greit, selv med meg som gikk på studiespesialiserende uten at jeg egentlig burde ha gjort det.

Jeg tror allikevel at det er et veldig godt poeng at de rådene veldig mange av våre ungdommer får, er basert på noen fordommer som overhodet ikke er riktige. Yrkesfag gir store muligheter til å jobbe innenfor spennende bransjer. Det gir mulighet for faglig påfyll og også god lønn, så det er ingen grunn til at våre unge ikke skal rådes til å ta fagbrev.

Så er det flere som har vært inne på dette med utstyrssituasjonen på yrkesfag. Det er riktig at vi delte ut 77 mill. kr til yrkesfag forleden, og det er jo langt fra nok, fordi situasjonen mange steder er prekær. Men da ble jeg spesielt glad for å lese i Aura Avis at de på Sunndal videregående skole hadde mottatt 880 000 kr, som skulle brukes på en helt spesiell maskin. Jeg gleder meg veldig til å reise til Sunndal videregående skole og til å se på den veldig spesielle maskinen.

Jeg tror et av dilemmaene vi står overfor som politikere, handler om å tenke gjennom den akademiseringen som skjer på mange nivåer i hele vår utdanningssektor. Det er godt ment, det er et ønske om å stille krav og løfte kvaliteten. Jeg tror allikevel at skolen for veldig mange av våre barn og unge blir for snever og for teoretisk. Derfor er jeg glad for at flere er inne på dette med ungdomsskolereform og praktisk læring. Jeg tror at praktisk læring vil gjøre at flere ulike typer unger vil få muligheten til å lykkes gjennom skoleløpet. Jeg tror det vil føre til at flere kan lære mer, og jeg tror også at flere vil introduseres til det å jobbe praktisk tidligere. Det er en viktig del av det å lære, at man kan lære på flere måter enn ved å sitte stille med en bok.

Så er det viktig å si at fylkeskommunene gjør en formidabel jobb på området når det gjelder å utvikle de forskjellige fagene og jobbe tett med skolene og med nærings- og arbeidsliv. Det er nesten ikke grenser for hvor mange ulike varianter av prosjekter som finnes for både å rekruttere flere yrkesfagelever og sørge for å ha læreplasser til alle. Men vi må gjøre mer.

Til slutt: Jeg mener at det å få flere fagarbeidere handler om – først, på skolesiden – å sørge for at skolen er et sted hvor alle våre barn og unge kan være. Men i den andre enden trenger vi en storrengjøring i arbeidslivet der demonteringen av arbeidsmiljøloven som den borgerlige regjeringen har sørget for gjennom åtte år,

stanser, og der det blir mer ålreit å gå på jobb innen flere bransjer. For det å være fagarbeider og det å gå på jobb handler om mer enn veien til jobben. Det handler også om å ha anstendige forhold hver eneste dag når en gjør en innsats.

Presidenten: Då er debatten i sak nr. 6 avslutta.

Sak nr. 7 [13:56:06]

Interpellasjon fra representanten Kari-Anne Jønnes til kunnskapsministeren:

«*Storberget-utvalgets rapport «Du er henta!» har skapt stort engasjement i barnehagesektoren. Forslagene berører 140 000 barnehagebarn og 500 000 mennesker som alle har et nært forhold til en privat barnehage, enten som barn, forelder, ansatt eller eier. Flertallet i utvalget tar til orde for grep som vil endre grunnlaget for driften av private barnehager. Regjeringen har sammen med SV blitt enige om en rekke punkter som vil få store konsekvenser for private barnehager, både de små enkeltstående og kjedene. Dette skaper uro i en sektor som trenger forutsigbarhet.*

Ønsker regjeringen et mangfold i barnehagetilbudet som også omfatter private barnehager, og hvordan skal det i så fall sikres, eller er det et mål å fase ut slike tilbud?»

Kari-Anne Jønnes (H) [13:57:12]: Storberget-utvalgets rapport «Du er henta» har fått stor oppmerksomhet og skapt mye engasjement i barnehagesektoren. Det er ikke uten grunn.

Forslagene som ble lagt fram, berører 140 000 barnehagebarn og nesten en halv million mennesker som har et nært forhold til en privat barnehage, enten som barn, forelder, ansatt eller eier. Flertallet i utvalget tar til orde for grep som vil endre grunnlaget for drift av private barnehager dramatisk. Det vil også få dramatiske konsekvenser for samfunnet.

Når statsråden i Klassekampen i går var tydelig på at hun vil stramme inn reglene i barnehagesektoren for å strupe de store kjedene, er jeg bekymret for at det er de små, enkeltstående barnehagene som rammes først. Disse barnehagene har ingen stor økonomisk buffer og er avhengige av trygghet og forutsigbarhet for sin drift. Konsekvensen av det statsråden tar til orde for, er at det skapes et a- og b-lag i norske barnehager. De mange angrepene på private barnehager skaper uro i sektoren, og det er ingen tjent med.

Når budsjettenigheten mellom regjeringen og SV innebærer en utredning om hvordan kommersiell drift kan utfases i ulike skattefinansierte velferdstjenester og en egen nullprofittmodell for hver slik sektor, er det riktig å rope varsku.

Ingen barn er like, men ingen burde få behandle dem ulikt – heller ikke kommunene. Kommunene bør ikke få lov til å forskjellsbehandle barn i private og kommunale barnehager ved å gi ulike tilskudd. Det vil gjøre det svært krevende for private barnehageeiere å drive langsiktig. Verken barnehagekjeder eller enkeltstående private barnehager vil tørre å investere i oppussing av barnehagen, kompetanseløft for de ansatte eller bedre lekearealer dersom de risikerer å miste inntekt i det øyeblikket den politiske vinden i kommunen snur eller kommunen trenger å spare penger.

I 2020 gikk nesten én av tre private barnehager med underskudd, og tilbakemeldinger fra sektoren tilsier at tallet var enda høyere i 2021. Private barnehager får det samme tilskuddet per barn som de kommunale barnehagene.

Under den forrige regjeringen ble det innført en bemanningsnorm og en skjerpet pedagognorm. Det øker kvaliteten i barnehagene og sikrer at pengene kommer barna til gode. Samtidig har det redusert overskuddet i barnehagesektoren betydelig de siste årene. Om lag 96 pst. av de ansatte i private barnehager får tariffestet lønn.

Jeg mener ikke med denne debatten å si at regelverket og finansieringen av private barnehager er feilfri. Mye tyder på at dagens finansieringssystem er for komplisert, og at flere mindre enkeltstående og ideelle barnehager sliter økonomisk uten fordelene av stordrift. I tillegg er barnehagesektoren i dag en annen enn for 20 år siden. Det er behov for større transparens og åpenhet, noe som er en av grunnene til at regjeringen Solberg bl.a. etablerte et nasjonalt økonomisk tilsyn i 2020.

I dag går annethvert barn i en private barnehage. De private barnehagene sikrer ikke bare at alle barn får en barnehageplass; de sikrer også et mangfold i tilbudet. Pengene vi bevilger til barnehagesektoren, skal gå til barnas beste, men barnas beste handler også om en mangfoldig barnehagesektor med god kvalitet.

De rød-grønne partiene velger å sette 140 000 barnehageplasser i spill. Høyre velger å stille krav til kvalitet. Jeg kunne ønske at venstresiden brukte litt mer energi på å diskutere hvordan vi kan heve kvaliteten på tilbudet i barnehagene, uavhengig av eierform. Høyre vil fortsette å stille strenge krav til bemanning, antall pedagoger, innhold, kvalitet og ordnede lønns- og arbeidsvilkår i private barnehager – og vi vil samtidig jobbe for at alle barn får et likeverdig og mangfoldig tilbud.

Det viktigste er at barna har det bra i barnehagen, ikke hvem som eier den. Trygge barnehager med ansatte som trives på jobb, der barn kan utfolde seg og få sosial erfaring og verdifull læring gjennom lek, er noe av det viktigste vi som politikere kan bidra til. Gode barneha-

ger med kompetente ansatte er en verdifull investering – for samfunnet og for den enkelte.

Kari Henriksen hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Tonje Brenna [14:01:57]: Siden 2014 har barnehagekonsernene vokst fra 33 til 49 pst. av plassene i 2019. Samtidig har de små barnehagene blitt større, og stadig flere kjøpes opp av store konsern. I dette tempoet vil konsernene eie halvparten av plassene i 2029. Det bidrar ikke til mangfold. Tvert imot er det et godt bilde på hvorfor det er på høy tid å gjøre noe.

Det har de siste årene jevnlig pågått en debatt om de økonomiske rammene for private barnehager. Rapporter som er bestilt av departementet, og ulike medieoppslag viser med all tydelighet at det har vært store muligheter for barnehageeiere til å tjene gode penger på både drift og salg av barnehager og barnehagebygg.

Jeg vil minne representanten fra Høyre om at det var Solberg-regjeringen som nedsatte Storberget-utvalget i forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet for 2021. Stortinget ba regjeringen om å nedsette et hurtigarbeidende utvalg, der man bl.a. skulle se på finansieringen av private barnehager, herunder muligheten for lån i Husbanken.

Utvalget ble nedsatt i februar 2021, hadde medlemmer fra KS, PBL, Virke, Utdanningsforbundet og Fagforbundet og ble ledet av statsforvalteren i Innlandet, Knut Storberget.

Utvalget leverte rapporten «Du er henta» om finansiering av private barnehager i juni 2021. Rapporten ble sendt på offentlig høring og hadde høringsfrist nå 1. oktober. Rapporten har skapt stort engasjement, og vi har mottatt over 1 100 hørings svar.

Utvalget fikk i oppdrag å gjøre rede for dagens finansieringssystem for private barnehager og vurdere fordeler og ulemper med dagens system. Analysene skulle ta utgangspunkt i det allerede eksisterende kunnskapsgrunnlaget innhentet av departementet og utredningen fra velferdstjenesteutvalget. Utvalget fikk også mulighet til å komme med forslag til endringer i regelverk for finansiering av private barnehager.

Både Storberget-utvalget og velferdstjenesteutvalget bekrefter at dagens finansieringssystem er tilpasset en sektor i utbyggingsfasen. Det er behov for endringer i systemet nå som barnehagesektoren er mer eller mindre ferdig utbygd og består av et mangfold av barnehageaktører.

Storberget-utvalget er delt i sin anbefaling om hvilke endringer som bør gjøres i finansieringssystemet for private barnehager. Men flertallet, bestående av fem av seks medlemmer, foreslår en modell der kommunene gis større frihet til å styre sektoren enn i dag.

Det er ingen tvil om at regelverket for private barnehager ikke er tilpasset sektoren, som den ser ut i dag. I tillegg til rapportene fra Storberget-utvalget og velferdstjenesteutvalget har departementet sendt på høring en rekke forslag om endringer i regelverket for private barnehager som ennå ikke er fulgt opp. Dermed har vi et godt grunnlag for å jobbe videre både med finansieringssystemet for de private barnehagene og med lovendringer.

I Hurdalsplattformen sier regjeringen at vi må ha på plass et tydelig og strengt regelverk for private barnehager, et som sikrer bedre demokratisk kontroll og styring med barnehagesektoren. Regjeringen vil gi små private og ideelle barnehager bedre rammevilkår og på den måten stoppe en utvikling der kommersielle konsern og kjeder eier stadig flere barnehager. Regjeringen ønsker også å jobbe videre med forslagene fra Storberget-utvalget.

Jeg ser fram til å komme tilbake til Stortinget med konkrete forslag til hvordan dette skal løses. Men allikevel vil jeg understreke at det representanten Jønnes peker på, nemlig at det blir uro i sektoren, må kunne sies å være helt naturlig når poenget er å endre vilkårene slik at vi unngår at de store konsernene kjøper opp de små barnehagene.

Når vi tar grep som gjør at det ikke nødvendigvis blir mulig å fortsette å spekulere i oppkjøp og uttak av profitt, kommer det til å skape støy – og det er nettopp det som er poenget. Vi må sørge for å ta grep som gjør at de pengene vi bruker på barnehage, jobber for barna våre, at de investeres tilbake i barnehagen, og at vi når det målet jeg opplever at hele Stortinget har, nemlig at barnehagesektoren skal være mangfoldig. Det skal være mulig å drive basert på kvalitet. Kommunene må ha større mulighet til å påvirke den viktige velferdstjenesten barnehagen er i sin egen kommune, og vi må sørge for en finansiering som er mer rettferdig og ikke behandler ulike barnehager så likt som den gjør i dag, for resultatet av det ser vi i hvordan sektoren har utviklet seg.

Kari-Anne Jønnes (H) [14:07:12]: Takk til statsråden for et godt og engasjert innlegg. Jeg skulle nok ønske vi var mer enige, men debatten har vist at vi er enige om at pengene vi bevilger til barnehagesektoren, skal gå til barnas beste, mens vi er uenige om hva vi legger i barnas beste når det kommer til en mangfoldig barnehagesektor med god kvalitet.

Samtidig er jeg veldig glad for å høre statsråden si at regjeringen vil bidra til fortsatt mangfold i barnehagesektoren, og da legger jeg til grunn at regjeringen vil bidra til å finne gode løsninger for å ivareta enkeltstående barnehager. Men jeg vil peke på at vi trenger også kjedene. Vi trenger kjedene som drivere for kvalitet og også

som en del av det store mangfoldet. Vi må ikke glemme at det er kjedene som nå har kjøpt mange av de små enkeltstående barnehagene som har ønsket å selge. Så kjedene er en viktig del av barnehagemangfoldet i Norge.

Det er lenge siden barnehageforliket, og det er åpenbart at samfunnet har endret seg mye siden den gang. Da er det også åpenbart, og det er vi enige om, at finansieringssystemet for barnehagesektoren må gjennomgås. Men det at de rød-grønne partiene den gang, da barnehageforliket ble inngått, ikke forutså verdistigningen på eiendommene og sørget for et regelverk for håndteringen av det, kan vi ikke straffe dagens barnehageeiere for. For veldig mye av verdiene i barnehagesektoren ligger i eiendommene.

Når det blir uro i sektoren, så er det slik at ja, endringer skaper uro og usikkerhet. Det er naturlig, men jeg vil minne om at regjeringsavtalen inngått mellom Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV, som peker på utfasing – kombinert med stor støtte til Storberget-utvalgets ganske mange radikale forslag – bygger opp under en uro som vi er bekymret for at skader barnehagesektoren. Vi er opptatt av å finne gode løsninger for en mangfoldig barnehagesektor ganske fort, slik at vi slipper den situasjonen vi fort kan ende i nå, nemlig konkurser og enkeltstående barnehager som ønsker å selge, men der det ikke er noen som vil kjøpe, fordi forutsetningen for drift er usikker, og vi vet ikke hvilken framtid vi møter.

Statsråd Tonje Brenna [14:09:58]: Jeg tror dette bildet der små barnehager blir kjøpt opp av større konsern, er et bilde på at finansieringen av de små barnehagene kanskje ikke er god nok.

Jeg tror representanten Jønnes er inne på noe viktig når hun sier at dagens regelverk kanskje ikke tok høyde for hvor raskt og omfattende endringen av sektoren ville være. Derfor er jeg opptatt av at vi får på plass endringer raskt, slik at vi ikke sitter igjen med bare store konsern når vi en dag får på plass en bedre finansieringsordning.

Fra 2014 til 2019 sank andelen selvstendige aksjeselskaper som drev barnehage, fra 24 pst. til 13 pst. Samtidig vokser de store konsernene. Det er ikke noe mål i seg selv å si at vi skal ha en finansiering som ikke gagnar de store konsernene, men det er et mål i seg selv å ha et mangfold i sektoren. Det er ikke et mål i seg selv at barnehager ikke skal være private, men det er et mål i seg selv at de private skal være mangfoldige.

Derfor er jeg også opptatt av at vi får en regulering av de private barnehagene som gir legitimitet i befolkningen med tanke på bevilgning av offentlige penger, men jeg er opptatt av at vi får reguleringer som gjør at vi kan sørge for at de små og enkeltstående klarer seg. Jeg er opptatt av at vi får regler for sektoren som gjør at pengene investeres tilbake igjen i barnehager, og jeg er opptatt

av at kommunene i større grad enn i dag får muligheten til å være med og påvirke hvordan et velferdstilbud som er så avgjørende, utvikler seg.

I dag er det slik at de private barnehagene er godkjent for alltid når de først er godkjent, og de kan også motta støtte for alltid. Det betyr, i mange kommuner der barnekullene går ned, at det er de kommunale barnehageplassene som forsvinner når barnekullene blir mindre. Det mener jeg utfordrer oss på hvilke muligheter vi gir kommunene til å kjøpe opp private barnehageplasser, hvis det er ønskelig, og der det er fornuftig. Det utfordrer oss på hvordan kommunene kan være med og påvirke finansieringen også av de private barnehagene, fordi det opplagt har mye å si for kommunebudsjettene. Og det utfordrer oss på hele tiden å minne oss selv på at det er et mål å ha en balanse i hvem som tilbyr barnehageplasser, fordi både kommunale og private barnehageplasser skal være – og er – gode for ungene våre og skal være det også i framtiden.

Jeg er helt sikker på at dette ikke er siste gangen vi diskuterer dette i denne salen, og jeg er også helt sikker på at når vi setter oss ned og begynner å jobbe med lovforslag og innretningen av finansieringssystemet, er det bred enighet i Stortinget om hvordan vi skal løse disse tingene framover. Men jeg er likevel glad for at det er flere enn meg som setter pris på at det er litt fart i debatten.

Elise Waagen (A) [14:13:08]: Takk til representanten, som reiser en viktig debatt.

For Arbeiderpartiet er det viktig å sikre at våre skattepenger og foreldrebetalingene nettopp går til et best mulig barnehagetilbud. Jeg er helt enig med min medrepresentant og tidligere kunnskapsminister Jan Tore Sanner, som i mai 2018 sa at overskuddene i de private barnehagene gjør at vi må se på regelverket på nytt. Det ble sagt at regelverket er utdatert. De tilbakemeldingene og de utredningene som vi nå har, viser det samme. Regelverket er ikke tilpasset situasjonen som vi står i i dag, og vi er ikke sikre på – og regelverket bygger ikke opp under – at pengene går til nettopp barna. Regelverket ble laget i en tid da sektoren var under utbygging, nå står vi i en helt annen situasjon.

Tallene taler for seg selv. Private kjeder blir stadig større på bekostning av mangfoldet. De fire største kommersielle barnehagekjedene driver nå hver tredje private barnehageplass. I 2013 drev de hver femte private barnehageplass. De vokser og vokser.

Når det gjelder verbalvedtaket som løftes fram i debatten, om at vi vil utrede en egen nullprofittsmodell, tenker jeg at høringen som komiteen har hatt i dag om finansiering av private barnehager, underbygger dette. De tilbakemeldingene som vi får, er nettopp at stiftelse kanskje ikke egner seg som organisasjonsform for ideelle

barnehager – at vi er nødt til å se på hvordan det er mulig å organisere barnehager opp mot tilskuddsformene vi har. Jeg tenker at dette skal man ta helt med ro – at vi utreder for å se hvordan vi kan gjøre dette bedre og enklere for private og ideelle barnehager, er til beste for alle.

Barnehagene utgjør store gevinster for noen private. I løpet av 2019 og 2020 kjøpte utenlandske investeringsfond minst 238 barnehagebygg. På den måten finansierer det offentlige milliardgevinster til private.

Regelverket er utdatert. Det har i lang tid vært behov for å gjøre noe med regelverket. Jeg mener det er kritikkverdig at Solberg-regjeringen på tross av gjentatte vedtak i Stortinget og en rekke utredninger og klare anbefalinger om behov for et oppdatert regelverk, likevel ikke fremmet lovforslag for Stortinget for å sikre et tydeligere og mer vanntett regelverk som sørger for at pengene går til det de skal, nemlig kvalitet for barna.

Det er store variasjoner i sektoren. Noen har store driftsmarginer, mens andre går så vidt rundt. Regelverket og finansieringen må ta høyde for at vi skal ha gode barnehager, enten det er enkeltstående, private, ideelle, kjeder eller offentlige. Vårt utgangspunkt er at vi skal ha gode barnehager for barna uansett hvordan de er organisert.

Vi i Arbeiderpartiet ønsker private barnehager, vi ønsker ideelle barnehager og vi ønsker offentlige barnehager, men vi skal sikre at pengene kommer barna til gode og ikke i privat lomme. Vi skal sikre at vi stiller høye krav til kvalitet, og også at finansieringen følger med.

Jeg er glad for at statsråden er såpass tydelig på at det er behov for endringer i regelverket, og at regjeringen allerede er i gang med arbeidet som Solberg-regjeringen sluntret unna, på tross av at de fikk rapporter på rapporter om at behovet var der ute.

Margret Hagerup (H) [14:17:39]: I mange år har jeg hatt barna mine i det jeg ser på som verdens beste barnehage. Vi har blitt tatt godt vare på, dialogen har vært god, og jeg har vært sikker på at ungene mine har hatt det bra og er rundt trygge voksne. Barnehagen er offentlig, noe jeg egentlig aldri har tenkt over før jeg ble bevisst debatten rundt privat velferd – en debatt som handler for mye om selskapsform og dem som driver, heller enn om kvaliteten og mangfoldet i tilbudet. Det er dessverre en debatt som er preget av ideologi.

Gjennom de siste årene ser en at denne debatten er blitt stadig spissere, og det er tankevekkende å se at SV har fått med seg regjeringen i en ganske radikal retning. I et av verbalforslagene i budsjettforliket blir det sagt at Stortinget ber regjeringen «innen mars 2022 nedsette et offentlig utvalg som skal utrede hvordan kommersiell drift kan utfases i ulike skattefinansierte velferds-

tjenester» – ikke om, men hvordan, og hva som er ulike skattefinansierte velferdstjenester.

Vi står foran en framtid hvor vi blir stadig flere eldre. Det vil stille krav til helse- og omsorgssektoren vår, og på samme måte som vi hadde et barnehageforlik, må vi kanskje spørre oss selv om vi trenger et omsorgsforlik. Da er det fortvilende at det er mange aktører nå som er bekymret for om de går innenfor eller utenfor definisjonene. Er en offentlig, er en privat, er en ideell? Jeg har truffet mange som lurar på det. Nå er det jo egentlig tjenestene vi skal velge, og for AS Norge er det et gode at velferdssamfunnet gir oss gode tjenester til en fornuftig pris, hvor vi kan velge.

Regjeringspartiene vil monopolisere flere tjenester og begrense konkurransen fra private aktører. Det vil gi oss et dårligere tilbud. Faktum er at kommunale og ideelle aktører ikke hadde klart å sikre full barnehagedekning alene uten at det hadde ført til store merkostnader for samfunnet – det er alle enige om – og konkurransen i barnehagesektoren har løftet alle. Samtidig har det gitt oss et mangfold og drevet innovasjonen. Jeg er enig i at det kan være vanskelig å ramme inn konkurranse, men det må da være enda vanskeligere å ramme inn et monopol?

Tidligere ble private aktører kalt privat sektor. I dag snakkes det om velferdsprofitører, et ord som gir kalde gufs tilbake til en tid vi ikke ønsker oss tilbake til. Allikevel er det et ord som vi har tillatt at har fått rotfeste. Hvorfor tillater vi det når vi heller burde snakke om gode tjenester og hvordan vi skal få til det? Sannheten er at vi har et stort behov for velferdsinnovatører for å sikre gode tjenester i framtiden.

Venstresiden vil gjøre det vanskeligere for private barnehager å drive videre. Det kan bli dyrt for skattebetalerne, det kan bli et tap for barna, og ikke minst urimelig overfor de barnehageeierne og barnehagelærerne som trodde de ville bli verdsatt for innsatsen, og ikke stadig bli sjikanert, som vi kan kalle det. Over én av tre private barnehager går allerede i dag med underskudd. Private barnehager får ikke en krone mer i tilskudd enn de offentlige, og flertallet av de private barnehagene – så mange som 95 pst. – har tariffavtaler med fagforeningene om lønns- og arbeidsvilkår. Det er ikke profitt som driver de fleste barnehageeiere, det er et bankende hjerte for barn og barnehagedrift.

Høyre vil bevare valgmuligheten for familiene og det mangfoldet og den kvaliteten private barnehager har bidratt med. Vi er overbevist om at vi sikrer et best mulig barnehagetilbud dersom vi har en miks av private og kommunale barnehager, som lærer av hverandre, stiller strenge krav til kvalitet og antall pedagoger, og fører tilsyn med at pengene brukes på lovlig måte. Vi bør applaudere og berømme dem som tar risiko og legger

inn både kapital og innsats for å levere gode barnehagetilbud. Det bør handle mer om tjenestene vi får, ikke hvem som gir dem.

Det er på tide at vi finner sammen i velferdsdebatten, for vi kan ikke begynne å bygge monopoler nå. Vi trenger velferdsinnovatørene, ikke bare i barnehagesektoren, men i andre sektorer også.

Maren Grøthe (Sp) [14:21:58]: I dag går halvparten av ungene i Norge i kommunale barnehager, mens den andre halvparten går i de private. Faktum er at det er nettopp denne kombinasjonen, som kom fram gjennom barnehageforliket, som har sikret at vi i dag har full barnehagedekning.

Vi jobber alle for at vi skal ha gode barnehager, til beste for ungene som skal være der. For nettopp disse ungene er vi ikke tjent med å ha en debatt hvor vi bruker skarpere skyts enn nødvendig. Det er nettopp det som ligger til grunn for at vi i Senterpartiet ønsker en konstruktiv og god debatt for å få forbedret finansieringssystemet for de private barnehagene, istedenfor at vi skal grave oss ned i skyttergravene.

Barnehagene våre er en viktig arena for å gi våre barn og unge en god start på livet. Der kan vi som samfunn ta ansvar for inkludering, integrering og utvikling. Det er der grunnlaget legges. Men i dag er finansieringssystemet en enorm utfordring, både for kommunene og for den enkelte barnehage. Forskjellen i tilskudd er fortsatt 100 000 kr fra høyest til lavest. Én av tre private barnehager går i underskudd, mens vi på den andre siden ser tall på store overskudd og utbytter. Dette skaper debatt, det skaper diskusjon, og det skaper forståelig nok frustrasjon. Vi er alle enige om at det må gjøres endringer.

Vi i Senterpartiet er særlig bekymret for de små, enkeltstående private barnehagene, som opplever økonomisk uforutsigbarhet og økonomisk press, der flere og flere ender opp med å bli kjøpt opp av kommersielle kjeder. Det er viktig at barnehagene reelt er en del av lokalsamfunnet, slik at foreldre og folkevalgte kan kjenne barnehagens ledelse, styret og driften. Vi ønsker ikke en utvikling hvor en stadig større andel av barnehagene kjøpes og eies av kommersielle konsern uten lokal tilknytning. Derfor er det viktig at vi nå framover legger til rette for de små, enkeltstående private barnehagene, så de kan opprettholde sin aktivitet.

Samtidig må vi erkjenne at det er krevende at det spekuleres i at barnehagesektoren blir et investeringsobjekt med mål om profitt, for vi vil jo alle at pengene som går til barnehage, skal brukes på ungene, og at tilskuddene skal komme dem til gode.

De siste årene har denne sektoren vært en gjenstand for debatt, og mange ulike forslag i den ene og den andre retningen. Framover er det viktig for oss at vi finner løs-

ninger som faktisk vil fungere over tid, og som legger til rette for at det skal gå an å opprettholde og drive barnehagene, som utgjør et viktig tilbud over hele landet, uten at dette skal være en gjenstand for å skape store overskudd som ikke kommer barna til gode.

Om vi får et barnehageforlik 2.0 eller ei, vil vi i Senterpartiet stå på for å skape et regelverk og et finansieringssystem som fungerer i praksis, som gir forutsigbarhet for kommunene, for driverne, for de ansatte og ikke minst for ungene og familiene over hele landet.

Marie Sneve Martinussen (R) [14:25:18]: Hver morgen leverer jeg eller samboeren min det aller mest dyrebare vi har, nemlig ungen vår, i en barnehage. Det er en kjempestor tillitserklæring fra oss som foreldre, og det forutsetter at vi kan være helt sikre på at det bestandig er ungenes beste som legges til grunn i driften av barnehagen. Jeg vet at de ansatte i de private kommersielle barnehagene gjør så godt de kan for å gi ungene et godt tilbud innenfor de rammene de har for å utøve yrket sitt, men i veldig mange saker forteller ansatte at de kommersielle eiernes profittmotiv går på bekostning av de ansattes muligheter til å følge pedagogiske opplegg og rammeplaner og dermed også på bekostning av mulighetene de har til å ivareta ungenes lovmessige rettigheter – altså at hensynet til privat berikelse settes foran ungene.

De siste 20 årene har likebehandlingen av ulike private eierformer i barnehagesektoren ført til en enorm framvekst av kommersielle barnehager. Så sent som i forrige uke gikk til og med Anne Lindboe, som hittil har vært leder for de kommersielle eiernes største lobbyorganisasjon, PBL, ut og advarte om at store aktører blir stadig større og får stadig større kontroll over norske barnehager. For barnehagepolitikken del bekrefter dette det som Rødt har sagt hele veien, at utviklingen i retning av store kommersielle barnehagekonsern går ut over mangfoldet i barnehagesektoren, særlig ut over de ideelle. Nå spises de små, ideelle barnehagene gradvis opp av store, kommersielle kjeder. Konsentrasjonen skjer både gjennom at store aktører kjøper opp enkeltstående AS-barnehager, men også enkeltstående ideelle barnehager. I dag har ikke det offentlige noen virkemidler for å styre eierskapet i den private delen av barnehagesektoren. Det er fritt fram for kjedene å kjøpe opp mindre aktører, og gigantene kan bli større.

Tallenes tale er helt tydelig: Mens de fire største kommersielle barnehagekjedene sto for én av fem private barnehageplasser i 2013, eier de til sammen hver tredje barnehageplass i dag. At dette ikke bidrar til mer mangfold, er åpenbart. Hvis et reelt mangfold i barnehagesektoren skal sikres, trenger vi, mener Rødt, en utfasing av kommersielt motivert eierskap. Mangfoldet sikres mye bedre

av private ideelle barnehager, som ofte er frittstående og skapt nedenfra, enn av mektige kommersielle konserner, som eies og styres ovenfra, og som vokser fram gjennom oppkjøp av enkeltstående barnehager.

Høyre driver nok en gang med skremselspropaganda i sin iver etter å beskytte de kommersielle eiernes rett til privat berikelse, og på veien sauser de sammen ideelle og kommersielle barnehager i en eneste stor privat gryte. Privat drift betyr ikke det samme som privat profitt, og det er det som er det viktige. Ved ideell drift er vi sikret at alt overskudd reinvesteres i driften.

Det er ingen som snakker om at private barnehager skal fases ut; det vi snakker om, er at kommersielle barnehager skal fases ut. Hvis kommersielle eiere vil omforme driften til ideell karakter, er de hjertelig velkomne til å bli værende. Hvis ikke må vi få inn andre eiere, som har lyst til å drive uten å tjene penger til egen berikelse. Barnehagene vil uansett ikke forsvinne. Barna kommer til å være der, lekeapparatene er der, de ansatte er der, og jeg er helt sikker på at omgangssyken følger med.

Vi må slå fast én gang for alle at barnehagen er til for ungene våre, ikke for å være pengemaskin for kommersielle eiere. Rødt er opptatt av mangfoldet av barnehager, og nettopp derfor mener vi det haster å få profittmotiv og kommersielle barnehager ut av sektoren. Kun på den måten kan jeg som mor, vi som foreldre og vi som samfunn være sikre på at offentlige midler og foreldrebetalingen faktisk kommer ungene til gode.

Øystein Mathisen (A) [14:29:57]: Vi har all grunn til å være stolte over den jobben som gjøres i barnehager i Norge, og det vi har fått til innenfor denne sektoren. Hvis vi ser på barnehageforliket, hvor man gikk fra at mange sto i kø og ventet på en mulighet til å få barnehageplass, til at man fikk full barnehagedekning over en periode på 10–20 år, og hvor mye det har betydd for samfunnet å få folk ut i arbeid og for samfunnsøkonomien, er det en kjempegod og viktig investering. Dette er noe vi burde være stolte over å ha fått til i lag.

Vi burde også være stolte over at vi holder en pris som gjør at de fleste har råd, og at regjeringen har tatt prisen ytterligere ned, noe som gjør at flere kan bruke barnehagene.

Vi burde også være stolte over den kvaliteten som både private og kommunale barnehager leverer. Foreldrene er veldig fornøyd, og forskjellen mellom de private og de kommunale barnehagene når det gjelder hvor fornøyd foreldrene er, er liten. Det er noe vi alle burde være glade for. Men at vi skal ha en reell diskusjon – i blant også en litt kraftfull diskusjon – om de private barnehagene, som får 26 mrd. kr fra det offentlige, er både rett og rimelig.

Regelverket på dette området har stått seg over veldig mange år, men trenger nå en oppdatering. Det tror jeg også at den forrige regjeringen var vel klar over. Det ble satt ned flere utvalg. De gjennomførte mange høringer, man fikk innspill, og det har blitt jobbet med og utredet mange tiltak. Men motet sviktet da tiltak skulle settes ut i live og man skulle gjøre reelle endringer for sektoren – det uteble.

Farten på utviklingen har økt. Konserndanningen – at det største blir større – går bare raskere. Hvis vi går tilbake til 2007, var 5 pst. av barnehagene innenfor de største konsernene. Om vi ikke gjør noe og endringen får lov til å fortsette, mener Telemarksforskning at over 50 pst. av barnehagene kommer til å være innenfor noen få og store konserner i 2029. Dette er en utvikling jeg tror de fleste ikke ønsker, og noe som alle snakker om som et problem, men det er vilje til å gjøre de reelle endringene som må til for å innføre et regelverk som endrer på dette. Man må gi rom og mulighet til de lokale leddene i demokratiet vårt til å utøve styring over sektoren.

Det inviteres ofte til å ha en bedre diskusjon om dette og til å snakke mer om kvalitet og mindre om styringsform og eierform. Men for å komme dit må vi ha en reell debatt og et regelverk som oppdateres, og som er i samsvar med den virkeligheten man lever i.

Representanten Hagerup sa at ansatte blir utsatt for sjikane. Det er en ganske kraftig påstand. Jeg har aldri opplevd at de ansatte har blitt tatt inn i denne debatten på en slik måte. Hvis vi skal ha en god debatt om dette, må man evne å se på de vanskelige og utfordrende sidene ved dette uten at man setter de ansatte foran seg på den måten.

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [14:33:33]: Når jeg lytter til statsråden, prøver jeg å skille mellom retorikken som brukes her, retorikken som brukes i media, og hvilke politiske forslag man diskuterer, for det er en stor kontrast mellom en statsråd som her sier at det er ikke et mål å bli kvitt kjedene, men at det er et mål å ha et mangfold, og en statsråd som i gårsdagens Klassekampen sier:

«SV og Raudt slår inn opne dører. Men på innsida av døra står eg med opne armar.»

Mitt poeng er at det er trist at gode barnehager og det offentlig-private samarbeidet, som har vært veldig vellykket de siste 15–20 årene, kan gå tapt fordi Rødt og resten av venstresiden har lyktes med å tegne det jeg mener er et ganske feilaktig bilde av sektoren. Debatten preges av mange uriktige påstander, noe jeg tror kan være ødeleggende hvis målet er å ha et mangfold over tid.

Jeg skal nevne noen av dem: Velferdstjenesteutvalget har gjennomført en grundig utredning av private

barnehager. De fant ikke dårligere arbeids- og lønnsvilkår – over 95 pst. har tariffestet lønn og pensjon. De fant heller ingen superprofitt.

Mange av de tallene og rapportene som brukes i debatten for å utfase private barnehager, er gamle tall fra før vi innførte pedagognormen og bemanningsnormen og i hvert fall fra før pensjonspåslaget ble redusert. Sannheten er at marginene har krympet kraftig hvis man ser på endringene fra de siste 3–5 årene. Flere enn én av tre private barnehager går også med underskudd. Det er særlig de enkeltstående barnehagene som rammes av disse ganske flate kuttene.

Venstresiden skiller heller ikke mellom utbytte og overskudd i debatten. Det brukes om hverandre ganske bevisst, selv om det åpenbart er en vesensforskjell. Hvis man har overskudd, er det noe mange barnehager bruker til å investere neste år eller i årene framover for f.eks. å pusse opp bygg eller satse på mer kompetanse. Det er en viktig sikkerhetsventil.

I debatten unngår også venstresiden å skille mellom fortjeneste fra å drive barnehage og fortjeneste fra salg av eiendommer, selv om vi vet at hovedårsaken til at noen har tjent gode penger i sektoren over de siste 10–15 årene, har vært økning av eiendomspriser. Sist jeg sjekket, har ikke det gått på bekostning av barna. Så kan det godt være, når man ser tilbake på barnehageforliket, at det var uklokt å gi f.eks. billige lån over Husbanken til flere barnehager i ønsket om å bygge opp et så viktig velferdstilbud. Men det er ikke en aktuell problemstilling nå, for private barnehager får ikke én krone mer i tilskudd enn de offentlige, og det er en begrensning i barnehageloven av hvor stort overskudd barnehagene kan ha. Når vi nå får et økonomisk tilsyn med de private barnehagene, kan vi også sikre at den loven følges.

Jeg sier dette fordi jeg opplever at det må legges et riktig faktagrunnlag til grunn for å diskutere hva man nå skal gjøre, for å sikre at også enkeltstående barnehager kan drive godt i en så viktig sektor. Jeg vil også si at det å bruke lovbrudd i enkeltbarnehager til å stemple alle private barnehager, åpenbart er en ganske vellykket strategi, men det er ikke en riktig måte å framstille sektoren på.

Jeg mener at Storberget-utvalget har gått for langt i å adoptere denne virkelighetsforståelsen. Det de i realiteten foreslår, er å gi kommunene full frihet til å kutte i tilskudd og i varigheten av tilskudd til barn i private barnehager og dermed 1) gjøre det helt uforutsigbart for private og ideelle barnehager å drive og 2) gjøre det slik at den private barnehagen blir nærmest verdiløs i markedet. Når kommunene da skal få forkjøpsrett til å kjøpe opp disse barnehagene til markedspris, vel vitende om at markedsprisen har blitt veldig lav, er det en måte å sette kroken på døren for mange private barnehager.

Jeg skulle ønske at statsråden kunne vært tydelig på at dit går ikke regjeringen. Det ville sikre forutsigbarhet for mange barnehager som er bekymret for disse forslagene, og som opplever at de ikke tør å ta opp lån for f.eks. å pusse opp en barnehage. En barnehage jeg besøkte på Nordstrand, tør ikke gjøre noe i påvente av hva som kommer til å skje i forbindelse med oppfølgingen av Storberget-utvalget.

Høyre er for åpenhet om økonomi og kvalitet. Det er derfor vi skal ha et økonomisk tilsyn. Vi er for å stille strenge kvalitetskrav. Vi er positive til å se på finansieringsmodellen, slik at det blir lettere å drive enkeltstående barnehager. Jeg mener også at det bør tydeliggjøres i tilskuddsberegningene til kommunene hva de private barnehagene skal få av tilskudd, da det er mange enkeltstående barnehager som mener at det også er veldig uforutsigbart. Jeg mener også at det bør være mulig for en kommune å satse ekstra på noen barnehager uten at alle private barnehager skal få mer i tilskudd.

Så det er åpenbart behov for å se på endringer, men jeg er ikke villig til å sette tusenvis av gode barnehageplasser på spill for å hindre at noen kan risikere å tjene noen penger, når vi har så strenge kvalitetskrav. Jeg skulle ønske at det var det alle partiene i denne salen fokuserte på.

Kari-Anne Jønnes (H) [14:38:50]: Jeg vil takke for en god debatt. Takk til statsråden for gode innlegg, og takk til alle andre som har bidratt i debatten med stort engasjement.

Jeg er veldig glad for at denne debatten om barnehager vekker engasjement, for det fortjener den. Barnehagene er veldig viktige i vårt samfunn. Løsningen er ikke å gjøre det nærmest umulig å drive private barnehager i kommune etter kommune. Løsningen er å sikre bedre rammevilkår for enkeltstående private barnehager. Det hører jeg at vi er ganske enige om, i hvert fall prøvde jeg å høre det da statsråden snakket. Klarer vi det, tar vi vare på mangfoldet og valgfriheten for barn og foreldre, samtidig som vi bidrar til at det offentlige får konkurranse på kvalitet og utvikling, og det er positivt.

Det er også positivt at vi opprettholder viktige arbeidsplasser i hele landet. Så lenge vi har strenge krav til kvalitet og har et godt tilsyn, er det ikke noe problem at folk som tar risiko, har mulighet til å tjene penger dersom de lykkes. Alternativet er dårligere tjenester og mindre mangfold og kapasitet over tid.

Det viktigste for Høyre er ikke hvem som eier og driver barnehagen. Det er at alle barn kan gå i barnehagen, at de foreldrene og barna som bruker barnehagene, er fornøyd, at kvaliteten er god, at barna er trygge, og at det offentlige tar regningen. Samtidig er vi opptatt av å stille

krav om at private aktører er åpne om økonomi og eierskap, god kvalitet og gode arbeidsvilkår.

I 2021 brukte Oslo og Bergen kommuner til sammen omtrent én milliard kroner på å kjøpe opp private barnehager til kommunalt bruk. Dette er penger som kunne gått til nye lekeapparater, flere pedagoger eller økt kvalitet. Det er penger som kunne gått til at flere ettåringer hadde barnehageplassen klar eller til billigere barnehager for lavinntektsfamilier. Isteden gikk pengene til å binde opp eiendomsinvesteringer i kommunen. Jeg spør meg om det er god bruk av offentlige midler, og jeg er ganske sikker på at svaret er nei.

Den kampen som foregår nå, er en ideologisk kamp som barna taper på, og som reduserer folks valgfrihet. Men takk for en god debatt.

Statsråd Tonje Brenna [14:41:20]: Det er riktig at jeg i Klassekampen i går sa at SV og Rødt slår inn åpne dører, og at jeg står med åpne armer på innsiden. Det gjør jeg også hvis Høyre velger å slå inn åpne dører og være med på å diskutere det jeg opplever at vi er enige om, nemlig at vi trenger noen innstramminger eller – hvis det passer bedre for enkelte partier å kalle det det – oppdateringer av et regelverk som er laget for en sektor som så helt annerledes ut den gangen reglene ble laget.

I Finansavisen 20. desember i fjor kunne vi lese at Norlandia, Læringsverkstedet og Trygge Barnehager til sammen har solgt barnehageeiendom til utlandet for litt over 14 mrd. kr de siste 18 månedene. Jeg tror heller ikke barnehagesektoren og de som driver private barnehager, er tjent med at det er fokuset på debatten om private barnehager.

Mitt mål er at barnehagene skal være en fullverdig del av utdanningsløpet. Derfor skal vi stille tydelige krav til kvalitet, vi skal stille tydelige krav til arbeidsvilkår, og vi skal ha stor respekt for pedagogisk frihet og utvikling. Og nettopp derfor, fordi kvaliteten skal være i fokus, fordi foreldrene skal være trygge, fordi vi alle skal vite at uavhengig av hva det står på logoen til den bygningen vi leverer ungene våre i, har ungene våre det godt, og at de som driver barnehager, har gode vilkår, trenger vi å endre reglene. For det er ikke bra for legitimiteten til de politiske rammene rundt barnehagene at vi diskuterer dette i det uendelige, og det er heller ikke bra for det jeg opplever at vi i Stortinget har et ønske om å fokusere på, nemlig på kvalitet i alle barnehager. Dermed mener jeg det er riktig at vi gjør de endringene så raskt vi kan for å komme videre i en veldig viktig debatt om hvordan det skal være å gå i barnehage i Norge.

Vi har mange ideelle enkeltstående konsernbarnehager, vi har ideelle konsernbarnehager, vi har mange ulike varianter av barnehager som gjør en stor jobb hver eneste dag. Mitt mål og Stortingets mål, sånn jeg oppfatter

ter denne debatten, er at det må være barnehager som driver med rimelig overskudd og margin, for la oss heller ikke være naive: Man må kunne ta ut lønn hvis man driver en privat barnehage, hvis det er det man jobber med.

Noe av utfordringen er nettopp dette med innovatører, som jeg opplever at flere av representantene her er opptatt av. Det å drive innovasjon, det å etablere en barnehage i dag, er nærmest umulig, både fordi konsernene har blitt så store, og fordi det allerede er sånn at det ikke er behov for flere plasser. Det betyr at de barnehagene som ender opp med å ha for få barn, strever med å få det til å gå rundt og blir kjøpt opp av de store konsernene.

Jeg setter pris på en god debatt. Jeg gleder meg til å legge fram forslag for Stortinget og ser fram til felles innsats for økt kvalitet for alle barn i alle barnehager.

Presidenten: Da er debatten i sak nr. 7 ferdig.

Sak nr. 8 [14:44:28]

Interpellasjon fra representanten Kari-Anne Jønnes til kunnskapsministeren:

«I juni 2021 ble Innst. 622 S (2020–2021), jf. Meld. St. 18 (2020–2021) *Oppleve, skape, dele – Kunst og kultur for, med og av barn og unge behandlet i Stortinget. Kapittel 8 handler om kulturskolen og inneholder store ambisjoner for styrking av den kommunale kulturskolen. Spesielt viktig er det å realisere visjonen om en kulturskole for alle og at alle barn og unge – uavhengig av hvor de bor, økonomi og bakgrunn – skal ha tilgang til et kulturskoletilbud av høy kvalitet. Kulturskolen betyr mye for mange, men som meldingen også fastslår, holdes mange i praksis utenfor fordi det er for dyrt, eller fordi tilbudet som gis, ikke er relevant. Regjeringen skriver i Hurdalserklæringen at de vil «Arbeide for at alle barn og unge skal ha mogleghet til å få undervisning på kulturskolen».*

Hvilke tiltak har statsråden tenkt å sette i verk for å legge til rette for dette?»

Kari-Anne Jønnes (H) [14:45:53]: Med Meld. St. 18 for 2020–2021, *Oppleve, skape, dele – Kunst og kultur for, med og av barn og unge*, presenterte regjeringen Solberg i mars 2021 for første gang barne- og ungdomskulturfeltet som et samlet politisk satsingsområde på nasjonalt nivå. Målet var å gi alle barn og unge, uavhengig av bakgrunn, tilgang til kunst og kultur, sikre at kunst og kultur som blir skapt for og formidlet til barn og unge, er av høy kvalitet og gir alle barn og unge mulighet til å oppleve og skape kultur på egne premisser.

Jeg må innrømme at jeg elsker kulturskolen. Jobben mange kulturskoler gjør med inkludering og integrering, viser hvordan kunst og kultur kan bidra til å skape

tilhørighet, fellesskap, deltakelse og motvirke utenforskap. Kulturskolen er en viktig inkluderingsarena for barn og unge uavhengig av bakgrunn og funksjonsevne. Den arenaen må vi videreutvikle og utnytte enda bedre.

Kulturskolen er en arena der barn og unge får mulighet til å bli kjent med seg selv, føle mestring, utforske ulike kulturuttrykk, utvikle sine kreative evner og møte lærere med stor kunnskap og kompetanse. Kulturskolene er viktige samfunnsaktører, en rolle som fortsatt kan videreutvikles, og som vi som samfunn kan dra langt større nytte av dersom vi ser kulturskolen i sammenheng med de øvrige kommunale tjenestene og institusjonene vi har. Kultur er som kunnskap – det blir mer av det når den deles. Derfor er godt samarbeid mellom kulturskolen, skolen, barnehagen og SFO svært viktig for at flere skal få tilgang til kunst og kultur av høy kvalitet – av, for og med barn og unge.

Skal kulturskolen oppnå sitt potensial, må kommunene jobbe strategisk med sine planer og ha et langsiktig perspektiv. Det bør være et mål for alle å utnytte kompetansen i kulturskolen slik at den kommer barnehagen, skolen og SFO til gode, men også det øvrige samfunnet.

Det er viktig at flere barn og unge får ta del i de flotte tilbudene kulturskolen har. Hvordan skal vi oppnå det? Barn og unge ønsker at kulturpolitikken legger til rette for å fjerne ventetiden på kulturskolene og senke prisen for å delta. Det har lenge vært et mål at kulturskolen bør være tilgjengelig for alle som ønsker å delta. En av konklusjonene i kulturskolerapporten fra 2019 er likevel at kulturskolen ikke rekrutterer jevnt når det gjelder kjønn og sosioøkonomisk bakgrunn.

Det er viktig for barn og unge, og det er viktig for samfunnet at alle barn som ønsker det, får delta i kulturskolens aktiviteter, og familiens økonomi må ikke hindre barn og unges deltakelse. Det var en av grunnene til at regjeringen Solberg innførte fritidskortet. Alle barn og unge må få tilgang til fritidsaktiviteter.

Stortingsmeldingen er tydelig på at visjonen for de kommunale kulturskolene er «Kulturskole for alle». Gjennom meldingen gis framtidens kulturskoler en sentral posisjon i den lokale og regionale samfunnsutviklingen og -planleggingen. Kulturskolens samfunnsoppdrag settes inn i en helhetlig kommunal kontekst. Meldingen stiller også store forventninger til Norsk kulturskoleråd, som en sentral utviklingsorganisasjon på området.

Rundt 13 pst. av elevene i grunnskolen har de siste årene hatt en plass i kulturskolen. Om meldingens visjon skal nås, må framtidens kulturskole nå mange nye målgrupper. Det trengs ny kompetanse inn, og det må utvikles nye samarbeids- og undervisningsformer. Erfaring tilsier at slikt utviklingsarbeid i liten grad skjer av seg selv i den kommunale hverdagen. Men vi vet også at

ønsket utvikling kan stimuleres hvis det gjøres målrettet.

Hvordan vil statsråden bidra til at kulturskolen kan videreutvikle seg som den viktige samfunnsaktøren den er, og hvilke tiltak har statsråden tenkt å iverksette?

Statsråd Tonje Brenna [14:50:30]: Kulturskolen er en viktig del av mange barn og unges liv. Opplæringen de får der, gir dem mulighet til å utfolde seg kreativt. De får lære, oppleve, skape og formidle kulturelle og kunstneriske uttrykk. Kulturskolen bidrar til å bygge barn og unges estetiske, sosiale og kulturelle kompetanse. For mange er dette et fritidstilbud som gir glede, venner og inspirasjon, og for noen er det også det første steget mot en profesjonell karriere som musiker, forfatter eller danser. Derfor er det viktig at kulturskolen både er et skoletilbud, et fritidstilbud og et kulturtilbud som må favne bredt.

Jeg mener det er viktig at alle barn og unge som ønsker det, får muligheten til å gå på kulturskolen. Det har en verdi i seg selv at det er et tilbud barn og unge har tilgang til, uavhengig av hvor de bor. Jeg mener også det er en del av et større demokratiprojekt: at alle barn og unge har tilgang til kunst- og kulturopplæring av høy kvalitet. Det bidrar til sosial utjevning, og det er også en viktig arena for inkludering og integrering.

Det er viktig at kulturskolene har et tilbud som oppleves som relevant for ulike elever, og at kulturskolene også har et mangfoldig tilbud som speiler samfunnet. Jeg mener det er en styrke å se kulturskolen i sammenheng med den øvrige barne- og ungdomskulturpolitikken, men det er også viktig at vi ser kulturskolen i sammenheng med utdanningspolitikken. Jeg er derfor glad for at kulturskolen er hjemlet i opplæringsloven og ligger i Kunnskapsdepartementet. Det gir oss gode muligheter til å se kulturskolen, barnehagen, skolen, SFO og høyere utdanning i en sammenheng. Derfor har Utdanningsdirektoratet nå fått et tydelig oppdrag med å følge opp kulturfeltet, og de samarbeider allerede med Norsk kulturskoleråd og vil gjøre det også i framtiden.

Den høye kompetansen hos de ansatte i kulturskolen er en uutnyttet ressurs. Vi har mye å vinne på å bli bedre på å se kompetansen i kulturskolen i sammenheng med kompetanse i barnehage, grunnskole, videregående og SFO, både på nasjonalt nivå og på lokalt nivå. Dette er noe jeg vil jobbe videre med. Som kunnskapsminister vil jeg også understreke at mye av barn og unges læring og opplevelse knyttet til kunst og kultur skjer i utdanningsløpet.

Jeg ønsker en kulturskole som har handlingsrom til å tilpasse omfang og innhold i tilbudet ut fra lokale behov, ønsker og ressurser. Samtidig er det viktig for meg at vi har tydelige ambisjoner på vegne av alle barn og unge

som ønsker å delta i kulturskolens undervisningstilbud. I dag er det for få barn og unge som får mulighet til å delta i kulturskolen. Selv om det er et mål både politisk og for Kulturskole-Norge at kulturskolen skal være for alle, viser oversikter at kun om lag 13 pst. av alle barn i grunnskolealder går på kulturskole.

Vi vet også at brorparten av disse har foreldre med høy utdanning, og det er bra, men det er ikke godt nok. Jeg jobber derfor nå videre med å vurdere hvilke forskjellige måter vi kan bidra til at flere som ønsker det, får et tilbud, på. For meg er dette et spørsmål om å gi alle barn og unge like muligheter, og det er et spørsmål om sosial utjevning. Jeg vurderer derfor forskjellige alternativer for hvordan vi kan følge opp regjeringsplattformen, bl.a. om en satsing på SFO kan ses sammen med kulturskolen.

Jeg mener det er et uutnyttet potensial i samarbeid mellom barnehage, skole, SFO og kulturskolen for å bidra til at innholdet og undervisningen blir bedre og mer interessant, utnytte kompetansen hos kulturskolelærere og gi mange flere barn muligheten til å delta i kulturelle aktiviteter.

Jeg takker representanten som setter kulturskolen på dagsordenen, og forsikrer om at jeg er i gang med å vurdere hvordan vi kan følge opp både Hurdalsplattformen og tidligere ambisjoner om hvordan vi kan få et enda bedre og mer tilgjengelig kulturskoletilbud for flere framover.

Presidenten: Da tar vi en pause i forhandlingene i sak nr. 8, og det ringes til votering.

Votering

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Stortinget er da klar til å gå til votering.

Votering i sak nr. 1, debattert 11. januar 2022

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2022 under Kommunal- og distriktsdepartementet (midlertidige endringer i bostøtten, ekstra utbetaling til mottakere av bostøtte som hjelp til å dekke høye strømutfgifter i perioden januar til mars, og økt rammetilskudd til kommunene) (Innst. 104 S (2021–2022), jf. Prop. 46 S (2021–2022))

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt tre forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Mudassar Kapur på vegne av Høyre, Fremskrittspartiet og Rødt
- forslag nr. 2, fra Helge André Njåstad på vegne av Fremskrittspartiet og Rødt

- forslag nr. 3, fra Tobias Drevland Lund på vegne av Rødt

Det votes over forslag nr. 3, fra Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest komme tilbake til Stortinget med forslag om å midlertidig øke inntektsgrensen for å søke om bostøtte i perioden 1. januar t.o.m. 31. mars 2022, slik at enda flere kan kvalifisere til å motta bostøtte.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Rødt ble med 93 mot 9 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.04.59)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at mottakere av uføretrygd, arbeidsavklaringspenger og lignende stønader som har lav inntekt og høye boutgifter, får mulighet til å søke om bostøtte.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Rødt ble med 82 mot 20 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.05.27)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Høyre, Fremskrittspartiet og Rødt. Forslaget lyder:
«I statsbudsjettet for 2022 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post Formål	Kroner
Utgifter		
2541	Dagpenger	
	70 Dagpenger, <i>overslagsbevilgning</i> , økes med	117 000 000
	fra kr 14 167 000 000 til kr 14 284 000 000	
2651	Arbeidsavklaringspenger	
	70 Arbeidsavklaringspenger, <i>overslagsbevilgning</i> , økes med	133 000 000
	fra kr 33 561 000 000 til kr 33 694 000 000	

Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre, Fremskrittspartiet og Rødt ble med 55 mot 47 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 15.05.55)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

I statsbudsjettet for 2022 blir det gjort følgende endringer:

Kap.	Post Formål	Kroner
Utgifter		
571	Rammetilskudd til kommuner	
	60 Innbyggertilskudd, økes med	300 000 000
	fra kr 143 680 149 000 til kr 143 980 149 000	
581	Bolig- og bomiljøtiltak	
	70 Bostøtte, <i>overslagsbevilgning</i> , økes med	851 000 000
	fra kr 3 228 588 000 til kr 4 079 588 000	

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 2, debattert 11. januar 2022

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mímir Kristjánsson, Seher Aydar, Hege Bae Nyholt, Tobias Drevland Lund og Sofie Marhaug om å forby bemanningsbransjen, fjerne den generelle adgangen til midlertidige ansettelser og skjerpe arbeidstakerbegreper og arbeidsgiveransvaret (Innst. 88 S (2021–2022), jf. Dokument 8:15 LS (2021–2022))

Presidenten: Under debatten har Mímir Kristjánsson satt fram i alt fire forslag på vegne av Rødt.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen registrere utviklingen av innleie fra alle bemanningsforetak og lage statistikk etter næring og fylke, inkludert andelen fra EUs medlemsland, og å legge fram forslag til tiltak som forhindrer at utviklingen man har sett i blant annet bygg- og anleggsbransjen, sprer seg til andre sektorer.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen som et strakstiltak innføre et forbud mot innleie av arbeidskraft fra private virksomheter som ikke er produksjonsbedrifter, på byggeplasser i de tidligere fylkene Oslo, Akershus, Østfold, Buskerud og Vestfold, jf. arbeidsmiljøloven § 14-12 (5).»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag som fører til økt grunnbemanning og styrket offentlig arbeidsformidling, slik at virksomheter blir sikret nødvendig arbeidskraft.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om forbud mot innleie av arbeidskraft fra private virksomheter som ikke er produksjonsbedrifter.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Rødt ble med 98 mot 4 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.06.50)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:15 LS (2021–2022) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mímir Kristjánsson, Seher Aydar, Hege Bae Nyholt, Tobias Drevland Lund og Sofie Marhaug om å forby bemanningsbransjen, fjerne den generelle adgangen til midlertidige ansettelser og skjerpe arbeidstakerbegrepet og arbeidsgiveransvaret – bokstav B – vedtas ikke.

Presidenten: Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 94 mot 4 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.07.36)

Votering i sak nr. 3, debattert 11. januar 2022

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mímir Kristjánsson, Seher Aydar, Hege Bae Nyholt, Tobias Drevland Lund og Sofie Marhaug om å forby bemanningsbransjen, fjerne den generelle adgangen til midlertidige ansettelser og skjerpe arbeidstakerbegreper og arbeidsgiveransvaret (Innst. 87 L (2021–2022), jf. Dokument 8:15 LS (2021–2022))

Presidenten: Under debatten har Mímir Kristjánsson satt fram i alt fire forslag på vegne av Rødt.

Forslag nr. 1 lyder:

«I lov 17. juni 2005 nr. 62 om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (arbeidsmiljøloven) gjøres følgende endringer:

Ny § 8-4 skal lyde:

§ 8-4 *Informasjon og drøfting i konsern*

(1) Når en virksomhet tilhører et konsern som jevnlig sysselsetter minst 50 arbeidstakere, skal det etableres rammer for samarbeid, informasjon og drøfting mellom konsernet og arbeidstakerne i konsernet. Samarbeidsformen skal avtales mellom konsernet og et flertall av dets ansatte, eller mellom konsernet og én eller flere lokale fagforeninger som representerer et flertall av de ansatte i konsernet. Det kan etableres et samarbeidsorgan eller en annen tilsvarende samarbeidsform.

(2) Hvis planer om utvidelser, innskrenkninger eller omlegginger også kan få vesentlig betydning for sysselsettingen i flere virksomheter i konsernet, skal konsernledelsen så tidlig som mulig informere om og drøfte disse spørsmål med samarbeidsorganet etter første ledd. Konsernledelsen kan tilkalle representanter for ledelsen innen de virksomheter saken gjelder.

(3) Første og andre ledd kan fravikes i tariffavtale.

§ 14-2 første ledd skal lyde:

(1) Arbeidstaker som er sagt opp på grunn av virksomhetens forhold har fortrinnsrett til ny ansettelse i samme virksomhet, med mindre det gjelder en stilling arbeidstakeren ikke er kvalifisert for. *Tilhører arbeidsgiver et konsern eller en gruppe av virksomheter som er knyttet sammen gjennom eierinteresser eller felles ledelse, har arbeidstaker i tillegg*

fortrinnsrett til ny ansettelse i hele konsernet eller gruppen, med mindre det gjelder en stilling arbeidstakeren ikke er kvalifisert for. Fortrinnsrett etter andre punktum bortfaller hvis arbeidstaker ikke aksepterer tilbud om annet passende arbeid etter § 15-7 andre ledd tredje punktum.

§ 14-3 fjerde ledd skal lyde:

(4) Fortrinnsrett etter § 14-2, med unntak av § 14-2 første ledd andre punktum og andre ledd første punktum, går foran fortrinnsrett for deltidsansatte.»

Forslag nr. 2 lyder:

«I lov 17. juni 2005 nr. 62 om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (arbeidsmiljøloven) gjøres følgende endringer:

§ 1-8 skal lyde:

§ 1-8 *Arbeidstaker og arbeidsgiver*

(1) Med arbeidstaker menes i denne lov enhver som utfører arbeid for og underordnet en annen. Ved avgjørelsen skal det blant annet legges vekt på om vedkommende stiller sin arbeidskraft til disposisjon, om det foreligger personlig arbeidsplikt, og om vedkommende er underordnet gjennom styring, ledelse og kontroll. Der det er rimelig tvil om klassifiseringen skal arbeidstakerforhold legges til grunn med mindre oppdragsgiver sannsynliggjør at det foreligger et selvstendig oppdragsforhold.

(2) Med arbeidsgiver menes i denne lov enhver som har ansatt arbeidstaker, jf. første ledd. Det som i denne lov er bestemt om arbeidsgiver, skal gjelde tilsvarende for den som i arbeidsgivers sted leder virksomheten. Et annet rettssubjekt enn den som er arbeidsgiver etter første punktum, kan pålegges delt arbeidsgiveransvar dersom det i vesentlig grad har utøvd arbeidsgiverfunksjoner.

Ny § 1-10 skal lyde:

§ 1-10 *Omgåelse*

(1) Disposisjoner og avtaler som innebærer en omgåelse av loven, kan settes til side av domstolene som ugyldige. I slike tilfeller fastsettes arbeidstakers rettsstilling ved dom.

(2) Ved vurderingen av om det foreligger omgåelse, skal det legges vekt på om disposisjonen eller avtalen helt eller delvis er motivert av, eller har som virkning, at arbeidstaker fratas rettigheter. Det kan også legges vekt på blant annet styrkeforholdet mellom partene og den økonomiske og velferdsmessige betydningen av disposisjonen eller avtalen.

§ 2-2 første ledd skal lyde:

(1) Når andre enn arbeidsgivers egne arbeidstakere, herunder innleide arbeidstakere eller selvstendige oppdragstakere, utfører arbeidsoppgaver i

tilknytning til arbeidsgivers aktivitet eller innretning, skal arbeidsgiver, uavhengig av hvor arbeidet finner sted:

a) sørge for at egen virksomhet er innrettet og egne arbeidstakers arbeid er ordnet og blir utført på en slik måte at også andre enn egne arbeidstakere er sikret et fullt forsvarlig arbeidsmiljø,

b) samarbeide med andre arbeidsgivere for å sikre et fullt forsvarlig arbeidsmiljø,

c) sørge for at innleide arbeidstakers arbeidstid er i samsvar med bestemmelsene i kapittel 10.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om en gjennomskjæringsnorm ved omgåelser i arbeidsmiljøloven § 1-10 og at en gjennomskjæringsnorm skal kunne anvendes av en lavterskel tvistemekanisme, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme med forslag om å presisere i arbeidsmiljøloven § 14-2 første ledd at «en gruppe av virksomheter som er knyttet sammen gjennom eierinteresser eller felles ledelse» også omfatter konsernlignende virksomheter, kjeder og samvirkelag.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Rødt ble med 97 mot 5 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.08.17)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:15 LS (2021–2022) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mimir Kristjánsson, Seher Aydar, Hege Bae Nyholt, Tobias Drevland Lund og Sofie Marhaug om å forby bemanningsbransjen, fjerne den generelle adgangen til midlertidige ansettelser og skjerpe arbeidstakerbegreper og arbeidsgiveransvaret – bokstav A – vedtas ikke.

Presidenten: Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 97 mot 4 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.09.01)

Presidenten: Sakene nr. 4–8 er interpellasjoner.

Sak nr. 9 [15:09:09]

Referat

1. (195) Endringer i midlertidig lov om kompensasjonssytelse for selvstendig næringsdrivende og frilansere som har mistet inntekt som følge av utbrudd av covid-19 og endringer i statsbudsjettet 2022 under Arbeids- og inkluderingsdepartementet (økonomiske tiltak i møte med pandemien: kompensasjonssytelse for selvstendig næringsdrivende og frilansere, permittering, dagpenger, sykepenger, omsorgspenger og arbeidsavklaringspenger) (Prop. 48 LS (2021–2022))
2. (196) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mudassar Kapur, Helge André Njåstad og André N. Skjelstad om endringer i folketrygdloven for utbetalinger ved ekstraordinære tilfeller (Dokument 8:64 L (2021–2022))
Enst.: Nr. 1 og 2 sendes arbeids- og sosialkomiteen.
3. (197) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marius Arion Nilsen og Frank Edvard Sve om å innføre makspris på strøm for norske forbrukere (Dokument 8:65 S (2021–2022))
4. (198) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bjørnar Moxnes og Sofie Marhaug om å innføre makspris på og toprissystem for strøm (Dokument 8:66 S (2021–2022))
Enst.: Nr. 3 og 4 sendes energi- og miljøkomiteen.

Man fortsatte behandlingen av

sak nr. 8 [15:09:42]

Interpellasjon fra representanten Kari-Anne Jønnes til kunnskapsministeren:

«I juni 2021 ble Innst. 622 S (2020–2021), jf. Meld. St. 18 (2020–2021) *Oppleve, skape, dele – Kunst og kultur for, med og av barn og unge behandlet i Stortinget. Kapittel 8 handler om kulturskolen og inneholder store ambisjoner for styrking av den kommunale kulturskolen. Spesielt viktig er det å realisere visjonen om en kulturskole for alle og at alle barn og unge – uavhengig av hvor de bor, økonomi og bakgrunn – skal ha tilgang til et kulturskoletilbud av høy kvalitet. Kulturskolen betyr mye for mange, men som meldingen også fastslår, holdes mange i praksis utenfor fordi det er for dyrt, eller fordi tilbudet som gis, ikke er relevant. Regjeringen skriver i Hurdalserklæringen at de vil «Arbeide for at alle barn og unge skal ha mulighet til å få undervisning på kulturskolen».*

Hvilke tiltak har statsråden tenkt å sette i verk for å legge til rette for dette?»

Presidenten: Vi fortsetter med interpellant Kari-Anne Jønnes.

Kari-Anne Jønnes (H) [15:10:05]: Statsråden sa mye pent om kulturskolen, men hun glemte én ting. Hun glemte at for noen barn er kulturskolen alt.

Jeg har lyst til å fortelle om Audhild, som da pandemien traff som hardest, reiste rundt til unger med instrumenter for at de skulle få lov til å oppleve kulturskolen hjemme hos seg selv hver dag hele uken, eller når de måtte ha behov for det. Og jeg vil fortelle om Ingrid-Marie og Rosamund, som endret sine digitale kulturskoletimer og tilpasset dem familiesituasjoner, noe som gjorde at unger og ungdom i alle aldre fortsatt kunne få lov til å oppleve kulturskolen. Det sier ganske mye om engasjementet hos dem som jobber i kulturskolen. Ikke bare har de veldig høy kunnskap og kompetanse, de er også veldig opptatt av å bidra til at alle barn og unge som deltar i kulturskolen, får gode opplevelser.

Jeg er spesielt glad for det statsråden sa om at kulturskolen bør tenkes inn i SFO i alle kommuner. Regjeringen har jo satt av penger til tolv gratis SFO-timer i uken for førsteklassinger. Kanskje kan kulturskolen være en del av de timene, slik at vi kan sikre at alle barn kan få delta i kulturskolens aktiviteter.

Så sa hun noe annet jeg synes var veldig bra, nemlig om å se kulturskolen i sammenheng med det øvrige utdanningssystemet på alle nivåer. Det er veldig viktig for utvikling av kulturskolen og for samfunnet som sådan.

Jeg har et spørsmål til, for i stortingsmeldingen står det at det hovedsakelig er to måter å forstå kulturskolen som ressurscenter på. Den første og mest utbredte forståelsen og praksisen er at kulturskolen skal være et ressurscenter for lokalt kulturliv. Den andre varianten er mindre utbredt og omfatter kulturskolen som en samfunnsutviklingsaktør i bredere forstand, f.eks. gjennom samarbeid med Nav, PPT, skolehelsetjenesten, barnevernet, helse- og omsorgstjenesten osv. Er det sånn at statsråden er åpen for, eller ønsker, å se kulturskolen som et ressurscenter i en litt bredere forstand og også kan tenke seg å se kulturskolen som en viktig aktør inn mot andre kommunale og offentlige tjenester, som i den utvidede forstanden i meldingen?

Statsråd Tonje Brenna [15:13:00]: Jeg takker for spørsmålet og igjen for engasjementet. Jeg er helt enig i det representanten Jønnes sier om at det er mange ildsjeler der ute som gjør alt for å gjøre kultur tilgjengelig for våre barn og unge.

Kulturskolen er et nasjonalt rammeverk som alle kommuner skal tilby i en eller annen variant til landets barn og unge. Allikevel er det noen dilemmaer knyttet til å styre dette fra nasjonalt hold, men med store lokale variasjoner. Et av dilemmaene, som også handler mye

om tilgjengelighet, er dette med pris. Det er krevende å skulle si f.eks. at prisen skal ned, at vi skal ha en makspris, hvis maksprisen bidrar til at et tilbud som noen steder allerede er rimelig, kan bli dyrere. Det er krevende å ha en nasjonal tilnærming til moderasjonsordninger, for moderasjonsordninger slår ikke nødvendigvis riktig ut alle steder. Det er også krevende å skulle ha en tilnærming der man både styrer tydeligere basert på at man legger inn flere krav, f.eks. til samarbeid, og samtidig sier at det skal være lokal variasjon.

Når det er sagt, mener jeg det er en veldig god idé representanten Jønnes peker på, nemlig at kulturskolen kan være både bindeledd og brekkstang og forsterke innsats som andre både offentlige og private aktører gjør i møte med våre barn og unge.

Her gjøres det utrolig mye bra, spennende og variert arbeid over hele landet fra før. Jeg tror vi helt sikkert kan gjøre mer for å forsterke den innsatsen, men jeg tror samtidig vi skal holde fast ved at kulturskolen skal være rammeverket, og at det er den lokale variasjonen og kreativiteten som både målbærer og formidler de ulike lokale kulturuttrykkene som finnes der ute, som er kjernen i kulturskolens oppdrag.

Jeg er glad for at teamet kommer på dagsordenen, at vi kan diskutere videre, og at det også kan komme opp andre forslag til hvordan vi kan følge opp det gode og grundige arbeidet som allerede er gjort på området, og hvordan vi kan styrke kommunenes innsats for å sørge for enda mer kultur og flere tilbud til våre barn og unge.

Lise Selnes (A) [15:15:21]: Først vil jeg takke interpellanten for å løfte kulturskolen i debatten. Kulturskolen er veldig viktig; den er veldig viktig for mange barn og for lokalsamfunn også, vil jeg påstå. Kulturskolen jobber med å skape en bredde i kulturtilbudet, men de jobber også med å løfte de enkelte talentene som finnes på dette feltet rundt omkring i kommunene våre. Jeg er veldig glad for at Hurdalsplattformen peker på at kulturskolen skal være tilgjengelig for alle barn og unge, og at man må finne muligheter for å få til dette.

I min egen kommune, Nord-Odal, har jeg gjennom mange år jobbet med kulturskolen. Det er veldig viktig, og en av måtene jeg har sett på for å nå alle barn og unge, er å gi et kulturskoletilbud i bredden. I Nord-Odal kommune er det kulturskoletilbud i alle barnehager gjennom hele året i bestemte aldersgrupper. Det er en måte å møte store grupper med barn på som er veldig bra. Det er lav terskel og fellesskap. I tillegg er kulturskolen viktig for å løfte deler av kulturen vår. Det er faktisk en av de kulturelle grunnmurene vi har i lokalsamfunnet vårt. Det stimulerer til kreativitet og utfoldelse og ikke minst en meningsfull fritid.

Ser en på standarden i f.eks. norsk rytmisk musikk, som hevder seg i internasjonal sammenheng, tror jeg ikke den ville vært der den er i dag, hadde det ikke vært for kulturskolen. Det er også viktig at kulturskolen evner å samhandle med andre, lokale kulturaktører, som korps. I min egen kommune, Nord-Odal, har vi det som kalles «korpspatrolje», som gjør at vi har et rimelig solid skolekorps i lille Nord-Odal kommune, som også er veldig viktig. Som jeg sa i sted: Kulturskolen skaper bedre lokalsamfunn.

Min tidligere kollega og mangeårige ordfører i Stange, Nils Amund Røhne, var veldig opptatt av både kultur og kulturskolen. Han hadde et særdeles stort engasjement for det og satt til og med i styret for Kulturskolerådet i Innlandet. Han var opptatt av – og sa det veldig tydelig – at frivilligheten gir oss et varmere samfunn. Han var opptatt av samskaping, og han pekte også på viktigheten av å se på frivilligheten også opp mot kulturskolen. Spesielt nå under pandemien kan det være viktig å tenke på hvordan en kan bruke den frivillige kultursektoren i samhandling og samskaping med kulturskolen, som kanskje kan være en innfallsvinkel til hvordan man kan møte de utfordringene som finnes for å gjøre kulturskolen tilgjengelig for alle.

Nils Amund Røhne var en klok man også på dette området, og han sa at vi måtte fokusere på mulighetene når det gjelder kulturskolen og frivillighet, ikke den slitenheten som vi kanskje ser i kultursektoren for øvrig. Ser vi på mulighetene, kan vi være med på å skape en god kulturskole.

Jeg gleder meg til å være med i debatten og til å løfte dette videre. Jeg tror at kulturskolen er med på å gi gode lokalsamfunn. Det gir også en god opplevelse for de barna som er en del av det – og det må være alle barna.

Tage Pettersen (H) [15:19:34]: La meg også starte med å takke for muligheten til å snakke om noe vi alle sammen bør være stolte av. Ungdomskulturmeldingen, som Solberg-regjeringen la fram, og som vi behandlet her i Stortinget i juni, var nemlig historisk. I innledningen av meldingen kunne vi lese:

«Med denne meldinga presenterer regjeringa for første gongen barne- og ungdomskulturfeltet som eit samla politisk satsingsområde på nasjonalt nivå. Dette gjer vi fordi vi meiner at barn og unge skal ha eit kunst- og kulturtilbod av høg kvalitet.»

Og i meldingens kapittel 8, som allerede er trukket fram i debatten, som omhandler kulturskolen, kan vi lese at regjeringen ønsket «ein sterk kulturskole for framtida», og at kulturskolen skal ha et variert tilbud med høy kvalitet og gi alle barn og unge som ønsker det, et tilbud.

La meg starte med begrepet «kvalitet». For meg, og ikke minst med mine erfaringer fra Moss, står kulturskolen for profesjonalitet og kvalitet. Et av suksesskriteriene er at alle barn, uavhengig av kunnskapsnivå og bakgrunn, møtes på tvers av godt kvalifiserte instruktører og lærere. Derfor er jeg veldig glad for at kvalitetsbegrepet gjennomsyrrer hele stortingsmeldingen.

Like lystig blir jeg dessverre ikke når jeg leser Hurdalsplattformen. Der vi kan se at de rød-grønne partiene er opptatt av kvalitet f.eks. i svømmeundervisningen, skriver de samme partiene at for kulturskolen er det det viktigste at den skal nå ut til alle. Jeg leser med andre ord at kvalitet er viktigere på noen områder enn på andre områder, bl.a. kulturskole, som vi her diskuterer.

Dessverre blir jeg heller ikke noe mer oppstemt av å lese tildelingsbrevet for 2022 fra Kunnskapsdepartementet til Utdanningsdirektoratet. Det står riktignok to sider om kulturskolen her, men ordet «kvalitet» er ikke nevnt en eneste gang. Jeg håper jeg tolker dette feil.

Det andre begrepet jeg har lyst til å berøre i dette innlegget, er «for alle». Kulturskolerapporten fra 2019 viser at rundt 13 pst. av barn i grunnskolealder går på kulturskolen, som det allerede er sagt i debatten. Den typiske kulturskoleeleven blir beskrevet som et barn eller en ungdom fra en ressurssterk familie med høyt utdannede og kulturinteresserte foreldre. I rapporten blir det også pekt på at få kjenner til kulturskolen, og at foreldre og barn i stor grad selv må oppsøke informasjon om kulturskolen. Dette påvirker selvfølgelig hvor mange som deltar, og også hvem som deltar.

Derfor er jeg glad for at Solberg-regjeringen var tydelig da den foreslo tiltak for å sikre at kulturskolen skal være et tilbud for alle. Jeg ble litt overrasket over å høre statsråden i hennes innlegg si at hun nå går videre for å finne ut hvordan man kan inkludere flere, for i stortingsmeldingen er det listet opp en rekke tiltak for hvordan man kan inkludere flere, bl.a. at det bør være et politisk mål for kulturskolen at kommuner har både et bredde-tilbud og et kjernetilbud, at Utdanningsdirektoratet videreutvikler informasjonen om kulturskolen, også på flere språk, og gjør informasjonen tilgjengelig, at kulturskolene oppfordres til å jobbe med å rekruttere bredere for å nå ut til nettopp alle barn og unge, og sist, men ikke minst oppfordre kulturskolene til å jobbe for å tilby et bredt spekter av kulturuttrykk i porteføljen sin. Jeg håper regjeringen også følger opp dette i arbeidet med å inkludere flere.

Den nevnte kulturskolerapporten viser oss at manglende bredderekruttering, for å kalle det det, ikke utelukkende handler om økonomi, som enkelte framstiller det som. Men vi skal være oppmerksomme på at økonomi selvfølgelig kan være en barriere for mange familier. Solberg-regjeringen ba derfor i meldingen kommunene

vurdere om kulturskolen kunne omfattes av ordningen med fritidskortet. Hensikten var nettopp å sikre at alle barn kunne settes i stand til å delta i en fritidsaktivitet. Dersom kommunene hadde tatt dette i bruk, ville det bidratt til å senke terskelen for å delta på dette tilbudet for veldig mange. Som kjent har Arbeiderpartiet og Senterpartiet valgt å avvikle ordningen allerede før prøveprosjektene er gjennomført og evaluert, men da må vi også fra Stortingets side kunne forvente at regjeringen kommer opp med andre tiltak for å eliminere økonomi som barriere for å kunne delta på kulturskolen.

Kulturskolen er en viktig arena for inkludering. Det er alltid rom for alle. Kulturen har ingen innbytterbenk – du er alltid god nok til å være med. Der mange faller fra i idretten når de føler at de ikke er gode nok lenger, ser vi at kulturen klarer å beholde veldig mange i et livslangt løp. Derfor er kulturskolen og kvalitet veldig viktig.

Maren Grøthe (Sp) [15:24:43]: Kulturen bidrar til å skape både levende lokalsamfunn og et godt liv for den enkelte. Kulturskolene utgjør en viktig del av grunnmuren i den landsomfattende kulturelle aktiviteten, for kulturskolene er mange barn og unges første møte med kulturlivet – noen ved at de lærer å spille et instrument eller å bruke stemmen sin, andre ved at de gjør noe helt annet gjennom sirkuskurs, drama eller f.eks. visuelle kunsthag. Mangfoldet i dette tilbudet skaper en god arena for at flere barn og unge skal få muligheten til å utvikle sine ferdigheter og oppleve mestring, samtidig som det bidrar til å styrke kompetansen om og gleden av kultur hos barn og unge.

Senterpartiet og Arbeiderpartiet ser derfor på kulturskolen som et viktig tilbud for våre barn og unge, som også kan være en betydelig ressurs for både grunnopplæringen, kulturlivet og næringslivet i kommunen. For oss i Senterpartiet har det også alltid vært viktig å belyse koblingen kulturskolene har mot utdanningsfeltet. Kulturskolen blir en forlengelse av grunnskolens allmenne opplæringstilbud innen praktisk-estetiske fag og vil fortsatt være forankret i opplæringsloven framover. Samtidig er det viktig at kommunene får rom til å utvikle tilbudet og legge til rette for et godt samarbeid mellom kulturskole, skole og SFO.

Framover ønsker vi at kulturskolene skal være en arena hvor alle barn og unge kan ta del i tilbudet. Målet er at vi skal ha et tilbud av god kvalitet, med god kapasitet og til en rimelig pris. Hurdalsplattformen staker ut en tydelig retning i denne politikken, hvor det slås fast at Arbeiderpartiet og Senterpartiet ønsker å gjennomføre et nytt kulturløft som skal komme hele landet til gode, og særlig satse på den lokale og regionale kulturen. Samtidig skal kommuneøkonomien fortsatt styrkes, og kultur skal på nytt utgjøre 1 pst. av budsjettet. Det har det

ikke gjort de siste åtte årene, så jeg kan berolige representanten Pettersen med at det er kun i Høyre man tenker at å gi tilbudet til flere, vil gå på bekostning av kvalitet. Vårt mål er at flere skal ha tilgang til kunst og kultur uavhengig av hvem de er og hvor de bor, og å satse enda mer på kulturskolene vil være en viktig del av akkurat det.

Mari Holm Lønseth (H) [15:27:26]: Takk til interpellanten for å ta opp en viktig debatt om kulturskolen. Jeg har lyst til å bruke min taletid til å snakke om noe av det jeg og Høyre mener er viktig med kulturskolen, og som også statsråden så vidt var inne på i sitt innlegg, nemlig det som handler om inkludering og integrering. Kulturskolen er viktig for at alle barn skal få muligheten til å være med på kunst- og kulturaktiviteter. Den har et viktig ansvar for å sikre at barn som tilhører etniske, religiøse eller språklige minoriteter og urbefolkninger skal ha samme rett som alle andre barn til å leve ut sin kultur. Kulturuttrykk som eget språk, og utøvende kunst, som sang, dans og ritualer, er noe vi alle har, og det er klart at barn med minoritetsbakgrunn skal ha samme rett og samme mulighet til å utøve sine kulturuttrykk.

At barn kan møtes gjennom kunst- og kulturuttrykk, er også viktig for inkludering, fordi barn lærer av hverandre. Uansett hvilken kultur man kommer fra, om den er stor eller liten, har vi også mye vi kan lære av hverandre. Det kan bidra til å bygge ned barrierer mellom folk, og ikke minst vil et mangfoldig kulturliv berike oss alle.

Jeg vil gjerne nevne et eksempel. Mange kjenner til forestillingen Fargespill, som settes opp i flere norske kommuner. Ofte gjøres det i regi av f.eks. kulturskolene. I min hjemby, Trondheim, har kulturskolen, sammen med flere andre, satt opp Fargespill i ti år. Det er en viktig forestilling, som også trekker til seg mye oppmerksomhet, og det er ekstra viktig for dem som får være med på å utøve kunsten. Ikke bare er det en fin forestilling, det gjør også at mennesker fra ulike kulturer får møtes på likeverdig vis og lære av hverandre.

Alle barn, helt uavhengig av foreldrenes bakgrunn og inntekt, skal ha muligheten til å delta på fritidsaktiviteter, også på kulturaktiviteter. Dessverre vet vi at det er for mange barn med innvandrerbakgrunn som lever i familier med varig lav inntekt. Over halvparten av alle barn som lever i familier med varig lav inntekt, har innvandrerbakgrunn – selv om de bare utgjør i underkant av 20 pst. av alle barn. Det viktigste vi kan gjøre, er å sikre at disse familiene får verktøy for å komme seg varig ut av fattigdom. Det handler om å få de kvalifikasjonene og den kompetansen som arbeidslivet etterspør, sånn at man kan komme seg varig ut i jobb og få en varig inn-

tekt. Men for disse barna, som skal få lov til å delta i samfunnet på lik linje med alle andre barn, må vi også ha kortsiktige tiltak som hjelper dem. For eksempel var fritidskortordningen et viktig tiltak for å sikre at barn i familier med lav inntekt også skulle få muligheten til å delta på fritidsaktiviteter, men den har dessverre også Arbeiderpartiet i regjering fjernet.

Samtidig er vi nødt til å forbedre hverdagsintegreringen. Hverdagsintegrering skjer der folk møtes, enten det er i små og store fellesskap eller på formelle og kanskje ikke minst uformelle arenaer. Det kan være i nabolaget, på foreldremøte, det kan være heiende side om side på fotballaget, eller det kan være sittende sammen på en forestilling til nettopp kulturskolen.

Bedre hverdagsintegrering var en av hovedstolpene i Solberg-regjeringens integreringsstrategi, som ble presentert av daværende kunnskaps- og integreringsminister Jan Tore Sanner. For Høyre har det vært viktig å styrke nettopp hverdagsintegreringen som skjer på disse ulike arenaene. Høyre i regjering har også satt i verk flere tiltak, nettopp for å bruke kulturen og frivilligheten mer aktivt. Et eksempel er ordningen med inkludering for kulturliv. I 2020 ble det bevilget 9 mill. kr til ordningen, som ble fordelt til 55 ulike prosjekter som gir tiltak rettet mot barn og unge i lavinntektsfamilier, familier med minoritetsbakgrunn, nasjonale minoriteter eller barn og unge med nedsatt funksjonsevne.

For neste år blir det også etter forslag fra Solberg-regjeringen en stor styrking av nettopp den ordningen, noe som vil komme barn og unge til gode. Vi er selvfølgelig også glad for at nåværende regjering har valgt å videreføre den prioriteringen som Solberg-regjeringen gjorde i sitt budsjett. Det er viktig og bra for å få et mangfoldig kulturliv der alle barn får delta, uavhengig av hvor de kommer fra.

Kari-Anne Jønnes (H) [15:32:23]: Jeg vil takke statsråden for gode innlegg, takke for en god debatt og takke alle andre som har deltatt i debatten. Jeg vil gjøre mitt for å holde liv i den også framover.

Nils A. Røhne var en klok mann. Kulturen og kulturskolen bidrar til et mer åpent og inkluderende samfunn, og heldige er vi som har hatt ham i Innlandet.

Representanten Grøthe snakket varmt om kvalitet. Da vil jeg få lov til å minne om at det ikke blir mer kvalitet av å omfatte flere mens budsjettene kuttes. Det er kuttet 400 mill. kr i fritidskortet. Det rammer faktisk ganske mange.

Kulturskolene er en helt unik inkluderingsarena for barn og unge. Ingenting er så fint som å se barn og unge uttrykke seg gjennom kunst og kultur. Vi er glad i idrett i Norge, og det er bra, for idretten er en svært viktig inkluderingsarena for veldig mange, men kulturskolen fortje-

ner samme fokus, for hva er vel egentlig mer åpent og inkluderende enn kulturen? Kulturen er mangfoldig og har plass til alle. En er god nok som man er, og det er rom for å være annerledes.

Jeg vet ikke om alle har kjent på den følelsen av ikke å være god nok, men mange har det. Det er ikke noe stas å være den siste som velges til laget som skal kjempe om seieren. Det fantastiske med kulturskolen er at ingen behøver å kjenne på den følelsen, en er god nok som man er. Det er en følelse alle fortjener å kjenne på, og som vi trenger mer av i dagens samfunn. Det er rom for å være annerledes, ta mye plass eller ta lite plass, og det er rom for ulike perspektiver. Det er fantastisk å se hvordan hen som ikke kom med på fotballaget, spiller Csárdás så tårene triller hos publikum, og det beveger selv de tøffeste å se hen som sliter med det skolefaglige, men som med stor selvfølgelighet mestrer teaterscenen. Det er helt nødvendig å ta inn over seg hvordan noen barn og unge trenger blanke ark og fargestifter for å fortelle sin historie, finne seg selv eller akseptere hvem de er.

Kulturskolen er så mye mer enn en arena for barn og unge. Det er en av de viktige hjørnesteinene i samfunnsgrunnmuren. Jeg vil benytte anledningen til å takke alle engasjerte i kulturskolen landet over for den innsatsen de gjør hver dag. Gjennom pandemien har de strukket seg langt. Jeg vet om mange barn og unge som har hatt kulturskolen som sin trygge havn og sitt ankerfeste de siste to årene. Det er takket være engasjerte og dedikerte lærere med stor kunnskap og kompetanse. En ekstra takk til alle dere som har oppsøkt elever med instrumenter, ark og fargestifter – dere er viktige for samfunnet.

Statsråd Tonje Brenna [15:35:27]: På vei opp på talerstolen fikk jeg et hint fra representanten Jønnes om at det var på tide å si takk for i dag, og det er jeg enig i. Før det vil jeg gjerne si takk for en veldig god debatt. Jeg tror det representanten Jønnes er inne på, med følelsen av å være god nok, er noe av kjernen i det vi ønsker å bidra til gjennom å tilby et rikt og godt kulturtilbud til alle landets barn og unge. Og kanskje nettopp derfor er det denne lokale variasjonen er så viktig, der vi bygger videre på tilhørighet, på samhold, og på det som er spesielt for nettopp det lokalsamfunnet som tilbyr kulturskole til den enkelte.

Så registrerer jeg representanten Pettersens bekymring over manglende formuleringer i Hurdalsplattfor-

men. Jeg tror vel egentlig ikke at det er noen grunn til bekymring, men det bidrar til en spennende debatt, for jeg er helt sikker på at det skal være kvalitet på kulturskoletilbudet. Det er bra og en ambisjon vi deler, og jeg er helt sikker på at det er et felles mål for denne salen å inkludere flere i kulturskolen.

Det er likevel sånn at representanten Pettersen er bekymret, og til det kan jeg framlegge et slags enkelt regnestykke, for etter åtte år med borgerlig regjering er det altså 13 pst. av våre barn og unge som deltar i kulturskolen. Det betyr at det vil ta om lag 60 år å komme fram til målet om at alle skal kunne delta, med det tempoet vi har hatt til nå i dag. Og da kan jeg garantere én ting og utfordre på en annen ting: Jeg garanterer at jeg ikke kommer til å sitte hele den perioden hvis det tar denne tiden, men jeg lover å utfordre meg selv og dere på hvordan vi raskere kan nå målet om at flere skal inkluderes i kulturskolen landet over.

Det at kommunene har økonomiske muskler til å prioritere lokal kultur, er helt avgjørende for at flere skal kunne inkluderes. Det er åpenbart at kommuneøkonomien både preger hvilken pris den enkelte må betale for å delta, den preger hvor mangfoldig tilbudet blir, og den preger selvfølgelig også hvor raskt man kan omstille seg dersom noen skulle få en god idé til noe det kan være relevant å tilby barn og unge.

Derfor er jeg stolt av å være del av en regjering som styrker kommuneøkonomien og dermed bidrar til at kultur kan nå ut til flere, for det er de universelle ordningene som bidrar til at kulturskolen skal være nettopp noe større enn bare en møteplass for kultur. Den skal også være en møteplass mellom ulike mennesker som uavhengig av bakgrunn og lommebok har mulighet til å utfolde seg sammen, til å bli kjent med hverandre, til å lære av andre, til å finne ankerfeste, finne holdepunkter og utvikle seg kreativt sammen med andre barn og unge, uansett hvem de er.

Jeg takker for en veldig god og spennende debatt og gleder meg til å diskutere videre med dere alle de grepene vi kan gjøre i fellesskap for å sørge for at enda flere får være del av det fantastiske kulturskolen har å tilby.

Presidenten: Debatten i sak nr. 8 er omme.

Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Så synes ikke, og møtet er hevet.

